

4° Diss. 3375 (16)

I. N. J.

DISSERTATIO INAUGURALIS
THEOLOGICA

DE

UNCTIONE
SPIRITUALI,

Ex I. JOH. II. v. 27.

QVAM

ADSPIRANTE DIVINI SPIRITUS
GRATIA

PRO

OBTINENDO DOCTORATU
THEOLOGICO

AD EXAMEN SOLENNE EXHIBET

PRÆSES

JOHANNES MICHAEL
LORENTZ,

SS. THEOL. PROF. PUBL. ORDIN. F.
ECCLESIASTES LIBER.

RESPONDENTE

M. JOHANNES WAGNERO, ARGENT.

AD DIEM VI. OCTOB^R M DCC XXIII.

HORIS ANTE ET POST MERIDIANIS.

ARGENTORATI,
LITERIS JOHANNIS PASTORII.

DISSEMINATING
THE GEOGRAPHICAL

CHINESE

SPRINTING

THE

DISSEMINATING

TO THE DOCTOR

JOHANNES MICHAEL

LORENTZ

32 THEOLOGICAL

THE

THE

JOHANNES MICHAEL

AB

THE

THE

JOHANNES MICHAEL

PER-ILLUSTRI DOMINO,
DOMINO
JOH. BAPTISTÆ
DE KLINGLIN,
REIPUBLICÆ ARGENTINENSIS
PRÆTORI REGIO,

CUIUS
GRATIOSISSIMAM
PROTECTIONEM
MAXIMO SUO COMMODO EXPERTA
NUNQVAM SATIS DEPRÆDICABIT
UNIVERSITAS,

DOMINO SUO
CLEMENTI

ATQVE
EMINENTISSIMO
ET GENEROSISSIMO
DOMINO
CANCELLARIO.
CUM
MAGNIFICIS, PRUDENTISSIMISQVE
ILLUSTRIS COLLEGII
SCHOLARCHALIS
ET
ARCHIPRESBYTERIALIS
UTRIUSQVE
DNN. ASSESSORIBUS
DE
ECCLESIA, REPUBLICA,
ET ACADEMIA
IMMORTALITER MERITIS
DISSERTATIONEM HANC
THEOLOGICAM
BENEFICIORUM AEQVE AC HONORUM
LARGA MANU IN SE COLLATORUM
GRATISSIMAM TESTATURUS PUBLICE
MEMORIAM
VENERABUNDUS DEDICAT
PRÆSES.

I. N. J.

PRÆLOQVIUM.

Augustus plane titulus est, omnique, quam mundus suis conferre potest, supereminens dignitas, quod miserrimi homines, qui *natura filij iræ*, Eph. II, 3. *tenebræ*, cap. V, 8. *peccatores*, Rom. V, 8. *impij*, c. IV, 5. *injustique* 1. Petr. III, 18. ex iudicio Divino nominantur, postquam Evangelio fidem adhibent, oblatamque divinitus gratiam admittunt, mutata priori appellatione ab Ipso DEI Filio *DEI filiorum* nomen accipiant, Joh. I, 12. & à Redemptore Suo Optimo, qui *Christus* vocatur, ipsi quoque dicantur *Christiani*. Primi, quibus hæc felix contigit appellatio, fideles Antiocheni fuerunt, teste D. Luca Act. XI, 26. ἐγένετο χρηματίσαι πρῶτον ἐν Ἀντιοχείᾳ τὰς μαθητὰς χριστιανούς: factum est, ut primum *Antiochiæ discipuli* (hoc antea *Christi fidelium* nomen erat) *Christiani* appellarentur. Antiochiam vero, cum duæ præsertim civitates in N. T. hoc nomine veniant, altera in Syria, altera in Pisidia sita, eam h. l. intelligit, quæ Syriæ caput fuit, quamque hanc ob dignitatem omnibus in terra civitatibus ipsique Romæ præferre B. olim non dubitavit CHRYSOSTOMUS (a) Antiochenos ita allocutus: τί ποτ' ἐν ὅσῃ τῆς παρ' ἡμῖν πόλεως τὸ ἀξίωμα; ἐγένετο πρῶτον ἐν Ἀντιοχείᾳ τὰς μαθητὰς χρηματίσαι χριστιανούς. Τέτο δὲ ἐδεμίαν

(a) Homil. 17. ad populum Antiochenum T. Op. I. f. 196.

τῶν κ' τὴν οἰκὸν ἔχει πόλεων, ἐδ' αὐτὴ ἡ Ρ' ὡμύλα πόλις· ὅθεν
 τὸ πρὸς ἅπασαν τὴν οἰκὸν ἀντιβλέψαι δύναται. *Quæ tan-*
dem est igitur civitatis nostræ dignitas? contigit primum An-
tiochiæ discipulos appellari Christianos. Hoc autem civitatum,
quæ sunt in mundo, cunctarum habet nulla, nec ipsa Romuli ci-
uitas, propterea contra omnem terrarum orbem oculos erigere po-
test. Invisum quidem hoc quondam nomen adeo gentilibus
 fuit, ut vel igne & ferro sævissimisque suppliciis, si possi-
 bile fuisset, extirpare illud voluissent, unde TERTUL-
 LIANUS (b) pluribus in locis conqueritur non crimen
 sed nomen in Christianis damnatum. Ast postquam intel-
 ligere cœperunt, quantum hæc appellatio in recessu habe-
 ret, invidia ad odium accessit, ineptusque apostata Julia-
 nus Imperator, cum ægerrime Christianis facere vellet,
 edictum promulgavit, quo Christi fideles non amplius Chri-
 stiani sed Galilæi ab omnibus jubebantur appellari. (c) Eo
 majori vero in pretio nomen illud apud Christianos fuit, ut
 pro illo non tantum acerbissimos cruciatus mortesque intre-
 pidi subirent, sed & de illo mediis in suppliciis contra genti-
 les mirum in modum gloriarentur. (d) Inde quoque factum
 existimo, quod cum lætiora Ecclesiæ fata fierent, summique
 in orbe Imperantes Christianam amplecterentur fidem, AU-
 GUSTISSIMO GALLIÆ MONARCHÆ non aliud nomen
 Regiæ Suæ dignitati, vel convenientius, vel gloriosius visum
 fuerit, quam ut CHRISTIANISSIMI titulo tanquam proprio
 insigniretur. Quod si autem nunc ulterius, quid ergo Chri-
 stiani nomen dignitatis, gloriæ vel felicitatis importet, inve-
 stigare velimus, ipsa statim derivatio rem declarat. In ea ve-
 ro formanda non omnes eadem plane ratione procedunt.
 THEOPHYLUS enim ANTIOCHENUS (e) *Christianos à Chrismate*
 dedu-

13

(b) *In Apologetico adversus gentes, f. 309. 399.* (c) *vid. GRE-*
GORII NAZZIANZENI Invektiv. 1. in Julianum T. 1. Op. f. 81. (d) *Qua-*
de re omnino legi meretur epistola illa Lugdunensis & Viennensis in Gallia Ec-
clesiæ de Martyribus, quam EUSEBIUS Histor. suæ Eccl. L. 5. c. 1. inseruit.
 (e) *ad Autolyicum Lib. 1. f. 77. cuius ob autoritatem non video cur tam*
superbe B. nostro CHEMNITIO BELLARMINUS insultet loco mon-
strando.

deducit, itidemque CYRILLUS HIEROSOLYMITANUS (f) qui, S. Chrismatis dono accepto, dicit, merito appellari Christianos, antequam enim hæc gratia illis donata esset, non fuisse proprie dignos eo nomine. Quorum Patrum autoritati accedens BEL-
LARMINUS (g) non tantum Sacramento, quod vocat, Confirmationis inde præsidium quærit, sed B. Chemnitium injuriæ quoque in Cyrillum insimulare non erubescit, quasi Ille B. Patrem mendacij contra verbum DEI arguerit; cum tamen ocularis inspectio *Examinis Concilij Tridentini* (h) clarissime ostendat, B. Chemnitium adeo Cyrillum mendacij non arguisse, ut potius verba Ejus cum S. Scripturæ sententia conciliare fategerit. Huic vero derivationi, qua Christiani à Chrismate dicuntur nomen sortiti, acriter se opposuit JOH. DRUSIUS, (i) Illos, qui existiment, Christianos ab unctione spirituali primum dictos, *toto cælo aberrare*, scribens, & vel ex b.l. refelli posse; nam ab hac unctione non Christianos, sed Christos vocandos fuisse. Quid nodum in scirpo quærimus? inquit, Non aliunde sic dicti, quam à Christo, cui nomen dederant, & cujus discipuli erant. Eadem est HUGONIS GROTHII derivatio (k) quod Christiani ita dicti fuerint *Græcorum more*, qui à Magistris discipulos nominabant, ut Pythagoreos, Platonicos, Aristotelicos &c. Utramque sententiam TERTULLIANUS (l) conjunxit. Christianus, inquit, quantum interpretatio est de unctione deducitur. & paulo post: At enim secta oditur in nomine utique sui Autoris. Quid novi si aliqua disciplina de magistro cognomentum Sectatoribus suis inducit? nonne philosophi de authoribus suis nuncupantur, Platonici, Epicurei, Pythagorici? Nobis, si, quod res est, dicendum, duæ istæ derivationes invicem non pugnare sed commode subordinari & conciliari posse videntur. Quod si quidem de proxima & immediata vocabuli *χριστιανός* derivatione loqui velimus, posteriori loco allata sententia omnino acu rem tetigit, à voce *χρῖς* originem illius deducens, quod Christiani Optimo atque fidelissimo Magistro suo Christo nomen suum acceptum ferant; (m)

A 2

quo

(f) Catech. 3. Mystag. f. 235. (g) L. 2. de Confirm. c. 8. S. Terti-
tio probatur &c. (h) Part. 2. Loc. 3. f. m. 352. (i) ad Act. XI, 26.
(k) ad Act. XI, 26. (l) Apolog. f. 811. (m) Cur vero Christiani à
Christi,

quo etiam D. Evangelista digitum, ni fallor, intendit, *discipulos Christi* Antiochiæ primum *Christianos* appellatos scribens. Unde B. AUGUSTINUS (n) *Nec quisquam se Christianum judicet, inquit, nisi qui Christi doctrinam sequitur, & imitatur exemplum.* Interim tamen longe sublimiori & excellentiori ratione à Christo Christiani, quam olim Pythagorei, Platonic, vel Aristotelici à magistris suis Pythagora, Platone vel Aristotele denominantur. Hi enim nudum Præceptorum suorum nomen denominationis suæ habuerunt fundamentum, Christiani vero rem etiam nomine Magistri sui insinuatam acceperunt; nec tantum propterea à Christo appellationis originem trahunt, quod Christi se discipulos in fide vitæque profiteantur, sed quoniam Magister Optimus discipulos suæ quoque unctionis, à qua Ipse Christus dicitur, participes reddit. Quapropter illa vocis *χριστιανός* derivatio, quæ ἀπὸ τοῦ χρίσματος, vel si accuratius loquendum ἀπὸ τοῦ χρίματος, sive unctionis perceptione primam ejus repetit originem, hic neutiquam excludenda, præsertim cum Christi fideles in Vet. jam T. *χριστοί, uncti*, Psalm. CV, 15. appellentur, multotiesque in N. T. spiritualis illorum unctio ceu insignis dignitas & felicitas, 2. Cor. I, 21. 1. Joh. II, 20. & præsertim v. 27. commendetur. Quandoquidem vero hæc ipsa spiritualis unctio cum suis effectibus à variis Interpretibus pro diversitate sententiarum mirum in modum diversimode explicari, & à nonnullis obtorto quasi collo in suas partes trahi soleat, VENERANDÆ FACULTATI THEOLOGICÆ hoc inprimis thema de *Unctione Spirituali* ex 1. Joh. II, 27. dignum videbatur, in cujus expositione & vindicatione Inauguralis nostra diligentia occuparetur. Nec tamen hic dissimulandum plures jam Nostrates Theologos, dum Fanaticorum inprimis deliria examinarunt, in dicto hoc nostro explicando & vindicando sudasse; & in Langiano etiam in Johanneas Epistolas Commentario integra exhibetur Dissertatio, qua Anno Seculi hujus XII. in genuinum

Christi. & non similiter à Jesu nomine Jesuani dicti? vid. B. GERHARD. Comm. in Act. Apost. p. 388. (n) Tom. 9. Op. f. 901. vel, quæ CAVEI Histor. Liter. f. 190. sententia est. FASTIDIUS BRITANNUS de Vitis Christiana cap. 14.

num verborum horum sensum Vir Celeberrimus inquisivit. Methodus vero, quam sequemur, hæc erit, ut distributa in duas partes tractatione, in prima quidem, quæ ad exegetin dicti nostri spectant, in altera vero Porismata quædam è textu fluentia, afferamus. *Ungat autem nos quoque Sanctissimus Salvator noster ad hoc institutum Spiritus sui unguento, ut hunc Doctorem sectantes ea tantum proponamus, quæ Ipse in verbo suo docet, & per hanc Divini Spiritus doctrinam in veritatis cælestis confessione ad beatum usque vitæ finem feliciter confirmemur & perseveremus. Ita fiat! Sit igitur*

PART I. CAP. I.

Textum cum Versionibus & Αναλόγει exhibens.

§. I.

PRima D. Johannis Epistola, ex cujus cap. II. v. 27 textus noster desumptus est, in ea quidem parte præduabus subsequenter epistolis majori gaudet felicitate, quod teste HIERONYMO (a) & EUSEBIO (b) tam a recentioribus quam veteribus absque ulla hæsitatione recipiatur; cum autoritati secundæ & tertiæ, quæ Johannis nomen præ se ferunt, epistolæ, à nonnullis, etiam apud antiquos fuerit contradicendum; licet non gravibus de causis, ut illorum procul dubio sententia præferri mereatur, qui omnes tres epistolas, stylo sane cum Evangelio Johannis & inter se admodum conformes, eidem quoque Autori adscribunt, eandemque iis tribuunt autoritatem. (c) His vero verbis D. Johannes locum nostrum in Epistola sua absque ulla unquam contradictione Canonica, expressit, prouti in splendida Milliana editione legitur:

Καὶ ὑμεῖς τὸ χεῖρμα ὃ ἐλάβετε ἀπὸ αὐτοῦ, ἐν ὑμῖν μένει, καὶ ὃ χρείαν ἔχετε ἵνα τις διδάσκῃ ὑμᾶς. Ἀλλ' ὡς τὸ αὐτὸ χεῖρμα διδάσκει ὑμᾶς περὶ πάντων, καὶ ἀληθὲς ὅτι, καὶ ἐκ ἐστὶ ψευδῶς, καὶ καθὼς ἐδίδαξεν ὑμᾶς, μενεῖτε ἐν αὐτῷ.

A 3

Non

(a) Catal. Script. Eccles. Tom. I. Op. f. m. 273. (b) Hist. Eccles. Lib. 3. c. 24. (c) conf. MILLIUS in Proleg. N. T. Edit. Lips. f. 18. n. 153. sqq. & magnus Ecclesiæ nostratæ Theologus JOH. GERHARD. Exeges. Loc. Theol. Loc. I. de Script. S. S. 285.

Non quidem iisdem prorsus verbis, ne quid diffiteamur, in omnibus N. T. exemplaribus, prouti ex Milliano Opere descripsimus, textus noster comparet, pluresque circa illum à sollicito Collectore Millio annotatae sunt variantes Lectiones, quas cum in ipsa textus nostri tractatione repetendae fuissent, hic omittimus, suo quamque repraesentaturi loco. Tantum vero abest, ut ex multitudine variarum ejusmodi lectionum ad Codicis N. T. corruptionem concludi possit, ut potius religiosa Patrum cura inde eluceat, ne quid in N. T. corrumpetur, cum diversam in aliis codicibus lectionem annotare, quam in suo quicquam mutare maluerint. (d)

§. II. Sed nec in translatione dicti Johannei omnes inter se concordant Interpretes. Syra Versio, cujus aetatem ad ipsum Apostolicum Seculum vel subsequens certe communiter fere referunt eruditi, (e) quamque divinam appellare non dubitavit B. FRANZIUS (f) ex editione Gutbieriana (quam Syriacis destituti, hebraicis exhibemus characteribus) ita habet:

וַאֲנִי אֶנְתּוֹן אֵין תְּקוּא לֹוּתְכוֹן מְשִׁיחוֹתָא דְקַבְלָתוֹן מִנָּה לֹא
סְנִיקִין אֶנְתּוֹן דֹּאנֵשׁ נִלְפָכוֹן אֵלֹא אֵין מְשִׁיחוֹתָא דֹּאִיתָו
מִן אֵלֹהָא הִי מִלְפָּא לְכוֹן עַל כְּלִמְדָּם וְשִׁרְיָא הִי וְלִירָא
בָּה דְגִלוֹתָא וְאֵין דֹּאֲלִפְכוֹן קוּ בָּרָה:

sive, ut IMMANUEL TREMELLIUS Latine interpretatus est: *Et etiam vos, si manserit in vobis unctio, quam accepistis ab Illo, non opus habetis, ut quispiam doceat vos, sed tanquam unctio, quae est à DEO, ipsa docet vos de omni re: & vera est, nec est in ea mendacium, & sicut docuit vos, manete in eo.*

§. III. Inter Latinos Interpretes eminent, ob antiquitatem saltem Vulgata, uti vocari consuevit, Versio, (g) cujus

(d) vid. inpr. B. GLASSIUS Philol. S. Lib. 1. Tr. 2. Part. 1. §. 2. p. m. 178. sqq. & praefatio N. T. illius, quod Amstelodami 8va. forma A. 1711. à G. D. T. M. D. hoc est, Gerhardo de Trajecto Mosae Doctore editum fuit, itemque D. JOH. WILH. BAIERI dissertatio de variantium Lectionum Scripturae N. T. usu & abusu. (e) Vid. MILL. prolegom. N. T. n. 1237. seqq. & PFEIFF. Crit. Sacr. p. 393. (f) de Interpr. SS. praef. p. m. 38. (g) Quam ab ipsis jam propemodum Apostolorum temporibus adornatam putas MIL-

cujus non tam primus Autor, quam corrector B. fuit HIERONYMUS. (h) In ea verba D. Johannis hunc in modum reddita leguntur: *Et vos unctionem, quam accepistis ab eo, maneat in vobis. Et non necesse habetis, ut aliquis doceat vos, sed sicut unctio ejus docet vos de omnibus, & verum est & non est mendacium. Et sicut docuit vos, manete in eo.*

Succedat huic interpretatio incomparabilis Exegetæ nostri, cujus merita nulla unquam oblitterabit oblivio, B. D. D. SEBASTIANI SCHMIDII: *At vos (quod attinet) Unctio, quam accepistis ab Illo, in vobis manet, & non opus habetis, ut quis doceat vos: sed quemadmodum ipsa Unctio docet vos de omnibus, tum verum est, tum non est mendacium; & quemadmodum docuit vos, manebitis in eo.*

Nec omittenda THEODORI BEZÆ translatio: *Sed Unctio, quam vos accepistis ab eo, manet in vobis: nec necesse habetis, ut quisquam doceat vos, verum sicut eadem Unctio docet vos de omnibus, quæ & verax est, & non mendax: & sicut docuit vos, manebitis in eo.*

§. IV. Non nisi duas recensitis addemus adhuc Versiones, alteram DIONYSII AMELOTI Theol. D. Gallicam ex Editione N. T. Paris. 1703. in qua textus noster ita exhibetur: *Mais pour vous, faites que l'Onction que vous avez receüe de luy demeure en vous. Et vous n'avez pas besoin que personne vous enseigne. Mais ce que son Onction vous apprend de toutes choses, c'est la verité, & il n'y a point en cela de mensonge. Ainsi donc qu'il vous a enseigné demeurez en luy.* Alteram, quæ inter versiones omnibus palmam dubiam reddit B. LUTHERI Germanicam, hac ratione dicti nostri sensum exprimentem: *Und die Salbung/ die ihr von Ihm empfangen habt/ bleibet bey euch. Und dürfft nicht/ daß euch jemand lehre/ sondern wie euch die Salbung allerley lehret/ so ist es wahr/ und ist keine Lügen. Und wie sie euch gelehret hat/ so bleibet bey demselbigen.*

§. V. Omnis vero, quæ inter allatas occurrit interpretatio

MILLIUS Prol. N. T. n. 1472. ad optimos codices, solisque forte Apostolorum ipsorum authenticis dignitate inferiores. (h) vid. pref. 123. ad Damasc. T. 3. Edit. Paris. de A. 1643. f. 627.

pretationes diversitas, vel ex varietate Lēctionis, quam in suis codicibus habebant translatōres, oritur, vel ex incompleta, quæ illis videbatur, verborum Apostolicorum sententia, quam commoda quisque ratione supplere voluit, vel ex connexionē cum præcedentibus, quam manifestiorem reddere studuerunt, vel denique ex ipsa, quæ in textu nostro continetur, rerum prolatarum conditione, quarum pro suo quisque conceptu apertiorē dare sensum annisi sunt: quemadmodum nunc ex ipsa verborum enucleatione ulterius pateſcet.

§. VI. Ut igitur mentem D. Apostoli recte certoque assequamur ad scopum & occasionem, ex qua D. Johannes auditores suos hac ratione adhortatus est, inprimis attendendum erit. Ea vero non ambiguis conjecturis investigetur necesse est, cum versus proxime antecedens 26 manifeste indigitet. Ταῦτα ἔγραψα (inquit l. c. Divinus Scriptor) ὑμῖν ὥστε ἵνα μὴ πλανῶντων ὑμᾶς. *Hæc scripsi vobis de seducētibz vos.* Ubi quidem verbum πλανᾶν non de nudo tantum seducendi conatu, sed etiam ipso actu intelligendum videtur, (i) quo nonnullos saltem ex Christianorum cœtu in transversum egerunt. Qua de re non amplius dubitabit, qui κυβεῖαν καὶ πανουργίαν πρὸς τὴν μεθοδεῖαν τῆς πλάνης. Ephes. IV, 14. *astutam versutiam totamqz ad fallendum compositam rationem* horum πλάνων sive *seductorum* consideraverit, à D. Paulo hunc in modum Rom. XVI, 18. descriptam, quod non Domino nostro Jesu Christo, sed ventri suo servientes διὰ τῆς χρηστολογίας καὶ εὐλογίας ἐξαπατῶσι τὰς καρδίας τῶν ἀνάντων, *per blandiloquentiam atque assentationem decipiant corda non malorum.* Unde D. Johannes in hac ipsa epistola totus in eo est, ut Christianos in fide & veritate confirmatos contra seductiones qualescunque tam in vita, quam doctrina ptæmuniat & præservet, præsertim cum tristi experientia edoctus sciret, quod in Thyatirensi aliisque etiam Ecclesiis servi quoque Christi fuerint seducti. Apoc. II, 14. 20. cap. III, 4. Habuit igitur proh dolor! ipsa jam Apostolica Ecclesia vivis adhuc Illuminatissimis Veritatis Evangelicæ Doctōribz suos tamen seductores, Diabolique emissarios, qui doctrinæ Apostolicæ tenebras offunde-

bant,

(i) cum D. D. SEB. SCHMID. & D. D. LANGIO ad h. l. p. 300.

bant, pravisque suis technis incautos in errorem inducebant. Quales vero illi fuerint ex ipsa Johannea Epistola primisque Apocalypseos capitibus videamus. Hæreticos enim procul dubio intelligit Apostolus fraudulentissimos in doctrina, spurcissimos vita, & pessimos interim hypocritas. Ferebant nimirum præ se Christianum nomen, & cum ipsis DOMINI Apostolis societatem 1. *Joh. II, 19.* imo ipsum affectabant Apostolorum titulum, *Apoc. II, 2.* jactabant divinas inspirationes, illuminationes Spiritus S. immediatas, spiritumque falsis suis doctrinis prætendebant. 1. *Joh. IV, 1.* Gloriabantur de prophetiis, quas divinitus haberent. *Apoc. II, 20.* revera autem erant Antichristi, 1. *Joh. II, 18.* negabant Jesum esse Christum, 1. *Joh. II, 22.* inficiabantur divinam Ejus à Patre generationem & Naturam 1. *Joh. II, 23.* diffitebantur magnum Incarnationis mysterium. 1. *Joh. IV, 3.* nova & præstantiora se afferre dogmata videri volebant, 1. *Joh. II, 7. 27.* inter quæ erant, quod satisfactionem Christi tollebant, hominesque sine peccatis esse mentiebantur 1. *Joh. I, 8.* & idolothytorum esum, spurcissimam item scortationem & impuras libidines ceu liberas, imo pias res omnibus permittebant 1. *Joh. V, 21. Apoc. II, 14. 20. &c.*

§. VII. Quod si jam quæras, quinam ergo fuerint teterrimæ hujus seductionis Autores, duo à Salvatore nostro expressis Apostolo revelabantur nominibus, *Nicolaitæ Apoc. II, 15.* & *Jesabel v. 20.* Illos à Nicolao Profelyto Antiocheno, ex Diaconis illis septem uno, quorum *Act. VI, 5.* mentio fit, originem nominis sortitos extra controversiam apud Veteres Ecclesiæ Patres positum est, à quorum sententia cur discedamus, originemque hæreseos hujus ad alium Nicolaum referamus, vel vocem Chaldæam נִיכְאֵל, comedamus, appellationi occasionem dedisse (k) arbitremur, causæ satis non apparet. An vero idem Nicolaus Diaconus vel ipse tam impie docuerit, ac vixerit, vel inconsiderato sermone & factio anam tam turpi errori dederit, quem Nicolaitæ deinceps sunt amplexi, vel an flagitiosi hi homines innoxium illius no-

B men

(k) Quæ quidem Celeberrimi ITTIGH in cr. de hæresiarchis ævi Apostolici p. 92. & LIOTFOOT. ad 1. Cor. 6, 12. erudita conjectura est.

men suis facinoribus, horrendisque dogmatibus prætenderint, cum tanta inter eruditos non hodie tantum sed & olim sententiarum deprehendatur differentia, nos non definiemus; (1) licet in eam partem magis inclinemus, quæ Nicolao idem forte contigisse existimat, quod Antigono Sochæo cum Sado-co & Baithoso discipulis suis accidisse Judæi referunt. (m) Vix enim videtur virum tantopere *Act. VI, 3.* laudatum, tam cito in tam pestilentem hæreticum potuisse degenerare. Etsi igitur Nicolaus ipse inter seductores hosce numerari forte non debeat, Nicolaitæ tamen procul omni dubio hic inter reliquos referendi sunt hæreticos, prouti etiam à B. IRENÆO (n) expressis verbis huc referuntur. *Hanc fidem annuncians, inquit, Johannes Domini discipulus, volens per Evangelij annunciationem auferre eum, qui à Cerintho insemminatus erat hominibus errorem, & multo prius ab his, qui dicuntur Nicolaitæ, qui sunt vulsio ejus, quæ falso cognominatur scientia, ut confunderet eos, & suaderet eos, quoniam unus DEUS, qui omnia fecit per Verbum suum, & non quemadmodum illi dicunt, alterum quidem fabricatorem, alium autem patrem Domini, & alium quidem fabricatoris filium, alterum vero de superioribus Christum, quem & impassibilem perseverasse, descendente in Jesum filium fabricatoris, & iterum revolasse in suum pleroma, & initium quidem esse monogeni, Ilogon autem verum filium unigeniti &c.* nec dubium est, quin sceleratam suam de licito idolothytorum esu & scortatione sententiam sub quodam abstrusioris sapientiæ palliolo tegere consueverint, siquidem teste EUSEBIO (o) de Nicolao, quod is unus è Diaconis ab Apostolis ordinatis fuerit, gloriati sunt. Et ad hos impudicos Nicolaitas etiam *Jesabel* illa Pseudo-Prophetissa pertinuit, eandem cum illis doctrinam fovens, & mendacissimis præterea revelationibus suffulciens. *Apoc. II, 22. 24.* quæ vero an Ulpia Marcella Sacerdos Idololatræ Thyatirensis, an vero Episcopi uxor, vel quæcunque tandem fuerit, nemo forsan certo

(1) vid. interim B. ITTIG. l. c. Sect. I. c. 9. DANNHAW. *Christeis* p. 528. BEBEL. *Antiq. Eccles.* 3. priorum *Secul.* p. 106. POLYD. VERGIL. *de Rerum Invent.* Lib. 8. c. 4. (m) conf. GOODWIN *Mos. & Ahar.* L. I. C. XI. LIGHTFOOT. *ad Act.* 23, 8. p. m. 103. LUND. *Jüdische Helligth.* L. 4. c. 12. (n) Lib. 3. *adv. hæres.* c. 11. f. 257. (o) *Hist. Eccl.* L. 3. c. 23.

certo poterit dicere. (p) Nec tamen solos Nicolaitas à D. Jo-
 hanne intelligi asseruerim, cum plures eo tempore fuerint hæ-
 retici in fidelium corruptionem & seductionem conspirantes.
Simoniani nempe à Mago illo *Simone* provenientes, quos
 præcipue respici judicat MILLIUS (q) & B. D. SEB. SCHMID.
 (r) quorumque horrenda dogmata ex veteribus collegit B.
 BEBEL. (s) *Cerinthiani* item, *Cerinthi* sectatores, contra
 quem D. Johannes rogatus ab Asiæ Episcopis Evangelium su-
 um scripsisse dicitur. (t) Hic enim per revelationes velut à
 magno Apostolo scriptas portentosa quædam quasi per an-
 gelos sibi ostensa, mentitus attulit. (u) Addendi quoque *Ebio-
 nitæ* parum vel nihil in articulo de Christo præsertim à Ce-
 rinthi sententia differentes, (x) & quotquot præterea seculum
 illud magno numero tulit falsi doctores, generali quodam no-
 mine *Gnosticos* se appellantes; (y) quamvis enim hæc cogno-
 minatio Carpocratis & Valentini discipulis præcipue tribui
 soleat, semina tamen turgidæ, quæ in hæreticis est, sapien-
 tiæ, jam ante Carpocratianos & Valentinianos deprehendun-
 tur; Unde non solum B. IRENÆUS (z) Menandrum Simo-
 nis discipulum Autorem Gnosticorum memorat, sed & D.
Paulus Timotheum suum τὰς βεβήλας νενοφωρίας καὶ ἀνιδέτους
 τῆς ψευδωνύμου γνώσεως, profanos & inanes clamores & oppositio-
 nes falso nominatæ scientiæ severe jussit evitare. 1. Tim. VI, 20.
 Omnes enim hæretici, inquit TERTULL. (a) tument, omnes
 scientiam pollicentur. Et quod IRENÆUS de Carpocratianis
 memorat (b) *Jesum* mentiebantur in mysterio discipulis suis &

B 2

Apo-

(p) conf. Celeberr. Dn. D. VALENT. ERNEST. LOESCHERI *Altes
 und Neues Januar*. 1701. p. 16. & FEUSTKING. *Gynæc. Heret.* Fan p. 379.
 (q) *Prolog. N. T.* n. 148. (r) Cujus hæc sunt verba in *Comm.* ad 1. Joh. 2,
 27. existimo hunc ipsum textum ab Apostolo positum esse contra Simonianos &
 alios insanos hæreticos, qui majora semper dona Spiritus S. quam Apostolica
 jactabant, quasi Spiritus S. nondum plene datus esset, sed à Christo prædictus,
 tanquam postea demum omnia edocturus fideles. Semina namque etiam Mon-
 tanismi jam tempore Johannis jacta erant. (s) *Hist. Eccl.* 3. *Secul.* p. 92.
 (t) *HIER.* *Catal. Script. Eccl.* T. I. Op. f. 273. (u) Narrante EUSEB.
Hist. Eccl. L. 3. c. 27. (x) ITTIG. de *Hæres. Sect.* l. c. 6. §. 2. DANNH.
Christ. p. 522. (y) Tradente EPIPHANIO T. I. Op. *hæres.* 31. f. 163. (z)
Adv. Hæres. L. 3. c. 4. f. 243. (a) de *Præscript.* f. 111. (b) *L. I. adv.*
hæres. c. 24. f. 122.

Apostolis seorsim locutum, & illos expostulasse, ut dignis & assentientibus seorsim hæc traderent.

§. VIII. At si notissimum illum hæreticorum Patronum *Gothofredum Arnoldum* (c) audiamus, nulli tempore Apostolorum aperti fuerunt hæretici, ex ea quam allegat ratione: (d) *Johannes* klaget / daß viel *Wiederchristen* von den *Glaubigen* aufgegangen wären. 1. *Joh. 11, 19.* nemlich von ihrer geistlichen *Gemeinschaft* / darzu sie sich vorhin gehalten hatten / 1. *Joh. 1, 3. 7.* zu welchem eben keine öffentliche Absonderung nöthig war / zumal / da solche Leute noch immer von den wahren Christen erkant und auffgenommen seyn / ja noch Brüder heißen wolten. quæ partim falsa sunt, partim inepta. Quis enim unquam tam absurdus fuit impostor, qui seducturus alios aperte statim quid animo premeret, profiteretur? qui non quavis arte impietatem suam occultaret? & ut facilius fallere possit, se amicum & socium ejus quem seducere intendit, simularet? unde *D. Paulus* toties de falsis fratribus, *Gal. 11, 4.* & falsis, sed in angelos lucis & Apostolos Christi transformatis conqueritur Doctoribus, 2. *Cor. XI, 13. sqq.* Est enim è re talium impostorum fratres se fingere, ut eo minus mali quicquam de illis veri suspicentur Christiani, & sub egregio hoc nomine eo minus caveantur. Hoc vero non impedit, quominus intra Ecclesiam hæreseos suæ venena clanculum spargant, discipulosque sibi quærant, qui nil minus, quam ab Ecclesiæ veræ sententia discessisse videri volunt, suamque doctrinam apprime cum ipsa Christi & Apostolorum fide convenire contendunt, licet in rei veritate longissime differat: quod vel ex *Pseudo-Apostolorum Galatarum*que per hos seductorum exemplo, abunde, ni fallor, constare potest. Sed quod propterea nulla Apostolorum tempore aperta facta sit discessio à communione Ecclesiæ externa, sed tantum à spirituali & interna, id quidem nemo nisi præoccupatam mentem habeat asserenti crediderit *Arnoldo*, modo verba Apostoli nimis clara 1. *Joh. 11, 19.* accurate secum expendere voluerit. *Nicolaitæ* certe ceu peculiaris inter Chri-

(c) *Kirchen- und Reger. Historie P. 1. Lib. 1. c. 3. & 4.* (d) *ib. f. 42. c. 4. §. 1.*

Christianos hæresis *Apoc. II, 6.* nominantur. Nam quod oggannit Arnoldus l. c. §. 1. Es sey ungewiß/ und nicht zu glauben/ daß sie sich selber diesen Nahmen gegeben/ und damit von den andern getrennet haben / frustra est, sufficit enim, quod Salvator Optimus hoc nomine ceu noto tum inter Christianos eos insigniat, & pro Nicolaitis, non vero suæ doctrinæ sectatoribus agnoscat. Quid quod ipse *Arnoldus* Nicolaitas inter eos recenseat, (e) so in den ersten Zeiten Notten gemacht haben/ sed *ἡρώτων ἵερός* hoc est, quod statuit, (f) diesem nach war das Wesen und der Grund aller Irrthümer ein bloßer verderbter Wille/ so fort den Verstand auff seine Seite zog/ weil dieser nichts fassen noch annehmen konnte/ was jener nicht zuvor erwählt gehabt. quæ verba miram Autoris sapiunt philosophiam, actus intellectus humani à voluntatis imperio ita suspendentis ut intellectus nihil possit comprehendere nec intelligere, nisi quod & qua ratione voluntas perceptum ac intellectum velit; cum tamen, quod experientia constat, intellectus judicium à voluntatis electione multoties differre soleat, multique etiamsi intellectui suo tenebras offundere velint, non possint tamen; scelerati alias homines nullos à sua conscientia paterentur cruciatus. *Interim non negandum* (verba sunt egregia acutissimi Theologi Dn. D. BUDDEI) (g) vitia quædam voluntatis cum hæresi semper conjuncta esse: hæreticorumque nomine apud veteres eos demum venire, non qui ex intellectus quædam imbecillitate errant, sed qui ambitione, invidia, avaritia, aliisque vitiis concitati, nova disseminabant dogmata & disseminata defendebant. Sed quod ad intellectum præcipue hæreseos sit referenda notio, adeo manifestum est, ut, qui hoc negare sustineat, loca Scripturæ, in quibus hæreseos, aut hæreticorum fit mentio parum accurate secum expendisse merito censeatur. At suo fortasse exemplo, quod de imperio corruptæ voluntatis in intellectum differuit, comprobare voluit *Arnoldus*; unde quia primi Seculi hæreticos pro sceleratis potius in vita hominibus, qui pravis suis operibus alios ad imitationem provocarint, quam pro falsorum dogma-

B 3

dogma-

(e) L. l. c. 4 §. 17. (f) P. l. L. l. c. 3. §. 6. (g) *Instit. Theol. Mor. P. l. c. l. Sect. 2. §. 32.*

dogmatum autoribus habere vult, non tantum Veterum de Simonianis, Cerinthianis, Ebionitis & Gnosticis in dubium vocat narrationes, sed &, quod Nicolaitas concernit, S. Scripturæ impudenter contradicere non dubitavit, ita scribens: (h) Ehe ich zu den übrigen gehe / muß ich noch der Nicolaiten nicht vergessen / die beym Johanne mit Nahmen also benennet werden Offenb. 2/ 6. 14. da es denn mercklich ist/ daß nicht so wohl ihrer Sätze und Wort-Kriege / als ihrer Wercke gedacht wird/ die man hassen sollte. Indem Gott in seinem Urtheil nicht auff jene so wohl siehet / wie sie etwa den Verstand irre machen / als auff diese vornemlich / wie sie auß einem verkehrten bösen Willen fließen. Deswegen er auch nicht befiehlt / sich mit ihnen lang herum zu disputiren/ oder so und so zu verfahren/ sondern nur ihre Werck zu hassen. Quæ omnia quam falsa sint ipse, nisi à corrupta voluntate impeditus fuisset, videre potuisset, ita enim Salvator noster non tam de operibus, quam de doctrina Nicolaitarum loquitur vitanda Apoc. II, 15. 16. ἔτιως ἔχεις καὶ σὺ κρατῶντας τὴν διδασχλὴν τῆς Νικολαιτῆς, ὁ μισῶ. Μετάνοσον. εἰ δὲ μὴ, ἐρχομαι σοι ταχὺ, καὶ πολεμήσω μετ' αὐτῆς ἐν τῇ ῥομφαίᾳ τῆς στόματός μου. Sic habes etiam tu, de Episcopo Pergamensi Filio DEI sermo est, qui tenent doctrinam Nicolaitarum, quod odi. Pœnitentiam age. Sin vero, veniam tibi cito, & pugnabo cum illis gladio oris mei. Quibus ex verbis apparet, quod pessimi hi Nicolaitæ non operibus tantum, sed & pravis doctrinis Christianos in errorem & perniciem seducere sategerint; quapropter etiam D. Johannes auditores suos quemadmodum à sceleribus, pravisque aliorum, quæ videbant, exemplis, ita præsertim à falsa doctrina, cui necessario impia conjuncta esse vita solet, est dehortatus.

§. IX. Quem quidem ad scopum obtinendum egregia admodum & notabili ratione suam in verbis nostris propositam admonitionem cum iis, quæ antea dixerat, connectit. Καὶ ὑμεῖς τὸ χεῖμα, ὃ ἐλάβετε ἀπ' αὐτῆς, ἐν ὑμῖν μένει. Coniunctiva particula καὶ, quæ initium versiculi huius facit, manifesto verba sequentia cum superioribus cohærere indigitat, quo

quo vero potissimum modo ? Interpretes non una ratione exponunt. Multi trajectionem verborum hic occurrere statuunt, ac si dicere voluisset Apostolus, καὶ τὸ χεῖμα, ὃ ὑμεῖς ἐλάβετε ἀπὸ αὐτοῦ, ἐν ὑμῶν μέλει. ERASM. SCHMID. (i) LANGIUS, BEZA, LUTHERUS, SEB. SCHMID. (k) Ceteri ad hebraismum fere confugiunt, quo *Nominativus in oratione quandoque absolute ponitur, ut vim integri membri in sententia absolvat, & de illo cerium quid postmodum prædicetur*; ut Philologorum Lumen B. GLASSIUS Canonem proposuit, & exemplis illustravit. (l) ita sentiunt de loco nostro ipse GLASSIUS, (m) EPISCOPIUS. (n) aliique, cumque D. Johanni talis loquendi modus aliis quoque in locis usitatus sit, (o) non video, quid hac in sententia desiderari possit, nisi quis forsitan illud ὑμεῖς in Vocativo accipere velit, quasi hac ipsa compellatione D. Johannes Christianos suæ conditionis felicitatisque spiritualis admonere intenderit; ὁ vos, qui tantis beneficiis à Salvatore Vestro affecti estis; ut ὑμεῖς h. l. idem esset, ac consueta alias D. Johanni suos compellendi formula τέκνιά, filioli, 1. Joh. II, 1. 28. cap. III, 7. 18. cap. IV, 4. cap. V, 21. ἀγαπητοὶ, dilecti, cap. III, 2. 21. cap. IV, 7. 11. παῖδια, pueruli, cap. II, 18. ἀδελφοί, fratres, cap. II, 7. quamvis & hæc interpretatio parum à priore abludat, ut perinde sit, sive in Vocativo verba intelligantur, sive Nominativus ὑμεῖς per voculas vos quod attinet, circumscribatur. Et nobis quidem, si dicendum, quod res est, non sine gravi ratione Apostolus videtur verba sua ita ordinasse, & cum prioribus connectere voluisse, ut nulla trajectione ad sensum integrandum opus sit, imo sensus sine illa trajectione manifestius fluat. Plurimi quidem Interpretes oppositionem quandam hic fieri existimant, unde particulam καὶ adversative, sed vos, at vos quod attinet, translulerunt, B. SEB. SCHMID. (p) connexionem talem adducens: Oppositionem facit inter se & inter fideles Apostolus; q. d. Ego scripsi vobis, atque adeo feci, quod mei est officij, ut extra culpam sim. Vos porro, cum habeatis unctionem in vobis manentem

(i) Annot. ad h. l. (k) Comm. ad h. l. (l) Phil. S. Lib. 3. Tr. 1. Can. 28. (m) l. c. (n) T. 2. Op. f. 274. (o) conf. 1. Joh. 2, 28; Apoc. 2, 26. c. 6, 8. (p) Comm. ad h. l.

tem &c. satisfacite etiam officio vestro, ut sicut didicistis, maneat in Eo. Non multum abit Dn. D. LANGIUS : Nec emphasi caret, inquiens, hic pronomini positus sub sententiae initium. Indicat enim partim directam oppositionem inter fideles & seductores, partim respectum illum, qui fidelibus cum Johanne Doctore suo intercedebat, quasi dixisset Apostolus : feci ego scribendo, monendoque quod mei est officij, vos adversus haereticorum fraudes praemuniturus : nec vos ipsi deeritis vobis, quandoquidem unctionis gratia à vobis nisi ex culpa vestra haud recessura probe estis instructi. B. vero HUNNIUS existimat, quasi D. Johannes h. l. id agat, ut submoneat fideles, ut hanc ipsius scriptionem non diffidentiae cuidam tribuant, sed paternae sollicitudini erga ipsos. quae autem connectendi ratio B. Schmidio prorsus non arridet. JUSTINIANUS (q) putat Apostolum tertiam rationem afferre, qua fidem retinendam persuadeat ; cum enim, inquit, vis atque efficacitas S. Spiritus, quo divinitus delibuti estis, in vobis permaneat, æquum profecto est, ut beneficii magnitudinem agnoscatis, & gratos vos DEO largitori praebeatis. ESTIUS ejusdem religionis socius Johannem existimat excusare se iterum dicentem, se hæc non eis scribere, quasi veritatem ignorent, cum in se domesticam & manentem habeant unctionem à Domino suppeditatam, sed exhortandi causa. Verum recte EPISCOPIUS (r) judicat : Pro adversativa accipiunt voculam & plerique interpretes, qui ad conciliandam benevolentiam hæc in gratiam eorum, ad quos scribit Apostolus, dicta existimant ; sed id necesse non est, nimium enim servile & rhetoricum id mihi videtur, neque multum abesse ab adulationis vitio ; subjungitque non ineptam connexionem, sensus plenior, inquiens, educi potest, si servetur copulativa in hunc modum : hæc ego scribo vobis, & scio vos posse hæc vera esse, ut nullam excusationem habituri sitis. Nobis quoque vocula & citra necessitatem à copulandi, quod habet, officio removenda non videtur, sed Apostolus hac ipsa vocula suam scriptionem cum spiritali unctione conjunxisse, quasi diceret : Hæc quidem ego hactenus pro incumbentis officij ratione ex paterna & pastoralis sollicitudine vobis scripsi & scribere debui, ne seducto-

seductoribus illis pessimis aures præbeatis, fictitiisque, quas cre-
pant illi, revelationibus novisve doctrinis imponi vobis patia-
mini, non quasi nunc primum quid vobis credendum vel facien-
dum sit docere, vel ut in ea, quam accepistis, doctrina perse-
veretis multis denuo verbis persuadere vellem, sed quoniam per
verbum Evangelij, quod audivistis, de veritate Christianæ fidei
non tam persuasi quam à Spiritu sancto qui per Evangelium o-
peratur, in cordibus vestris convicti estis, ut verum a falso haud
difficulter possitis discernere, hanc vobis epistolam mitto, ut
lecto hoc scripto accedente procul omni dubio Spiritus S. quo
uncti estis in cordibus vestris testimonio, quod non cerebri mei
figmenta, sed ipsa Ejus, quæ mihi Divina sua inspiratione di-
ctavit verba scripserim, in agnita semel veritate eo magis
corroboresmini, contraque omnes, qui se nova vel plura vos
docturos falso gloriantur, satis sufficienterque muniti sitis.

§. X. Quodsi igitur una quadam propositione, quid
Apostolus in verbis nostris dicere voluerit, complecti debere-
mus, ea fortasse talis non incommode formaretur. *Christus*
suos Christianos per Unctionem Spiritus S. de omnibus scitu fa-
ctuque necessariis sufficientissime instruxit, ut novis Doctoribus
doctrinisve præterea opus non habeant, sed Spiritus S. doctrina
contenti esse possint & debeant. Hanc propositionem si in par-
tes resolvere velimus, notamus I.) *Subjectum*, Unctionisque
spiritualis Autorem, Christum, indigitatum vocibus, *αὐτὸς αὐτὸς*.
II.) *Prædicatum*, reliqua propositionis verba complectens, in
quibus occurrit, 1.) *objectum personale*, *ὑμῖν*. 2.) *reale* sive
Unguentum, *τὸ χρίσμα*. 3.) *Unctionis modus*. *ἐλάετε*. 4.)
Unctionis effectus, qui triplex α) *Mansio*, sive gratiosa Spiri-
tus S. inhabitatio, *μένει ἐν ὑμῖν*, ubi iterum considerari mere-
tur *subjectum*, *ἐν ὑμῖν*, & *actus*, *μένει*. β) *sufficiens doctrina*, quam
describit Apostolus N) *negative*, per remotionem alius cujus-
cunque informationis, *καὶ ἔχρεϊαν ἔχετε, ἵνα τις διδάσκῃ ὑμᾶς*.
ubi a) *causa cur non indigeant*, *καὶ*. b) *cujus rei non indigeant*,
ἔχρεϊαν ἔχετε. γ) *assertive*, per assertionem Divinæ Spiritus
S. informationis. *ἀλλ' ὡς αὐτὸ τὸ χρίσμα διδάσκει ὑμᾶς περὶ*
πάντων, καὶ ἀληθὲς ὅτι, καὶ ἐν ἑστὶ ψεῦδος. ubi a) *oppositio*. *ἀλλ'*
b) *doctor*, *αὐτὸ τὸ χρίσμα*. c) *discipuli*, *ὑμᾶς*. d) *objectum*, *περὶ*

πάντων. e) actus, διδάσκει. f) modus, ὡς, g) veritas doctrinae, proposita καὶ θέσιν, καὶ ἀληθείας ὅτι. & καὶ ἄρσιν, καὶ ἐν ἑσὶ ψεύδι. 2) permansio fidelium in Christo, καὶ κατὰ ὅς ἐδίδαξεν ὑμᾶς, μενεῖτε ἐν αὐτῷ. ubi 1) permansionis causa, καὶ κατὰ ὅς ἐδίδαξεν ὑμᾶς. 2) permansio ipsa, μενεῖτε ἐν αὐτῷ. ubi iterum objectum, ἐν αὐτῷ. actus, μενεῖτε.

C A P. II.

Sistens Autorem Spiritualis Unctionis.

§. I.

AUtor itaque Spiritualis hujus Unctionis, de qua D. Apostolus in verbis nostris agere instituit, voculis illis ἀπὸ αὐτοῦ, ἀπὸ τοῦ, καὶ ὑμῖν τὸ χρίσμα, ὃ ἐλά-
 βετε ἀπὸ αὐτοῦ, Et vos, unguentum, quod accepistis ἀπὸ τοῦ, designatur. Pronomen vero relativum αὐτοῦ, cum in pro-
 xime antecedentibus versiculis non habeat, ad quod commo-
 de referri possit, nomen, communi interpretum consensu &
 quidem rectissime ex v. 20. hujus capituli explicatur, ubi D.
 Johannes de eadem unctione sermonem faciens, καὶ ὑμῖν, in-
 quit, χρίσμα ἔχετε ἀπὸ τοῦ ἁγίου. Et vos unguentum habetis ἀπὸ τοῦ ἁγίου. Ut proinde (citra omne dubium) nostrum ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ, idem sit, quod in v. 20. ἀπὸ τοῦ ἁγίου. Quis vero hic Sanctus, aliqua, sed non multa inter Commentatores deprehenditur differentia. SIMON EPISCOPIUS Arminianorum facile primo-
 pilus (a) & DRUSIUS vacillant, & vel DEUM Patrem vel Christum intelligi volunt. Justinianus autem de Spiritu S. exponit, quocum Didymum facere ZEGERUS asserit. Reliqui ad Christum DEI Filium, sanctissimum Redemptorem nostrum referri debere existimant. Quamvis autem hæc sententiarum diversitas facillime inter se conciliari possit, quoniam non so-
 lum omnes tres divinæ personæ sanctæ dicuntur & sunt Esa. VI, 3. sed etiam Unctio hæc spiritualis ceu opus ad extra om-
 nibus tribus personis communis est, neutrique cum exclu-
 sione reliquarum salva fide adscribi debet, unde etiam in sacra

Scri-

(a) Comm. ad 1 Cor. 12.

Scriptura singulis personis tributa legitur. Patri, 2 Cor. I, 21. 22. Luc. XI, 13. Filio, Matth. III, 11. Luc. XXIV, 49. Joh. I, 33. Apoc. III, 18. Spiritui Sancto, Act. II, 3. 4. cap. XIX, 6. I. Cor. XII, 11. 13. interim Christus secunda Deitatis persona speciatim, Patre tamen & Spiritu S. non sejunctis, ab Apostolo h. l. per Sanctum, cui spiritualis hæc Unctio accepta ferenda sit, indigitari omnino videtur. Est enim 1) sancti titulus in S. Literis Salvatori nostro fere proprius, multotiesque absolute positus pro Christo adhibetur. ita Dan. IX, 24. **קדש קדש**, *sanctitas sanctitatum*, sive *sanctissimus*, Luc. I, 35. τὸ ἅγιον, *sanctum*, Act. III, 14. ὁ ἅγιος καὶ δίκαιος, *sanctus & justus*. Psalm. XVI, 10. & Act. II, 27. ὁ ὁσιος, *sanctus*, Apoc. III, 7. ὁ ἅγιος, ὁ ἀληθινός, *sanctus, verax*, καὶ ἐξολωτὴν appellatur; utpote qui non solum in sua natura est sanctissimus, Ebr. VII, 26. sed etiam sanctissimo suo merito immundos nos sanctificat peccatores, I. Cor. VI, 11. quapropter etiam ὁ ἁγιασμός ἡμεῶν, *sanctificatio nostra*, audit. I. Cor. I, 30. deinde vero solenne est D. Johanni Salvatorem nostrum Optimum relativo tantum pronomine αὐτός *Ipse*, sicut in verbis nostris facit, ita pluribus aliis in locis denotare, quippe qui tanto amore in Jesum suum flagrabat, ut etiamsi nomen Ejus reticeretur, omnibus tamen facile constare non dubitaret, quem per αὐτὸν *illum* intelligeret, quemve semper in animo haberet. conf. I. Joh. I, 5. cap. II, 25 28. c. III, 2. 3. 6. 16. quo accedit, quod in antecedente v. 25. & subsequente v. 28. de non alio quam Christo loquatur Apostolus, & hanc ipsam unctionem eò facere, atque datam esse doceat, ut in Christo constantes permaneamus. (b) Quæ singula, si recte ponderemus, clarissimum erit, Christum potissimum h. l. pro Autore spiritualis hujus Unctionis à D. Johanne perhiberi.

§. II. Merito autem ad Christum spiritualis hæc unctio ceu Autorem refertur multiplici ex ratione. 1) quia Spiritus S. spirituale illud unguentum, quo Christiani à Redemptore suo unguntur, à Christo pari ratione ac à Divino Patre ab

C 2

æter-

(b) Quid quod pronomen **אֵל** & αὐτός, Psalm. 102, 28. & Ebr. I, 12. & c. 13, 8. Christo ob Essentie Immutabilitatem tributum à nonnullis inter nomina divina relatum fuerit. vid. GLASS. Phil. S. L. 3. Tr. 2. Can. 9.

æterno procedit, & propterea sicut πνεῦμα τῷ Πατρὶ, Spiritus Patris, Matth. X, 20. ita quoque Spiritus Filij DEI, Gal. IV, 6. Spiritus Christi, 1. Petr. I, 11. Rom. VIII, 9. & Spiritus oris Christi, Esaj. XI, 4. 2. Thess. II, 8. nominatur, etiamque ea, quæ nobis impertit speciatim è Christo, & ex iis, quæ Christi sunt, accipere, & hac ratione Christum in membris suis gloriosum reddere, dicitur. Job. XVI, 14. Cuius æternæ processionis à Patre Filioque luculentum omnino testimonium, hæc ipsa credentium à Christo profecta unctio, & quod Spiritus S. in tempore à Filio quoque DEI mittatur orthodoxis Theologis præbet, cum in divinis nulla persona alteram mittat, quin ordo æternæ originis, quo se invicem respiciunt, cuiusque declaratio & manifestatio in tempore missio est, hac ipsa phrasi insinuetur. (c) Ut nullam prorsus recentiores Græci causam habuerint, cur hac in parte à vera constantique antiquiorum sententia recederent, subtiliusque potius quam verius missionem Spiritus S. in corda fidelium æternæ Ejus à Filio processionem contradistinguentes opponerent. Ita enim Seculi XIII Scriptor, cui ob Imperij diadema, quod antea gessit, major tribuenda autoritas, THEODORUS LASCARIS Junior, cum Monachus jam esset Johanni Episcopo Coronensi Ecclesiæ suæ hac in controversia mentem aperuit; (d) ἡ καὶ ἡμῶν ἀγιωτάτη τῷ Θεῷ μεγάλη ἐκκλησία τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκ τῷ Πατρὶ καὶ μόνῳ ἐκπορεύεσθαι δογματίζει, ἐκ τῷ υἱῷ δὲ οὐκ ἐκπορεύεσθαι μὲν φασιν, ὅτι τῷ υἱῷ δὲ χωρηεῖσθαι ἡμῶν πρὸς καὶ ἁγίασμόν καὶ πιστεύομεν, καὶ δοξάζομεν. quæ ita verto: Sanctissima nostra DEI magna Ecclesia Spiritum S. ex Patre & solo procedere statuit, ex Filio vero non quidem dicimus procedere, sed per Filium suppeditari nobis ad purificationem & sanctificationem & credimus & statuimus. Quam vero antiquiores Græci ante mota præsertim à Theodoreto Cyri Episcopo certamina à Latinorum sententia diversi non fuerint, non à nostris tantum Theologis pluribus allatis testimoniis comprobatum est, (e) sed

(c) conf. Joh. 15, 26. cap. 16, 15. GERH. LL. Theol. Tom. I. de Spir. S. 76. QUENST. System. Theol. P. I. c. 9. Sect. 2. Quest. 12, f. m. 402. DANNH. Hodof. p. 256. (d) nisi ex MSC. exhibet CAVEUS Hist. Lit. ad A. C. 1255, f. m. 634.

(e) sed & memorabili exemplo in Synodo Constantinopolitana II. A. C. 1280. præfidente Johanne VECCO Patriarcha strenuo veritatis defensore habita patuit, in qua Escarnatisme- nus magnæ Ecclesiæ Referendarius non convictus modo fuit, sed & confessus est se locum Gregorij Nysseni de Processione Spiritus S. à Patre & Filio erasa illa ἐκ τῆς υἱᾶς, particula corrupisse memorante CAVEO. (f) Frustraque subtilitas in discrimine phrasium ἐκ τῆς υἱᾶς, & διὰ τῆς υἱᾶς, ex Filio & per Filium quaeritur, cum Spiritus S. non tantum διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, per Jesum Christum effundi dicatur Tit. III, 6. sed etiam ἐκ τῆς υἱᾶς ex Filio DEI λαμβάνειν accipere Job. XVI, 15. ubi contextus clare ostendit, quod de origine æterna sermo sit, cum Spiritus S. ceu Summus DEUS nihil alia ratione à DEI Filio accepisse possit, nisi per æternam sicut à Patre, ita à Filio quoque processionem. 2) Christus Spiritualis hujus Unctionis Autor est ob pretiosissimum suum, quo Spiritus S. gratiosum adventum, spiritualeque unctionem impetravit, meritum. Cum enim homines in ea, qua post tristissimum Protoplastorum lapsum nascuntur, conditione ψυχικοὶ, πνεῦμα μὴ ἔχοντες, animales, spirituque destituti, Jud. v. 19. adeoque mortui sint, vitæque spirituali, quæ ex DEO est, penitus privati. Eph. II, 1. cap. IV, 18. omnis ad felicem illam vitam redeundi spes periret, nisi DEUS peccatoribus reconciliaretur; qualis enim sub ira DEI vita duci, vel quænam ab irato DEO gratia expectari potuisset? idcirco Optimus Salvator noster Mediatorio munere in se recepto, una opera & DEUM hominibus reconciliavit, & Spiritum S. vitæ spiritualis & æternæ fontem promeruit, inde Job. XVI, 7. nisi ego, inquit, abiero, paracletus non veniet ad vos, & Gal. IV, 6. Incarnationi Filij DEI missio Spiritus S. in corda fidelium tribuitur. inprimis vero Gal. III, 13. 14. gravissimis exponit verbis Apostolus, quam acerba passione maledictionem divinam ab hominibus Christus abstulerit, & promissionem Spiritus S. illis obtinuerit. Christus nos redemit, inquiens, à maledictione Legis, factus pro nobis

C 3

mate-

(e) GERH. LL. Theol. T. I. de Spir. S. §. 84. QVENST. Syst. Theol. P. I. c. 9. Sect. 2. Quæst. 12. f. m. 402. DANNH. Styl. Vind. p. 195. segg. (f) Hist. Lit. f. m. 666.

*maledictio. Scriptum namque est; Maledictus omnis, qui peper-
derit super ligno. Ut in gentes benedictio Abrahami fieret in
Christo Jesu, ut promissionem Spiritus acciperemus per fidem. (g)*

3) Ad typum Sacerdotis Summi in V. T. cujus hac quoque
in parte Christus antitypus fuit, respicere videtur Apostolus,
quod sicut olim in V. T. cum Aharon Summus Sacerdos ad
munus suum inauguraretur, ex S. oleo, quo caput ejus satis
large perfundebatur, aliqua particula in barbam, vestemque
defluxit, (h) juxta *Psalm. CXXXIII, 2.* ita Christus Sacri Spi-
ritus S. olei, quo Ipse infinita mensura perfusus est, fideles
tanquam mystici corporis sui membra, participes reddat, ut
ex Ejus plenitudine nos omnes acciperemus. *Joh. I, 16. 4)*
Unctio hæc spiritualis à Christo provenire dicitur, quoniam à
Christo gratiæ divinæ media non tantum instituta sunt, sed
etiam ab Illo salutarem suam efficaciam Spiritum S. homini-
bus conferendi accipiunt. Ita nempe per Evangelij prædica-
tionem à Christo ordinatam Spiritus S. datur *Gal. III, 2. Act.*
V, 32. cap. X, 44. ita in baptismo à Christo instituto Spiritus
S. effunditur *Tit. III, 5. 6.* ita in S. Coena in Spiritum S. po-
tamur, *1. Cor. XII, 13. 5)* denique quia Christus in divina
sua ad Dextram Patris exaltatione, hanc quoque autoritatem
majestatemque accepit, ut ceu Rex Ecclesiæ fideles suos cives
quavis cœlesti benedictione, imprimis vero Supremo illo ex-
cellentissimoque Spiritus S. dono beare posset, unde D. Petrus
Act. II, 32. seq. Judæis hunc in modum graviter concionatur:
*Hunc ergo Jesum resuscitavit DEUS, cujus omnes nos sumus
testes. Dextra itaque DEI exaltatus, promissionemque S. Spi-
ritus consecutus à Patre, effudit illud, quod vos nunc videtis &
auditis.*

§. III.

(g) Unde quis suspicari posset, non sine divina providentia fuisse, quod
ex Rabbiorum traditione summorum olim Sacerdotum Unctio per figuram
crucis, quam Græcorum littera X exhibet, in fronte formatam fuerit peracta.
vid. *BUXTORFF. Lexic. Talm. voce מָשֶׁחָ, & SELD. de Success. in Pontif.*
L. 2. c. 9. & B. Dn. D. BALTHAS. SCHEIDIUS noster de oleo Unctionis
dissert. prior. p. 40. (h) Quod qua ratione acciderit vid. SELD. l. c. &
SCHEID. p. 12. licet Talmudicorum nugæ de duabus tantum guttis speciem
margaritarum de barba suspensarum exhibentibus, non probemus, quibus ta-
men patrocinari non dubitavit B. LUND. Jüdisch. Heiligth. Lib. I. c. 29. n. 6.

§. III. Mirum vero quam extra oleas vagetur in explicanda spiritualis hujus Unctionis origine SIMON EPISCOPIUS Arminianus (i) ita differens: *Ab Illo (Christo) unctionem hanc profectam cum dicit, nihil aliud indicare vult, quam Eum primum revelationis & predicationis authorem esse, à quo primo hausta est & accepta hujus veritatis notitia: Non enim hac ratione loquendi indicatur Christum Ipsum immediate hoc illis singulis revelasse & patefecisse, aut notum fecisse singulari quadam aut occulta ratione; sed tantummodo ejus revelationis, per quam hoc ipsi sciant authorem primum esse Christum. Usitatum autem est & familiare ubique gentium, ut effecta nobilia semper causæ primæ, præcipuæ ac maxime principali accepta referantur, ita quidem, ut omnium reliquarum intermediarum ab illa dependentium ratio ferme nulla habeatur; etiamsi fiat, ut causa prima nihil omnino ad productionem effectuum istorum, aut ipsa immediate contulerit, aut saltem, quia necesse non erat, conferre voluerit, dummodo tantum aut propagatio prima ab ea ut causa cœperit, aut ipsa occasionem primam suppeditaverit; aut quantum in se est, dirigat omnia, quæ ad producendum effectum ita necessaria & utilia videntur, aut ut dirigantur, mandet & præcipiat tantum. Ita Regi in regno existent, tribuntur universa, quæ etiam in longe dissitis regnis geruntur solo jussu, autoritate & nomine ipsius. Ita DEO humani generis propagatio rerumque omnium ex terra &c. nascentium ortus, similiter universa illi tribuitur regeneratio & conversio hominis, adeoque omne illud, quod aliqua ratione bonum est, Illi tanquam Autori acceptum fertur; unde oriuntur perpetuæ istæ locutiones in sacris & passim de DEO. Quia enim primum à DEO est, hinc est, quod etiam omne illud, quod vi illius primi in aliis efficitur, à DEO effici dicatur. Sicuti è contra universa hominis corruptio Diabolo & Satanae tanquam patri & principi assignatur, cum nec illa sine ministerio verbi, nec hæc sine instrumentis, saltem sine libera hominis voluntate, fieri queat, fiatque non raro inscio imo invito ipso Diabolo, uti alias à nobis demonstratum est. Pari omnino ratione h. in l. & passim Christo Jesu unctio hæc tribuitur, quia ille loco DEI constitutus & Dominus factus est, à quo solo omnis salutaris gratia in genus humanum de-*

fluere

(i) *Leß. Sac. in 1. Epist. Johann. f. 267.*

fluere & redundaret, proinde cuius solius beneficio, quaecunque
cuiquam in universo mundo rerum salutarium cognitio & com-
munio obtingeret acceptum esset referendum. Unde & Sanctus
ille καὶ ἁγιωτάτος dicitur, qui solus isti muneri praefectus & con-
secratus est, ut hoc salutaris unguento, id est, rerum divinarum
excellentissima notitia ultimis temporibus populum Dei totum
perfunderet, uti videre est Job. I, 9. 14. 16. 17. 18. Job. III, 35.
cap. V, 26. Col. II, 3. Matth. XI, 27. efficeretque omnes DEO
Reges & Sacerdotes per Spiritum suum Sanctum, cuius afflatu
videlicet ex verbo Ipsius hausto adspirarentur & exstimularen-
tur ad universum mundum subigendum, seque ipsos spe immor-
talis praemij tanquam hostiam gratam DEO mandandos & offe-
rendos in cultum & obsequium spontaneum & voluntarium.
Hic autem Spiritus sive vis spiritalis, qua salutarium rerum
notitia in nobis efficitur, quia non nisi ex verbo, & per verbum
illud, quod ipse primus revelavit & notum fecit legatis suis hau-
ritur, ab illo etiam proficisci dicitur, ac proinde omnia, quae vi
verbi istius in hominibus effecta apparent, eidem etiam tanquam
autori primo passim attribuuntur. Plures his in verbis occur-
runt errores, quam ut omnes hac occasione perstringi pos-
sint, idcirco illos tantum, qui ad institutum nostrum propius
spectant, persequemur. Error itaque est, quod 1) Christum
propterea existimat καὶ ἁγιωτάτος sanctum dici, quod solus isti
muneri praefectus & consecratus sit, ut hoc salutaris unguento, id
est, rerum divinarum excellentissima notitia ultimis temporibus
populum DEI totum perfunderet. Nuspiam enim hoc sensu
vocabulum sancti, quasi ob officij demandationem Christus
sanctus diceretur, de Eo in scripturis legitur, locusque Job. X,
36. quem alias Arminiani errori suo, (k) praetendere solent,
ubi Pater Filium sanctificasse dicitur, non de officio, ad quod
missus est, intelligendus, sed de gratiosa unione sanctissimae
Divinae Naturae cum assumpta humana, per quam factum est,
ut sic jam post incarnationem ὁ λόγος & cum assumpta natura, &
assumpta natura cum λόγῳ sit unigenitus, sanctificatus & dilectus
DEI Filius. (l) Licet alias non negare vellem, generaliori
quodam sensu sed non Biblico, Christum ob sanctissima, quae
gerit

(k) De quo B. CALOV. Armin. p. 106. (l) Quae verba sunt A.
LYSERI Harm. Evang. c. 115. Tom. I. f. m. 1255.

gerit officia, sanctum dici posse; interim nunquam probaverit
 EPISCOPIUS, quod hæc ratio potissima sit, & Christus propter
 officia *καὶ ἐξουσία* sanctus in scripturis vocetur. Loca enim, quæ
 allegat, ne vocem quidem *ἐπίσκοπος* habent, & supra potiores ex
 Scripturis appellationis hujus adduximus rationes. Error est
 2) quod Christum *loco DEI constitutum* asserit, à quo solo omnis
 salutaris gratia in genus humanum deflueret & redundaret.
 Quamvis enim hoc de Christo secundum humanam naturam
 intelligere videatur, tamen nec secundum humanam naturam
 Christus Vicarius Patris est, vel Locum tenens & Administrator,
 sed per gratiosam ad Dextram Patris exaltationem, omnem
 divinam gloriam, majestatem & potestatem accepit, non ut
 saltem DEI loco administraret, sed ut Ipse possidens suo quo-
 que nomine exerceret; (m) nec Pater Divinus ita suam resi-
 gnat Filio gloriam vel auctoritatem, ut Ipse illius exercitio se
 abdicet, sed quia una eademque Patris est Filijque gloria at-
 que autoritas, quæ Christi quoque humanitati in Unione per-
 sonali verissime communicata est, ideo *non potest Filius facere*
à seipso quicquam, nisi quid viderit Patrem facientem, quæ
namque Ille facit, hæc etiam Filius similiter facit. Joh. V, 19.
 Error porro est 3) quod Christum tantum causam occasiona-
 lem & remotissimam hujus spiritualis facit Unctionis, quæ ni-
 hil omnino ad productionem effecti istius vel immediate con-
 tulerit, aut conferre voluerit, sed occasionem saltem primam
 suppeditaverit, uti falsis & absurdus declarat postea similitudi-
 nibus, quasi propterea saltem à Christo Unctionem provenire
 diceret Apostolus, *quia spiritualis vis, qua salutarium rerum*
notitia in nobis efficitur non nisi ex verbo & per verbum illud,
quod Ipse primus revelavit & notum fecit Legatis suis hauritur.
 Hac enim ratione exiguæ partes in spirituali hac Unctione Sal-
 vatoris nostri erunt, Isque non magis illius Autor erit, quam
 homo aliquis ante mille pluresve annos defunctus autor dici
 poterit illius scientiæ, quam post tot seculorum decursum ex
 lectione Libri, cujus iste autor fuerat, quispiam sibi compara-
 vit. Verumenimvero non conjecturis, vel undecunque con-
 quisitis similitudinibus hac in parte indulgendum, sed ex Scri-
 ptura

D

ptura

(m) *conf. Luc. 24, 47. Phil. 2, 9, 10. Act. 4, 10.*

ptura discendum, qua ratione Christus causa hujus Unctionis efficiens in Christianis se habeat. Ubi quidem illud verum est, quod Salvator noster non immediate semper in donanda hac Unctione, veluti Apostolis fecit, agat, sed ordinarie eandem per Evangelij verbum à se primo revelatum & Apostolis postea in toto terrarum orbe prædicandum traditum largiatur, non vero quasi Ipse cum illa Evangelij prædicatione nihil prorsus commercij amplius haberet, nudaque Christi verba, velut alius meri hominis, quæ ille olim dixerit, aut olim ab Apostolis prædicata fuissent, aut hodie in ipsorum scriptis legerentur, sed quod Ille gratiosam suam cum verbo prædicato præsentiam ad finem usque Seculi promisit, seque cum verbo & per verbum Evangelij efficaciter ad fidem in animis hominum generandam operaturum pollicitus est; ut turpissime fallatur Episcopius, dum vel Christum à verbo prædicato sejungit, vel verbo à Christi gratiosa præsentia & efficacia sejuncto effectum illum salutaris rerum divinarum notitiæ tribuit. Longe aliter Scriptura. In ea nempe non solum D. *Matthæus c. XXVIII, 20.* promissum Christi Salvatoris refert, quod cum Evangelij prædicatione ubique terrarum præsens esse velit usque ad finem Seculi, sed D. *Marcus* complementum quoque hujus promissionis exhibet *c. XVI, 20. Illi exeuntes, inquit, prædicarunt ubique Domino cooperante. (n)* Unde D. Apostoli suum Ministerium cum Divina cooperatione arctissime conjungunt, seque *συνεργὸς Θεοῦ, DEI cooperarios 2. Cor. VI, 1.* qui per illos operetur *2. Cor. V, 20.* appellant, & divinarum rerum notitiam non nudæ verborum prolationi, sed DEO, qui in prædicatione Evangelij tam in concionatoribus, quam credentium cordibus per verbum efficax est, adscribunt, præclare enim D. Paulus *1. Thess. II, 13.* ita loquitur: *Propterea etiam nos gratias agimus DEO indefinenter, quod cum accepistis verbum auditus à nobis, DEI nimirum, suscepistis non ut verbum hominum, sed (sicut est revera) verbum DEI, ὅς ἐστι ἐνεργῆταις ἐν ὑμῖν τοῖς πιστεύουσιν, qui & operatur in vobis credentibus.*

§. IV. Cum vero ea, quæ de Christo in S. Literis dicuntur,

(n) add. *Act. 14, 3; Hebr. 2, 3. 4.*

cuntur, vel secundum alterutram vel secundum utramque naturam de Illo prædicentur, si jam quæeratur, secundum quam igitur naturam sanctissimo hoc Chrismate Salvator noster suos dici debeat inungere; nihil impedit, quominus secundum utramque naturam hic Unctionis actus Christo tribuatur. Cum enim spiritualis hæc unctio sive Spiritus S. donatio fructus sit sanctissimi Salvatoris nostri meriti, ad quod obtinendum utraque natura egit, quod suum est, cum communicatione alterius, etiam beneficiorum hoc merito acquisite distributio ad utramque naturam pertinebit; & prouti de divina Christi natura nemini dubium est, ita ad humanam naturam expresse refert D. Petrus loco jam allegato *Act. II, 33.* ubi de Divina Majestate, quæ Christo secundum humanam Naturam exaltato tributa est loquens, id quoque speciatim memorat, quod dextra DEI exaltatus, promissionem S. Spiritus acceperit à Patre, & ad hujus gloriæ declarationem Spiritum S. visibili ratione in discipulos effuderit. (o) Probe tamen hic cavendum, ne dum unctio hæc Christo secundum utramque naturam competere dicitur, in eam quis delabatur opinionem, quasi Spiritus S. à Christo secundum humanam naturam etiam procedat, qui M. Godofredi Besoldi Pastoris Portensis (p) superiori Seculo error fuit, à missione Spiritus S. ejusque donatione, quæ fit à Christo secundum humanam quoque naturam ad processionem Spiritus S. à Christo secundum humanam naturam ineptissime hoc modo argumentantis: Si Christus etiam secundam humanam naturam mittit Spiritum S. & per & propter unionem personalem accepit jus mittendi Illum, Ergo etiam secundum humanam naturam spirat Spiritum S. Quæ argumentatio æque absurda est, ac si quis ita vellet concludere. Christus secundum humanam naturam per & propter unionem personalem est verus DEI Patris Filius, Ergo Christus secundum humanam quoque naturam est à Patre divino generatus. Namque actiones personales ad intra non communicantur assumptæ humanæ naturæ. Quod tamen missioni in tempore nil derogat,

D 2

quippe

(o) vid. GERH. Exeg. Loc. 4. §. 233. (p) teste B. KROMAYERO *Hist. Eccl. p. 529.* & SCHERZ, *Syst. Theol. p. 78.*

quippe cuius jus & potestas immediate quidem dependet à spiratione æterna, mediante autem unione personali, per quam idiomata omnia ενεργητικά τῆς λόγου carni communicata sunt, humanæ quoque naturæ competit. (q)

C A P. III.

Exhibens Objectum Spiritualis Unctionis personale.

§. I.

Viso ita Autore spiritualis huius Unctionis proximum est, ut de Illis agamus, quos precioso hoc unguento à Christo delibutos asserit Apostolus. Hos igitur vocibus καὶ ὑμεῖς, *Et vos*, indigitat. καὶ ὑμεῖς τὸ χρίσμα ὃ ἐλάβετε ἀπ' αὐτοῦ, μένει ἐν ὑμῖν. *Et vos unguentum quod accepistis ab Eo, manet in vobis.* Intelligit autem procul omni dubio illos præcipue, in quorum gratiam primam hanc exaravit epistolam, & qui illorum imaginem sequentibus quoque exhibuerunt temporibus. Quinam vero hi sint, jam discipendum. Parthis olim Johanneam hanc inscriptam fuisse Epistolam fide AUGUSTINI (a) *Possidij* in Indiculo Operum Augustini, *Idacij Clari* Lib. contra Varimadum, & *Athanasij* apud Bedam Prolog. in Epistolas Canonicas refert MILLIUS (b) quibus B. SEB. SCHMIDIUS (c) addit *Hyginum* Papam Epist. I. & *Johannem* II. Papam Epist. ad Valerium Episcopum, Interim audax merito videtur BARONII assertum HEIDEGGERO, (d) qui autoritatibus modo allegatis fretus, ut certo Parthis inscriptam fuisse obtineret, inscriptionem epistolæ initio appositam injuria temporis periisse comminiscitur; (e) alias eandem sententiam de Parthis hac epistola à D. Johanne honoratis sequuntur inprimis BELLARMINUS (f) & Hugo Gro-

(q) vid. FRID. RAPPOLTI SS. Theol. D. & PP. in Academia Lipsiensi Theologia Aphoristica Johannis p. 195. (a) Lib. 2. Quæst. Evang. c. 39. T. 4. Op. f. 353. (b) Sub init. hujus Epistolæ in sua N. T. Editione. (c) Sub Init. Comm. in I. Joh. Epist. (d) Enchirid. Bibl. Lib. 3. c. 25. §. 1. (e) Tom 1. Ann. ad A. C. 99. f. 816. (f) Lib. 2. de Verbo Dei c. 15. §. quod autem &c.

Grotius, nec valde refragatur B. CALOVIUS. (g) His vero alij acriter se opponunt, fidemque Augustini & Romanorum Pontificum in dubium merito vocari posse existimant. (h) Nec quinam per Parthos intelligendi veniant, satis inter se conveniunt supra memoratae sententiae patroni. FRANCISCUS enim JUNIUS (i) per Parthos non incolas Parthiae intelligit, sed pios exules dispersos extra natale solum, qui sermone Scythico, teste Justino (k) vel potius ab Hebraeo *Pur*, *dividere*, ita dicantur. SERARIUS vero (l) pro Parthis Patmios legendum existimat, ut sint incolae Patmi insulae, quos D. Johannes à Domitiano eo relegatus ad fidem Christianam converterit. GROTIUS autem de *Judaeis Christum professis* exponit, qui non sub Romanorum sed Parthorum vivebant imperio in locis trans Euphratem, ubi ingens erat Judaeorum multitudo, ut Neardae, Nisibi, & aliis in locis. & ad n. l. ita commentatur: καὶ hic est pro Sed. Opponit enim Judaeos credentes incredulis. Nobis causae satis validae non videntur, cur Parthis speciatim missam & destinatam hanc ab Apostolo credamus epistolam, cum praesertim nulla appareat ratio, quare sola haec Inscriptio injuria temporis amissa fuerit, in epistolis Paulinis omnibus retenta, & alia nostrae epistolae inscriptio, qua Catholica dicitur, jamdudum obtinuerit.

§. II. Est enim satis antiqua haec appellatio, quippe cujus EUSEBIUS (m) mentionem jam facit, relato D. Jacobi martyrio haec verba subjiciens: Τοιαῦτα καὶ τὰ κτλ τὸν Ἰάκωβον, ὃς ἡ πρώτη τῶν ὀνομαζομένων καθολικῶν ἐπιστολῶν εἶναι λέγεται. Haecenus de Jacobo, cujus esse dicitur epistola, quae inter Catholicas prima est; itemque ATHANASIUS (n) καθολικὰ ἐπιστολὰν δευτέρων ἀποστόλων, αἱ πάντα ἐπὶ εἰς ἐν αἰετμένον βιβλίον. Catholicae epistolae Apostolorum diversorum omnes numero septem uno comprehensae volumine. Rationem hujus appellationis variam qui legere cupit, adeat B. Calovium. (o) Ut vero

D 3

vero

(g) *Bibl. Illustr. N. T. Tom. 2. f. 1578.* (h) *vid. EPISCOP. Lect. Sacr. T. 2. Op. f. 173. & HEIDEGG. Enchir. Bibl. L. 3. c. 25. §. 3.* (i) *Animadv. advers. Bellarm. L. 2. de V. D. c. 15. n. 22.* (k) *Lib. 41. c. 1. §. 2.* (l) *apud CALOV. l. c.* (m) *Hist. Eccl. L. 2. c. 22.* (n) *in Synopsi. T. 2. Op. f. 59. quae Judice CAVEO Hist. Lit. f. 123. si Athanasii non est, satis manifesti scriptoris opus est.* (o) *Bibl. Illustr. N. T. T. 2. f. 1389.*

verò ineptam illam, cujus ERASM. SCHMIDIUS (p) meminit, taceamus, genuinam omnino attulisse videtur THEODORITUS :
 (q) καθολικὰ λέγονται αὐταί, οἷον ἐγκύκλιοι· ἔ γάρ ἀφωρισμένως ἔθνη ἐνὶ ἡ πόλει, ὡς ὁ θεὸς Παῦλος, οἷον Ῥωμαίοις ἢ Κορινθίοις προσφωνεῖ ταύτας τὰς ἐπιστολάς ὁ τῶν τοιούτων τῶ κυεῖε μαθητῆς Διάκος, ἀλλὰ καθόλου τοῖς πιστοῖς, ἥτοι Ἰουδαίοις τοῖς ἐν τῇ διασπορᾷ ὡς Πέτρος, ἢ καὶ πᾶσι τοῖς ἐπὶ τῷ αὐτῷ πείσιν Χριστιανοῖς τελέσειν. hoc est, *Catholicae hæ dicuntur epistolæ, quasi circulares. Non enim separatim genti uni aut civitati quemadmodum D. Paulus ex. gr. Romanis aut Corinthiis nunciat has epistolas ille talium Domini discipulorum cætus, sed in universum credentibus, sive Judæis, qui in dispersione, ut Petrus, sive etiam omnibus Christianis, qui sub eadem fide degunt.* (r)

§. III. Peccat igitur in defectu Grotius, & quotquot ejus sequuntur sententiam, solos Judæos ab Apostolo nostro intellectos existimantis; cum in tota nihil reperiat epistola, quod non ad fideles ex Gentilibus conversos æque ac ad Judæos pertineat, & D. Johannes, quod vel ex Apocalypsi constare potest, non unius Judæorum populi, sed quarumcunque gentium universalis Doctor à Christo fuerit constitutus. *Matth. XXVIII, 19.* frivolum enim est, quod quidam apud HEIDEGG. (s) adducunt *1. Joh. II, 2.* verba, & per ἡμετέρων fideles Judæos, per κόσμος vero electos gentiles inditari sibi imaginantur; nec melior est Heideggeri ipsius opinio, per ἡμετέρας electos credentes, per κόσμον vero electos, infideles adhuc, credituros tamen designari suspicantis. Gravius autem in excessu errant Fanatici, spiritualement hanc unctionem omnibus in universum hominibus communem facientes; ita enim WEIGELIUS Pastor olim Tschopaviensis in Misnia (t) Autorem cum Concionatore colloquentem inducit: *Diesen meinen Grund hab ich von keinem Prediger gelernet / noch in Menschen Büchern gelesen / aber die Salbung die in mir und*

(p) *Annot. N. T. ad Jac. I, 1.* (q) *cit. MILL. Edit. Nov. T. f. m. 342.* (r) *Quæ ratione secundæ & terciæ Johannis epistolarum contra hæc excipi possent, diluit B. GERH. Exeg. Loc. I. §. 291. & B. CALOV. l. c. (s) l. c. §. 2. (t) In Dialog. de Christianismo p. 26.*

und in allen Menschen hat mich geführt zur Heil. Schrift. & (u) Ist nicht das Spiraculum vitæ auß dem Mund Gottes gegangen/ der Heil. Geist/ die dritte Person in der Gottheit? welche in uns wohnet/ und lehret uns betten/ 2c. Die Salbung ist in uns 1. Joh. 2. die lehret uns alle Ding/ und wir bedörffen nicht/ daß uns jemand lehre. & (x) Eben in der Schöpfung hat Gott sein Wort gesäet in den Menschen - Sein Wort hat er gesprochen in ein stück Leimen/ seinen Geist hat er gesäet in einen guten Acker/ also ist im Menschen Gottes Wort/ Geist/ Wille/ sein Saame/ Gesetz/ das Licht und Leben / welches alles den Menschen gemacht hat zu einem guten Acker oder Saamen. - Und wie Er mit dem ersten Menschen gehandelt hat / also handelt Er auch mit dem letzten / einer gilt ihm so viel als der ander / es ist auch ein Saame wie der ander/ keiner besser/ keiner mehr als der ander / es ist ein Wort in allen / ein Geist in allen/ ein Licht und Leben in allen / unde POIRETUS L. 3. Oecon. div. c. 13. eo absurditatis pervenit, ut Philosophos Chrysippum, Diogenem, Zenonem, Antisthenem, Epictetum sanctos ac divinos viros appellaret, Socratemque ob genium, quo regi se dicere solebat, Divino Spiritu actum & verum martyrem fuisse virtutis voluntatisque divinæ assereret, imo Salvatori nostro gloriosissimo tantum non æquipararet, merito propterea vapulans à B. Dn. D. JÆGERO. (y) Quam vero hæc omnia à mente D. Johannis nostri aliena sint, ex iis, quæ nunc ex ipsis epistolæ nostræ verbis proferemus, luculenter patefcet, ut illi hac in parte rectissime sentiant, qui media via incedentes nec Judæos solum credentes, nec omnes sine discrimine homines, sed fideles Christianos tam ex Judæis quam gentibus conversos intelligunt.

§. IV. Cui sententiæ etiamsi EPISCOPIUS (z) quoque accedat, in eo tamen quam maxime fallitur, sibi que ipsi contradicit, scribens: fuisse fideles saltem recens doctrina Christi & sacris Christianæ Religionis imbutos & initiatos, eoque rudes adhuc & teneros, id est, levi & superficialia tantum rerum divina-

(u) In libello, cui titulum fecit Studium Universale p. 69. (x) Po-
still. Part. 1. p. 179. sq. (y) Exam. Theol. Nov. Contr. 23. (z) l. c. f. 173.

vinarum cognitione imbutos, licet jam doctrinam Christi non sine discrimine & magnarum difficultatum victoria palam profiterentur, & coram toto mundo ejus sectatores haberi vellent. Quamvis autem differentiam quoad gradus cognitionis inter eos fuisse negare nolim, superficialiariam tamen plurimorum notitiam non fuisse, vel sola textus nostri docet inspectio; repugnat enim non necessarium habere doceri, & superficialia tantum cognitione imbutum esse. Sed distinctius, quomodo Apostolus hos spiritualiter unctos describat, videamus. 1) Itaque distribuit illos in certas ætates c. 2. v. 12. 13. 14. γράφω ὑμῖν τέκνία, ὅτι ἀφέντα ὑμῖν αἱ ἁμαρτίαι διὰ τὸ ὄνομα αὐτοῦ, γράφω ὑμῖν πατέρες, ὅτι ἐγνώκατε τὸν ἀπ' ἀρχῆς, γράφω ὑμῖν νεανίσκοι, ὅτι νενικήκατε τὸν πονηρὸν γράφω ὑμῖν παῖδια, ὅτι ἐγνώκατε τὸν πατέρα. ἔγραψα ὑμῖν, πατέρες, ὅτι ἐγνώκατε τὸν ἀπ' ἀρχῆς ἔγραψα ὑμῖν, νεανίσκοι, ὅτι ἰσχυροί ἐστε, καὶ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἐν ὑμῖν μένει, καὶ νενικήκατε τὸν πονηρὸν. Scribo vobis, filioli quod remissa sint vobis peccata propter nomen Ipsius. Scribo vobis patres, quod cognoveritis Eum, qui est ab initio. Scribo vobis adolescentes quod viceritis malignum. Scribo vobis filioli, quod cognoveritis Patrem. Scripsi vobis patres, quod cognoveritis Eum, qui est ab initio. Scripsi vobis adolescentes quod validi sitis, & verbum DEI in vobis maneat, & viceritis malignum. Hanc vero Christianorum in Filiolos, Patres & adolescentes distributionem diversimode de ætate, vel naturali, vel spirituali exponunt Interpretes. Qui de ætate spirituali intelligunt, per pueros denotari ajunt eos, qui vel recens ad fidem Christi & baptismum pervenerunt, vel neophytis illis ruditate aut moribus similes sunt. Carnales quodammodo, non spirituales. Hebr. V, 12. 1. Cor. III, 1. Patres, qui spirituales sunt, & ad eam jam pervenerunt perfectionem, ut alios vicissim spiritualiter possint gignere. Hebr. V, 14. Juvenes denique, qui quamvis tantam perfectionem adepti non sint, ut alios vicissim instruere, & ad fidem adducere possint, eousque tamen in doctrina Christi sunt progressi, ut Diabolo & tentationibus fortiter resistere queant. (a) Quamvis autem hæc ingeniose satis, nec inconcinne dicantur, nulla tamen urgere videtur necessitas,

(a) RAPPOLT, Theol. Aphor. Joh. p. 157. & ESTIUS ad h. l.

sitas, cur à litera discedamus, unde in eam inclinamus potius partem, (b) quæ de ætate naturali Apostolum loqui existimat, & vere tales natura pueros, Patres & Juvenes compellare; ita tamen, ut (c) simul respectum habitum ad ætatem spiritualem arbitremur, ut pro diversitate ætatis naturalis diversos etiam profectuum gradus requiri apud Christianos innuatur. Nulla proinde ætas ab hac Unctione Spirituali, quasi ejus esset incapax, exclusæ est. Sed describit eos D. Johannes 2) à fide, quam in illis egregiam fuisse, ex ipso Apostoli testimonio apparet: fuit namque in illis *fides solida*, non persuasionibus humanis vel meris traditionibus, vel fictis revelationibus innixa, sed ex verbo DEI prædicato & scripto rite concepta; unde cap. II, 7. in memoriam illis revocatur ὁ λόγος, ὃν ἠκούσατε ἀπὸ ἀρχῆς, *sermo, quem audivistis ab initio*, & v. 24. ὑμεῖς ἐν, ὃ ἠκούσατε ἀπὸ ἀρχῆς, ἐν ὑμῖν μενέτω. *Vos igitur, inquit, quod audivistis ab initio, in vobis maneat.* (d) ita v. 14. bis ἐγχαΐα, ait Apostolus, suæque scriptionis auctoritatem inculcat, fuit *fides certa*, quapropter toties repetuntur voces οἶδαμεν, *scimus*, ἐγνώκαμεν, *cognovimus*, (e) fuit *fides distincta & integra*; crediderunt enim articulum de SS. Trinitate c. V, 7. de Christi naturis, c. V, 20. incarnatione, c. IV, 2. 3. officio Mediatorio, c. II, 1. 2. satisfactione, c. I, 7. de peccato, c. III, 4. c. V, 16. 17. de remissione peccatorum, c. I, 9. de justificatione per fidem, c. IV, 9. c. V, 13. de precibus, c. V, 14. de sanctificatione, c. III, 3. sqq. de Sacramentis, c. V, 8. de Reditu Christi ad judicium, c. II, 28. c. IV, 17. de Vita æterna, c. V, 11. fuit denique *fides efficax & operosa*, siquidem Apostolus laudat quoque 3) *Pios illorum mores, sanctamque vitæ conversationem*, quod vicerint mundum, ejusque voluptates c. V, 4. quod superarint Diabolum, c. II, 14. quod fugarint hæreticos, c. IV, 4. quod diligant invicem, c. III, 14. quod communionem habeant cum SS. Trinitate c. I, 3. quod fugiant peccatum, c. III, 3. 9. & in observatione divinorum

E præ

(b) Quam B. Dn. D. SEB. SCHMID. Comm. RAPPOLT. aliique sequuntur. (c) cum B. CALOVIO Bibl. Illustr. N. T. T. 2. f. 1612. & Dn. D. LANGIO p. 19. (d) add. v. 14, 18. c. 4. 3. (e) conf. c. 2. 3. 13. 14. 18. 20. inpr. v. 21. cap. 3, 2. §. 14. 16. c. 4, 16. c. 5, 18. 19. 20.

præceptorum sedulam adhibeant industriam, c. V, 2. 3. Sed nec omittit D. Apostolus recensere, 4) Eorum *fata & calamitates*, in quibus autem fidei illorum apparuerit constantia. Memorat enim odium mundi, c. III, 13. astutasque Diaboli & hæreticorum fraudes, quibus impetebantur, c. II, 18. 19. 26. c. IV, 1. sed & multoties perseverantiam illorum in DEO & Christo victoriamque commendat. c. II, 5. 6. 24. 27. 28. c. III, 9. 6. Tales igitur Unctione hac spirituali à Christo beatos afferit Apostolus, qui quacunque sint ætate vera in Christum fide rerumque divinarum solida imbuti sunt scientia; nec tamen solum intellectum notitia illa repleri debere existimant, sed quæ recte solideque sciunt ad voluntatis quoque emendationem transferunt, pietatemque à genuina rerum divinarum notitiâ sejungi non posse, certissime sibi persuadent.

§. V. Locus nunc quidem esset disquirendi, qualis illa sit in homine irrogenito rerum divinarum ex verbo DEI concepta notitia, & an talis etiam à Christo spirituali hac Unctione donatus dici possit, quatenus saltem Veritates Divinas ex S. Scriptura recte percipit, verasque credit. Sed cum hac de re ultro citroque plus satis ab aliis disceptatum sit, nolimus eandem renovare controversiam, id modo observantes, ungi à Christo Christianos, non ut eruditi tantum sint, sed etiam pii, & ut quæ sciunt, ipso etiam opere demonstrent. *Joh. XIII, 17.* cavendum interim, ne vel naturalibus hominis irrogeniti viribus nimium tribuatur, vel Scriptura S. in eorum librorum redigatur numerum, quibus Spiritus S. gratiosam suam & indivulsam non uti verbo divino promisit cooperationem.

C A P. IV.

'Agens de Unguento Spirituali.

§. I.

Pergendum nunc ad Spirituale illud Unguentum, quo Christiani à Christo Salvatore perfundi ex assertione Johannea dicuntur. Illud itaque voce τὸ χρίσμα in textu nostro indigitatur. Interpretes quotquot mihi videre

videre licuit, excepto GROTIO, (a) & JUSTINIANO ad l. n. communi quasi consensu per *Unctionem* sive *Actum Ungendi* transferunt. καὶ ὑμεῖς τὸ χεῖσμα, ὃ ἐλάβετε ἀπ' αὐτοῦ, ἐν ὑμῖν μένει, *Et vos, Unctio quam accepistis ab Eo in vobis manet.* An satis commode ex usu apud probatos Græcæ Linguae scriptores factum sit, non immerito dubitari posset, cum præsertim HENR. STEPHANUS in insigni Græcæ Linguae apparatu, quem *Thesaurum* vocat, ne verbulo quidem hujus significationis meminerit, sed *unguentum* Græcis denotare, sive *rem, qua quis ungitur*, tantum observet. In N. T. non nisi ter, sed eodem sensu legitur, bis nostro in loco & iterum v. 20. antecedente. In Vet. autem T. septuaginta qui vocantur Interpretes aliquoties non tamen uno ubique sensu leguntur adhibuisse, modo enim per appositionem vertunt, τὸ ἔλαιον τὸ χεῖσμα, *Oleum Unguentum*, *Exod. XXIX, 7. c. XXX, 25.* modo de ipsa ungendi actione accipiunt. *Exod. XL, 15.* vocem ⲙⲁⲛⲁⲛⲁ per χεῖσμα transferentes, ut quis inde suspicari possit, eum quoque vocis χεῖσμα significatum, quo *Unctionem* denotat, Græcis hominibus non omnino fuisse inusitatum. Sed nulla cogere videtur necessitas, cur rariorem & rarissimam forte vocis hujus significationem loco nostro obtrudamus, cum consueta vocabuli acceptio apprime sensui Apostolico conveniat, eundemque melius, quam si per *Unctionem* vertatur, declaret. Cum enim actus ungendi transitorius sit, D. vero Johannes de re permanente loquatur, quidni commodius diceretur: *Unguentum in vobis manet*, quam *Unctio*? quoniam præsertim à permanente Unguento *Unctio* ceu effectus fuit, taliaque huic χεῖσμα attribuantur prædicata, quæ Unguento potius quam *Unctioni* debentur, ut mox videbimus.

§. II. Non materiale vero oleum, vel Unguentum quoddam h. l. intelligi omnes facile viderunt Interpretes, nec quidnam hac sub similitudine significare voluerit D. Johannes multum dissentiunt. Spiritum enim sanctum non exclusis donis tam ministrantibus quam sanctificantibus innui communiter fere omnes & recte statuunt. Ita D. AUGUSTINUS (b) *Unctio spiritalis ipse Spiritus S. est, cujus Sacramentum est in Unctione Visibili.* & (c) *Unctionis Sacramentum est virtus ipsa*

invisibilis, Unctio Invisibilis Spiritus sanctus, quem sequitur
 OECUMENIUS v. 20. ita παραφράζων ἐλάβετε γὰρ τὴν ἁγίαν
 βαπτίσματα τὸ χρίσμα τὸ ἱερόν, καὶ τὰς τὰς τοῖς εἰς πᾶσαν τὴν
 ἀλήθειαν ὁδηγῶν ὑμᾶς θεῖον πνεῦμα. Accepistis enim per S. ba-
 ptisma S. ungentum, & per hoc in omnem veritatem vos ducen-
 tem Spiritum S. Nec dissentire existimo B. HIERONYMUM,
 (d) utut Chrisma baptismi vocet: Ejusdem sententiæ sunt
 non nostrates solum B. Calovius, Dannhaverus, (e) Schmi-
 dius, Rappoltus, Hunnius, Langius, sed diversam etiam pro-
 fessi religionem. JUSTINIANUS (f) Unctionem, inquit, certe
 vocat Spiritum S. Ejusque divina charismata. Similiter GVILL-
 ELMUS ESTIUS (g) Unctionis sive Charismatis vocabulo gra-
 tia Spiritus S. significatur, vel potius ipse Spiritus S. quo velut
 oleo spirituali mentes suorum fidelium Christus perfundit & ir-
 rigat, multiplicem eis gratiam largiendo tum doctrinae & scientiæ
 tum sanctitatis & virtutum. GROTIUS quoque (h) Est autem,
 scribit, χρίσμα unguentum potius quam unctio, oleum letitiæ.
 Spiritus nimirum Ille, qui sancta dogmata magis magisque im-
 primit animo. Idem etiam dicere videtur, sed non dicit EPI-
 SCOPIUS, (i) quamvis enim scribat: Christum efficere omnes
 DEO Reges & Sacerdotes per Spiritum suum S. cujus afflatu
 videlicet ex verbo Ipsius hausto adspirarentur, statim tamen
 subjicit: Hic autem Spiritus sive vis spiritualis, qua salutari-
 um rerum notitia in nobis efficitur, non nisi ex verbo hauritur.
 Quæ verba quomodo intellecta velit, ipse (k) exponit:
 Manifestum est, inquit, & perspicuum per unctionem hanc non
 intelligi externam aliquam & visibilem aut in sensus incurren-
 tem actionem, quæ oleo, adipe, aut aqua &c. peragitur, sed im-
 materialem & spirituales quandam actionem aptam natam ad
 producendam cognitionem & notitiam in mente & intellectu,
 qualis est actio sensuum verbo proposito velut signo contentorum,
 qui ita agunt in animam, sicut signa ipsa in sensus externos.
 Verbum enim quatenus sonus est sensum ferit, quatenus sensum
 continet verum aut falsum, animam & intellectum. Sic ex
 Epi-

(d) Libr. 2. in Habac. Tom. 3. Op. f. m. 202. (e) Rodos. p. 938.
 (f) Comm. in Epist. Canon. f. 117. (g) Comm. in Epist. Joh. f. 1262. (h)
 in Comm. ad v. 20. (i) l. supra cit. (k) f. 266.

Episcopii sententia Spiritus S. hoc loco nihil aliud esset nisi vis quædam spiritualis sive sensus dictorum S. Scripturæ, quo animæ feriuntur. Verum enim vero cum pro ea fulcienda non nisi præconceptæ opinionis discursum Autor proferat, merito à reliquis omnibus deseritur, idque eo justioribus ex causis, quo clarius ex S. Literis constat Spiritum S. cum donis, à quibus persona Spiritus S. separata nunquam est, (1) oleum illud sive unguentum esse, quo homines à DEO inunguntur. Ita de Christo ex *Psalm. XLV, 8.* allegat Apostolus *Ebr. I, 9.* ἔχεις σε ὁ Θεός, ὁ Θεός σε ἔλαγον ἀγαλλιάσεως, unxit te, ὁ DEUS, DEUS Tuus, oleo lætitiæ, quod *Esaj. LXI, 1.* & *Luc. IV, 18.* hunc in modum explicatur. Πνεῦμα κυεῖς ἐπ' ἐμὲ, ἔ' ἐνεκεν ἔχεις με. Spiritus Domini super me, quoniam unxit me. & *Act. X, 38.* Ἰνσέν τὸν ἀπὸ Ναζαρέτ, ὡς ἔχειεν αὐτὸν ὁ Θεός πνεύματι ἁγίῳ καὶ δυνάμει. Jesum Nazarenum, quomodo unxerit illum DEUS Spiritu S. & virtute. Pari ratione de Christianis, *2. Cor. I, 21. 22.* ὁ δὲ βεβαιῶν ἡμᾶς σὺν ὑμῖν εἰς Χεῖσόν, ἢ χεῖσας ἡμᾶς, Θεός. Ὁ καὶ σφραγισάμεν ἡμᾶς καὶ διὰ τὸν ἀρραβῶνα τοῦ πνεύματος ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν, qui vero confirmat nos vobiscum in Christum & ungit nos, DEUS. Qui etiam obsignavit nos & dedit arrhabonem Spiritus in cordibus nostris. Cumque Unguentum hoc spirituale Christianos de omnibus docere dicatur, vel ex verbis Salvatoris nostri *Joh. XIV, 26.* ad quæ procul dubio digitum nostro in loco D. Johannes intendit, manifestum est, non alium quam Spiritum S. hoc nomine venire posse, sic enim discipulos alloquitur: ὁ δὲ παρακλητὴς, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὃ πέμψει ὁ πατήρ ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐκεῖν ὑμᾶς διδάξει πάντα, καὶ ὑπομνήσει ὑμᾶς πάντα, ἃ εἶπον ὑμῖν. Paracletus vero Spiritus S. quem mittet Pater in nomine meo, Ille vos docebit omnia, & commonefaciet vos de omnibus, quæ dixi vobis. add. *cap. XVI, 13.* imo hac ipsa in epistola mentem suam D. Apostolus satis dilucide aperit, *cap. III, 24.* ita scribens: καὶ ἐν τῷ γνωσκειν, ὅτι μένει ἐν ὑμῖν, ἐκ τοῦ πνεύματος, ἃ ὑμῖν ἔδωκεν. Et in hoc cognoscimus, quod maneat in nobis, ex Spiritu quem dedit nobis. eademque repetit *c. IV, 13.*

S. III. Quandoquidem autem huic χεῖσματι sive Un-

E 3

guento

(1) vid. QVENST. Syst. Theol. Part. I. f. 394.

guento spiritali, hoc est, Spiritui S. n. in l. personales actiones, quod *maneant in nobis & doceant*, attribuuntur, illud non per quandam prosopopœiam vel metaphoram fieri existimandum est, sed eo ipso vera Spiritus S. & à Patre Filioque distincta personalitas luculentissime asseritur, firmissimumque etiam ex h. l. orthodoxi Theologi contra *πνευματομάχης* Socinianos præsertim scepticosque argumentum pro adstruenda Divina Spiritus S. personalitate deducunt. (m) Distinguitur enim expressis verbis τὸ χρίσμα *unguentum* ab ungente Christo non quidem essentialiter, cum *Pater, Verbum & Spiritus S. unum sint*, 1. Job. V, 7. realiter tamen, sive ut alias loqui amant Theologi personaliter, quam ob causam Spiritus sanctus *ἄλλος* alius dicitur. Job. XIV, 16. Quamvis vero in S. Scriptura prosopopœiæ, personarumque fictiones adeo infrequentes non sint, inde tamen illegitime prorsus in hac materia contra personalitatem Spiritus S. concluditur, quod iis impie placuit, qui in infausti illius Socini castra transeuntes, *duplicem Spiritum S. quatenus in DEO est, & quatenus in homine residet*, commenti sunt; illo modo esse DEI virtutem naturalem in DEO residentem, hoc vero esse qualitatem quandam intermediam inter virtutem DEI & facultates in homine excitatas, (n) & quando actus personales ei tribuuntur, prosopopœiam esse, quemadmodum etiam vento, Job. III, 8. & impetui gubernatoris Jac. III, 4. voluntas tribuatur. Sed ab exemplis particularibus ad particulare argumentari velle, omnino ineptum est. Ut enim alia taceamus, prædicata illa, quod Spiritus S. *maneant & doceant in fidelibus*, ita saltem comparata sunt, ut qualitati alicui in DEO ea adscribi ne per prosopopœiam quidem possint. Quomodo enim virtus in DEO naturalis & residens in hominibus quoque esse, illosque docere diceretur? unde ad incitas reducti ex deliræ rationis suggestionem duplicem Spiritum sanctum confingere coacti sunt, nugarique, quasi non ipsa DEI essentialis virtus hominibus daretur, sed ex illa essentiali virtute aliquid divino modo prodiret, quod cum hominibus communicetur. Ita Schmalz. contra Grauerum (o) cujus verba declarans

Schlich-

(m) B. SCHERZER. Coll. Anti-Soc. p. 218. & RAPPOLT. l. c. p. 198. sq. (n) ap. SCHERZ. l. c. p. 216. (o) ap. RAPPOLT. p. 199.

Schlichting. (p) Nonne, inquit, cum sua naturali illa virtute quandam vim suam similem hominibus infundit, perinde est, ac si naturalis suae virtutis eos participes faceret. At ejusmodi ex rationis corruptae pharetra desumpta tela obtusa sunt, mirumque quam adversariorum malam produnt causam, qui ineptis talibus distinctiunculis & ratiociniis manifestae refragantur veritati, cum vel solis radiis in S. Literis scriptum sit, non aliquid ex Spiritu S. promanans tantum nobis dari, sed ipsum Spiritum S. in nobis ceu templo suo residere, ibique docere. conf. Gal. IV, 6. 1. Cor. III, 16. cap. VI, 19. Rom. VIII, 9. 26. Nec sceptica hic opus est dubitatione, quam M. quidam Henricus Nicolai amplexus, Spiritum S. nec personam, nec accidens in DEO dicendum, sed pro pignore & arrha hereditatis nostrae simplici fide habendum, contendit. (q) Multum enim omnino, & ad salutem quidem interest de DEO, divinisque personis certam solidamque habere scientiam, & quot in DEO personae sint non fluctuari, sed credere. Job. XVII, 3. Matth. XXVIII, 19.

§. IV. Evidet igitur Spiritum S. ejusque personam, non exclusis tamen donis, quae secum fert, h. l. intelligi, inquirendum nunc porro, qua de causa D. Apostolus Eum Chrimati seu Unguento comparaverit, & quonam allusisse videatur. Multiplex olim unguentorum in regione praesertim Israelitica, imo etiam apud alios Orientis populos usus fuit, nec Romanis incognitus. (r) Nobis de usu unguentorum Biblico tantum sermo erit. Habebant igitur Israelitae olim, dum primum adhuc stabat templum pretiosissimum, sanctissimumque unguentum, cujus compositio, divinaque institutio Exod. XXX, 22.--33. late describitur. (s) Inungi illo solebant summi Sacerdotes, Exod. XXX, 30. Lev. XVI, 32. Reges praesertim ex familia Davidis. Psalm. LXXXIX, 21. 1. Reg. I, 39. 2. Chr. XXIII, 11. Inuncti quoque sunt eo Aharonis filij. Exod. XXX, 30. omnia item vasa tentorii sacra, ipsumque

Ten-

(p) ap. SCHERZ. p. 215. (q) Proui scabiosam ejus aequae ac blasphemam sententiam B. CALOV. in Confid. Arminian. de Spiritu S. §. 39, p. 123. protulit ac refutavit. (r) vid. DEMPSTER. ad Resin. Antiq. Romae L. 5. c. 30. p. m. 867. sqq. (s) Luculento Commentario à B. LUND. Jüdisch. Heiligth. Lib. I. c. 28. sq. illustrata.

Tentorium. *Exod. XXX, 26, seq.* An vero etiam Prophetæ sacro hoc oleo sive unguento olim uncti sint, disputant adhuc eruditi, nec tamen solido evincunt ex Scriptura, qui id asserunt, fundamento. Quid enim cum Elisa factum sit ob dictum *1. Reg. XIX, 16.* commode satis exponit LUNDIUS, Eumque, si oleo unctus fuerit, non illo quod in templo aservabatur, sed alio, quod tamen ob finem sanctum etiam dici posset, perunctum statuit. (t) Præter hoc S. unguentum autem sua quoque habebant Judæi propria unguenta, variosque ad usus adhibebant. Usurpabant illa 1) *ad honorem* iis, quos ungebant ostendendum. *Luc. VII, 46.* (u) unde *Raschi ad Esaj. LXI, 1.* אין משיחה זו אלא לשון שררה וגדולה. *Unctio hæc nihil aliud est, quam significatio principatus & magnificentiae.* & ad *Psal. XLV, 8.* כל לשון גדולה כפל עליה לשון משיחה שמן כרת חמלים. *Omnis significatio magnificentiae indicatur vocabulo Unctionis olei juxta morem Regum.* 2) *ad ornatum*, *2. Sam. XII, 20. cap. XIV, 2. Esth. II, 12. Eccles. IX, 8. Ezech. XVI, 9. Matth. VI, 17.* 3) *ad hilaritatem*, *Pf. XLV, 8. Pf. XXIII, 5. Pf. CIV, 15. Prov. XXVII, 9. Ebr. I, 9.* 4) *ad corroborationem & confortationem*, *2. Chron. XXVIII, 15.* 5) *ad Sanationem*, *Marc. VI, 13. Jac. V, 14.* præcipue ad vulnera curanda, *Esaj. I, 6. Jer. VIII, 22. Luc. X, 34.* & visum recuperandum, *Apoc. III, 18.* 6) *ad bonam fragrantiam*, *Cant. I, 3. cap. IV, 10. Job. XII, 3.* 7) *ad purificationem Leprosorum*, *Lev. XIV, 15. seqq.* & denique 8) *ad conservationem à putredine*, *Gen. I, 2. 26. Marc. XVI, 1.*

§. V. Et hos omnes unguentorum usus appellatione hac respexisse non inepte dicitur h. l. Apostolus, cum Spiritum S. *χρίσμα*, sive *Unguentum Christianorum* vocat, hac enim sub similitudine beneficia Ejus spiritualia, gratiosique effectus egregie delineantur Per Spiritum nempe sanctum, quem Christus credentibus largitur, illi 1) à prava mundi societate abstracti DEO, & Salvatori suo consecrantur propriique fiunt; unde *Joh. XIV, 17.* Spiritus S. τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας;

(t) l. c. f. m. 155. n. 56. (u) conf. LUND. f. 156. & GOODW. Mos. & Ah. L. 3. c. 2. §. 13.

*Θείας, Spiritus Veritatis appellatur, ὁ ὁ κόσμος ἔδωκεν αὐτῷ λαβῆναι, ὅτι ἔδωκεν αὐτόν, ἐδὲ γινώσκει αὐτόν. Quem mundus non potest accipere, quia non videt Eum, neque cognoscit Eum. Vos vero, inquit Christus discipulis suis, cognoscitis illum, quia apud vos manet & in vobis erit. conf. Rom. VIII, 9. 14. 2) Incomparabilis nobis à DEO exhibetur hac ipsa Spiritus S. largitione honor, quo se nos pro filiis suis reputare, cœlestique hæreditate dignos habere demonstrat. Non enim nisi iis, qui DEI filij sunt, datur. Gal. IV, 6. coll. 1. Job. III, 1. 3) Ornari quoque Spiritu S. dicimur, Apostolisque hac loquendi formula Spiritum S. Servator promisit: Vos vero sedete in urbe Hierosolyma ἕως ἢ ἐνδύσασθε δυνάμει ἐξ ὕψους, donec induamini virtute ex alto, Lut. XXIV, 49. 4) Nec exhilaratio emanere potest, ubi Spiritus hic lætitiæ in corde habitat, propterea enim *שֶׁן שֶׁן*, oleum lætitiæ, Psalm. XLV, 8. Esaj. LXI, 3. appellatur, fidelesque ad perpetuam in DEO lætitiā excitantur. Phil. IV, 4. coll. Rom. V, 3. 4. 5. 5) Sed corroborat quoque Spiritus S. languentes hominum spirituales vires, eosque ad obeunda sua Christianorum officia expeditos reddit. unde 2. Cor. I, 21. D. Paulus confirmationem cum spirituali hac unctione conjungens scribit, ὁ δὲ θεὸς βεβαιῶν ἡμᾶς διὰ τοῦ ἁγίου ἐν χειρὶν, καὶ χρίσας ἡμᾶς θεός. Qui autem confirmat nos vobiscum in Christum, & unxit nos DEUS. Inprimis vero Rom. VIII, 26. ὡσαύτως δὲ, inquit, καὶ τὸ πνεῦμα συνευλαμβάνεται τῆς ἀδυναμίας ἡμῶν, similiter vero etiam Spiritus coadjuvat infirmitates nostras. add. 2. Tim. I, 7. 6) Sanat etiam Spiritus S. spirituales animæ nostræ morbos, conf. Esaj. LVII, 16. 17. 18. Ezech. XXXVI, 26. sq. obligat curatque conscientiae vulnera, Esaj. XLII, 1. 3. cap. LXI, 1. illuminat oculos mentis. 1. Cor. II, 10. cap. XII, 3. 2. Cor. III, 18. Eph. I, 17. 1. Job. V, 6. 7) Dispulso peccatorum nostrorum foetore bene fragran-tes nos DEO reddit & acceptos, idcirco D. Paulus oblationem Gentium peracceptam vocat, Rom. VIII, 16. sanctificatam in Spiritu S. bonaque credentium opera, Phil. IV, 18. & Ministerium Spiritus 2. Cor. II, 15. ὁσμήν εὐωδίας, odor bonæ fragrantiae dicuntur. 8) à spirituali quoque lepra liberatos purificat. Act. XV, 8. 9. denique 9) Spiritus S. propterea quod corpora*

nostra habitacula Ejus in hac vita fuerunt, non solum animam ab interitu æterno, sed & corpora à perpetua putredine vindicabit, æternæque vitæ restituet. *Rom. VIII, 11.*

§. VI. Quamvis autem commoda inter Unguentorum usus & Spiritus S. beneficia institui possit comparatio, quam etiam procul dubio in animo habuit divinus scriptor, speciatim tamen & præcipue videtur ad Christianorum nomen alluisse, occasionemque Spiritum S. nomine Chrismatis appellandi à typo Vet. T. desumpsisse. Nota satis res est, summum V. T. sacerdotem, quemadmodum in aliis partibus, ita quoque quod unctionem attinet, summum N. T. Pontificem, similique ratione Reges quoque & Prophetas, qui in V. T. uncti fuerunt, Regem ac Prophetam supremum Christum typice præfigurasse, utut hic non materiali aliquo oleo sive unguento, sed infinito præstantiori Spiritu S. nimirum, inunctus fuerit, & ad Sacerdotale non tantum, sed etiam Regium atque Propheticum munus inauguratus. *Esaj. LXI, 1. Psalm. XLV, 8. Job. III, 34.* Interim cum in V. T. non sumus solum Sacerdos sacro quondam oleo delibutus sit, quin ex illa unctione aliquid etiam à capite in vestem deflueret, filijq; Aharonis propterea quod ad Aharonis familiam pertinebant, eodem quoque unguento perfusi ad obeunda sacerdotalia munia consecrarentur; simili ratione Salvator, utpote nostro bono in Sacerdotem Regem & Prophetam unctus, licet sine mensura Spiritum S. in sanctissima sua unctione acceperit, & *ὡς τὰς μετόχους*, præ consortibus, *Ebr. 1, 9.* Eo unctus sit, non tamen mysticam suam unctionem ita sibi soli servat, quin fideles quoque suos vera fide arctissime Ei copulatos certa ratione participes Ejus faciat, eodemque unguento, non tamen eadem sed diversissima plane mensura (siquidem Salvatori nostro infinita Spiritus S. dona collata, nobis vero finita tantum dona per unctionem conferuntur, (x) *Job. III, 34. coll. Eph. IV, 7.*) inungat. Inde est, quod ob spirituales hanc unctionem, cujus tamen omnis vis atque virtus ex Christi unctione dependet, Christiani quoque Reges, Sacerdotes & Prophetæ in Scripturis dicantur. Ita D. Johannes *Apoc. V, 9. 10.* beneficia à Christo Ecclesiæ civi-

(x) vid. GLASS. Phil. S. Lib. 3, Tr. 5. Can. 21. p. m. 993.

civibus collata hunc in modum decantari inter cœlites audi-
vit: *Redemisti DEO nos sanguine Tuo ex omni tribu & lingua
& populo & gente, καὶ ἐποίησας ἡμᾶς τὸ θεῶν ἡμῶν βασιλεῖς καὶ
ἱερεῖς, καὶ βασιλεύσομεν ἐπὶ τῆς γῆς, & fecisti nos DEO nostro
Reges & Sacerdotes, & regnabimus super terra. Ita Psalm. CV,
15. prophetarum nomen & Christi fidelium invicem conver-
titur. Ne tangite unctos meos, & prophetis meis ne facite ma-
lum. (y) Et quotquot sensu speciali prophetæ erant, hanc
gratiam Christo debebant. Eph. IV, 11. Ut proinde scriptu-
rarum ignorantiam aperte profiteantur illi, qui B. LUTHERUM
nostrum novitatis propterea arguunt, quod ex I. Petr. II, 9.
omnes Christianos spirituales esse Sacerdotes docuerit. (z) Nun-
quam enim cum Fanaticis ita sensit, quasi ob spirituale hoc
sacerdotium cuilibet Christiano actu jus fasque esset publicis
in Ecclesia muneribus defungendi, quam ad rem specialem
Vocationem nemo magis quam B. Lutherus requisivit. Di-
gna sunt, quæ hic legantur, hæc ejus verba: (a) Ich muß hie
sagen von einer nârrischen Klag vieler Menschen – die doch
sehr eine hefftige Unsechtung davon haben. Denn sie klagen
also/ wie sie den Centner des HErrn haben/ und darum wer-
den sie auß Zwang und Noth des Evangelischen Gebotts ge-
drungen zu predigen/ und andere Leut zu lehren/ und der-
halben wo sie nicht predigen/ haben sie ein sehr nârrisch Ge-
wissen drüber/ und glauben/ daß sie das Geld ihres HErrn
vergraben/ und also schuldig seyn ewiger Verdammnis; das
richtet alles der Teuffel zu/ auff daß er sie unbeständig ma-
che in ihrem Beruff/ darein sie seind beruffen. O lieber Bru-
der / Christus macht dich frey mit einem Wort von dieser
Frage und Bekümmernuß/ siehe nur eben dasselbige Evange-
lium an/ und höre eben/ wie es sagt: Gleichwie ein Mensch
der über Land zog/ ruffte seinen Knechten/ und thät ihnen
seine Güter ein. Matth. 25/ 14. siehe/ Er ruffte seinen Knech-
ten/ wer hat dich geruffen? Lieber harre/ biß dich Gott for-
dere/*

F 2

dere/

(y) Quo etiam referas licet, quæ Autor Libri Sapientie de σοφία,
Sapientia, profert c. 7, 27. φίλος θεῶς καὶ προφήτας κατὰσκευάζει, amicos
Dei & prophetas facit. (z) Tom. I. Jen. Germ. f. 369. (a) Kirchens
Post, Feste Andreae f. m. III 7.

dere/ biß indeß sicher und gutes Muths. Ja wann du weiser und klüger wärest denn Salomon und Daniel/doch soltest du dafür fliehen / wie für der Hölle / daß du auch nur ein Wort redest/ du würdest denn darzu gefordert und beruffen. Wird Gott deiner bedürffen / Er wird dich wohl ruffen/ rufft Er dich nicht / lieber laß dir deine Kunst nicht den Bauch auffreißen. Quibus alias partibus sacerdotale Christianorum absolvatur officium D. Petrus luculentis his verbis, 1. Petr. II, 5: exposuit, ubi eos vocat, ἱεράτευμα ἁγίων ἀνενέγκαι πνευματικὰς θυσίας εὐωποσδέκτους τῷ Θεῷ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, *Sacerdotium S. ad offerendum spiritualia sacrificia, accepta DEO per Jesum Christum.* (b) Ita Propheticum munus (quod tamen ad sacerdotale etiam referri posset, prouti etiam nonnulli nostratium Theologorum duplex tantum officium Christo tribuunt, sacerdotale & Regium, Propheticum sub sacerdotali comprehendentes) in eo ponitur 1. Petr. II, 9. ὅπως τὰς ἀρετὰς ἐξαγγέλιτε τῷ ἐκ σκοτῆς ὑμᾶς καλέσαντι εἰς τὸ θαυμαστὸν αὐτοῦ φῶς, quæ ita verto: *Ut virtutes annuncietis Ejus, qui ex tenebris ad admirabilem suam lucem vos vocavit.* conf. 1. Chron. XXV, 3. ubi de Jeduthune hæc Phrasis legitur, quod prophetavit super confitendo & laudando Jehovah. (c) De Regio vero Christianorum munere egregia sunt, quæ B. noster GERHARDUS (d) commentatus est; ubi ut breves simus, sex potissimum hujus appellationis rationes adduxit: 1) ab imperio in vitiosos affectus. 2) à servitio, quod DEO præstant, 3) ab unionem cum Christo, ceu membrorum cum capite, 4) à Regno Christi in ipsis per Spiritum S. 5) à filiatione divina & fraternitate cum Christo. 6) ab unctione hac spirituali. Et hac etiam ratione B. jam CHRYSOSTOMUS (e) spiritualem hanc explicavit unctionem: τί δέ ἐστι χρίσας καὶ σφραγισάμεν; τὸ πνεῦμα διὸς, δι' ἃ ταῦτα ἀμφοτέρω ἐποίησεν, ὅμῃ ποροῦντας καὶ ἱεροῖς καὶ βασιλείας ἐργαζόμενους. Ταῦτα γὰρ τὸ παλαιὸν ἐχρίετο τὰ γένη, ἀλλ' ἡμεῖς ἔχ' ἐν, ἀλλὰ τὰ τρία μετ' ὑπεροχῆς ἔχομεν ἀξιώματα νυν. Καὶ

(b) add. Rom. 12, 1. Ebr. 13, 15. 16. Ps. 51, 19. Ps. 141, 2. (c) add. 1. Cor. 11. 4. 5. LUND. l. c. Lib. 4. c. 9. f. 767. & qui significatum hanc vocis נָדָה accurate evoluit Max. Rev. Dn. D. SILBERRADIUS diss. de Prophetarum Filiis p. 27. (d) in Comm. ad 1. Petr. 2, 9. p. m. 234. (e) Tom. 5. Op. f. 531. Homil. 3. Comm. ad 2. Cor. 1, 22.

Καὶ γὰρ βασιλείας μέλλομεν ἀπολαύειν καὶ ἱερεῖς γινόμεθα προσφέρον-
τες θυσίαν τὰ σώματα ἡμῶν — καὶ μὲν τέτων καὶ προφῆται καὶ
ῥάμεθα. ἃ γὰρ ὁφθαλμὸς οὐκ εἶδε, καὶ οὐκ ἤκουσε, πάντα ἐκκεκα-
λυμμένα ἡμῖν ἔστι. &c. *Quid autem est, qui unxit & signavit?*
Hoc est, qui Spiritum dedit, per quem utrumque horum effecit,
nimirum simul & Prophetas & Sacerdotes & Reges efficiens. Si
quidem hæc hominum genera olim ungebantur. At nos non u-
nam, sed tres istas dignitates præstantiore conditione obtinemus.
Nam & regno potituri sumus, & cum victimæ loco corpora no-
stra offerimus, Sacerdotes efficimur -- atque insuper prophetæ con-
stituimur; quæ enim oculus non vidit, nec auris audivit, ea no-
bis patefacta sunt. Ut igitur materiam hanc concludamus,
placuit D. Johanni Spiritum S. quo Christiani à Salvatore suo
donantur sub chrismatis sive unguenti similitudine h. l. pro-
ponere, ut eis in memoriam revocaret, tum quantam utilita-
tem à Spiritu S. ipsis donato sperare deberent, tum etiam ad
quantam dignitatem à Salvatore suo evecti essent, ut quoties
Christiani sui nominis recordarentur, toties etiam meminif-
sent Chrismatis, unde nomen suum traherent, officiique bene
memores pudori sibi ducerent, spirituales Sacerdotes, Reges
ac Prophetas à deceptoribus illis nova & peregrina addiscere
dogmata vel mores, cum Spiritu S. sufficientissime quid eos
in hac spirituali dignitate constitutos tum credere tum facere
oporteat, & instructi sint, & instruantur.

§. VII. Sed dicendum adhuc aliquid de ROBERTI
BELLARMINI, Celebris illius Romanæ Ecclesiæ Cardinalis
circa locum nostrum sententia, qui (f) Divum Johannem verbo
ⲭⲉⲓⲣⲙⲁⲓⲛ ad materiam Sacramenti, quod Romana Ecclesia
Confirmationis vocat, certe alluisse pronunciat. Verba ejus
ita habent: *Prima Propositio: Chrisma sive Unctio materia est*
Sacramenti Confirmationis. Hæc certissima est Catholicis ex Con-
cilio Florentino in Instructione Armenorum, & Concilio Triden-
tino Sess. 7. Can. 2. de Confirmatione. Probatur primo ex dua-
bus locis scripturæ, ubi vel expresse fit mentio hujus unctionis vel
certe ad eam alluditur. Prior est 2. Cor. I. qui confirmat nos
DEUS, & unxit nos, & signavit, & dedit pignus Spiritus

F 3

in

(f) L. 2. de Sacram. Confirm. c. 8.

*in cordibus nostris -- Posterior locus est I. Joh. II. Et vos unctionem, quam accepistis ab eo, maneat in vobis &c. Hunc locum de hoc Sacramento exponit Cyrillus Cateches. 3. Mystag. & Augustinus Tract. 3. in epist. Johann. ubi dicit : esse quoddam Sacramentum Unctionis, cujus tamen virtus invisibilis sit. Ut vero mentem Bellarmini clarius percipiamus, addendæ sunt tres reliquæ propositiones, quas l. c. de materia confirmationis adduxit, & ita sonant : *Secunda Propositio : Materia Confirmationis non est oleum simplex, sed oleum mixtum balsamo. Tertia Propositio : Chrisma, quod est materia Sacramenti Confirmationis, prius consecratum ac benedictum esse debet. Quarta Propositio : Unctio chrismatis ad crucis figuram in fronte hominis baptizati fieri debet, ut sit vera & proxima Sacramenti hujus materia.* Et, quod jam probe notandum, ad hanc unctionem, quæ fit per oleum balsamo mixtum prius consecratum ac benedictum in fronte hominis baptizati ad figuram crucis certe alluisse dicit in textu nostro Apostolum. Nostri jam instituti non est omnia, quæ orthodoxi Theologi in Confirmatione, quæ Ecclesiæ Romanæ solennis est, desiderare soleant, afferre, cum Bellarmino tantum res nobis erit, & dispiciendum, quantum robur suæ assertioni vel ex nostro loco, vel ex nostri loci apud Cyrillum Hierosolymitanum & Augustinum expositione conciliarit. Quod igitur locum nostrum concernit, fortior omnino conclusio à Bellarmino inde deducitur, quam ut præmissæ sustinere possint. Ex sola enim *χειρμαλ* voce argumentatur. Christiani habent Chrisma. Ergo Uncti fuerunt oleo cum balsamo mixto priusque consecrato & benedicto in fronte ad figuram crucis. Vel : Ergo D. Johannis tempore usitatum fuit Christianos tali chrismate inungere. Utraque conclusio aperte vacillat. Quod si enim ex *Act. IV, 27.* ita argumentari quis vellet : quoniam Apostoli dicunt : *συνήχθησαν γὰρ ἐπὶ τὴν ἀληθείαν ἐπὶ τὸν ἅγιον παῖδά σου Ἰησοῦν, ὃν ἔχεις, Ἡρώδης τε &c.* Congregati enim sunt in veritate contra S. Filium Tuum Jesum, quem unxisti, tam Herodes &c. Ergo Christus quemadmodum baptizatus fuit, ita quoque confirmationem per materiale quoddam chrisma accepit, negaret procul dubio Bellarminus hunc argumentandi modum, cum de mate-*

materiali unguento, quo Christus delibutus sit ad officia sua, nihil in scripturis legatur. Sed eo ipso agnoscat argumenti sui infirmitatem, quod omne vocabulo alicui, quod non necessario materiale unguentum designat, in ædificavit. Nec melius est alterum argumentandi genus. Christiani sunt uncti. Ergo tunc in usu fuit Chrismatos quoddam Sacramentum. *Psalmoe* enim CV, 15. Patriarchæ Christi, sive *uncti* dicuntur, quos tamen nemo nisi inepte materiali quodam chrismate dixerit inunctos. Præclare HIERONYMUS: (g) *Erubescant ergo Judæi, qui dicunt: quoniam si non aliquis ungatur regali unguento, non potest Christus vocari: Hoc enim dicunt, quoniam Dominus noster non est Christus, quia non est unctus unguento regali. Ecce ante Legem Patriarchæ non uncti regali unguento, Christi dicuntur. Christi autem sunt, qui Spiritu S. unguuntur. Ergo & Dominus noster iuste vocatur Christus. Quod illi negant, euntes contra Scripturas.* Deinde vero id quidem certum est, & Bellarmino facile largimur, D. Johannem his in verbis ad unctionem aliquam materialem allusisse, qualis autem illa fuerit supra dictum est, nihil enim in Scriptura N. T. frequentius, quam tales ad V. T. ritus allusiones. Quod si autem Bellarminus existimat ad usitatam Apostolis in peculiari Christianorum Sacramento unctionem respectum esse, id tum evincet, quando probaverit talem ritum eo tempore in usu fuisse. Nam quod B. Chemnitio responsurus (h) magno apparatu contendit, impositionem manuum *Act. VIII, & XIX.* ab Apostolis factam cum chrismate fuisse conjunctam, magno conatu nihil agit, nec ulli cordatiori fidem facit, præsertim cum nullis idoneis argumentis demonstrari possit S. ejusmodi unctionem Apostolico, imò ne proximo quidem fere ab Apostolis Seculo Ecclesiæ Christianæ cognitam fuisse, primusque qui sub finem demum secundi Seculi ejusmodi quid meminit TERTULLIANUS (i) illud non vel Christi vel Apostolorum tribuat institutioni, sed ex V. T. ritibus invecum aperte doceat, his verbis: *Exinde egressi de lavacro perungimur benedicta unctione de pristina disciplina, qua ungi oleo de cornu in Sacerdotio solebant, ex quo*
Aharon

(g) *Comm. h. in l. Tom. 7. Op. f. m. 132.* (h) *Lib. 2. de Confirm. c. 9.* (i) *Lib. de baptismo f. m. 705.*

Aharon à Mose unctus est. Sed ne in ipsa quidem loci nostri ad-
ductione ingenue satis egisse videtur Bellarminus, prima tan-
tum verba allegans: *Et vos unctionem, quam accepistis ab eo,
maneant in vobis,* omiſſis reliquis, in quibus tamen de eodem
chrismate sermo est; ἀλλ' ὡς τὸ αὐτὸ χρίσμα διδάσκει ὑμᾶς
ἐν παντί, *sed quemadmodum idem illud chrisma sive unguentum
docet vos de omnibus,* facile nimirum prævidit hæc ad suum
Confirmationis Sacramentum minime quadrare, cum nulla
ratione explicari possit, quomodo chrisma aliquod materiale
Christianos de omnibus doceat, sed manifesto Apostolus his
ultimis verbis de spiritali unguento sive Spiritu sancto tantum
loquatur; quem vero quoniam τὸ αὐτὸ χρίσμα, *idem illud
unguentum* vocat, non ambiguum reor, in prioribus quoque
verbis D. Johannem non de alio, quam hoc eodem spiritali
unguento egisse.

§. VIII. Et quid plura? cum ipse Bellarminus non
multum valoris huic suo inesse argumento agnoscat, post su-
pra allata verba hæc statim subjiciens: *Secundo probatur, &
quidem efficacius ex communi consensu Pontificum, Conciliorum,
& Patrum Græcorum ac Latinorum, quos supra citavimus.
Tametsi enim Scripturæ testimonia primum locum habent, quan-
do perspicua sunt; tamen cum ea non sunt ita manifesta, plus
momenti habet Ecclesiæ autoritas, quam ipsa scriptura apertissime
commendat.* Et hanc quidem autoritatem h. l. ubi Ecclesiæ
Patres accommodata ad suam sententiam loqui putat, eis de-
fert Bellarminus, alias vero non tam præclare semper de illis
sentit, notum enim est, quod (k) scripserit: *Scripta S. Patrum
non sunt regulæ, nec habent autoritatem obligandi.* Nobis nec
de autoritate S. Scripturæ supra Ecclesiam, quæ alias ex ipse
Scriptura satis manifesta est, nec de Confirmationis Sacramen-
to nunc sermo erit, id tantum videndum an Cyrillus & Au-
gustinus circa locum nostrum cum Bellarmino faciant. Re-
petendum vero ex superioribus, probare velle Bellarminum,
quod D. Johannes his in verbis ad peculiare Christianorum
Sacramentum alludat, quod conferatur illis in fronte ad for-
mam crucis per oleum balsamo mixtum consecratum & bene-
dictum.

(k) Lib. 2. de Concil. c. 12. p. m. 153.

dictum. Jam videamus an Patres hi idem dicant. CYRILLUS igitur HIEROSOLYMITANUS *Catech. 3. Mystag. χρίσμα* atque *unguenti* quidem meminit, adeoque statuit suo tempore Seculo quarto in Ecclesia quendam unctionis ritum in usu fuisse, de quo nulla controversia, interim tamen peculiare Sacramentum ex eo ritu non facit, dilutum enim est, quando Bellarminus à peculiari catechesi ad peculiare Ecclesiæ Sacramentum argumentatur, (1) & præterea, quæ supra audivimus tanquam essentialia ad confirmationem requiri, plura omittit; nihil ille de balsamo cum oleo mixto, nihil de figura crucis, nihil de fronte tantum inungenda, nihil de forma, nihil de Episcopo unico hujus ritus ministro, sed unctionem suo tempore usitatam ad ceremonias cum baptismo adhiberi solitas expresse refert; ita enim catechesin tertiam Mystagogicam incipit: Εἰς Χριστὸν βαπτισμένοι, καὶ Χριστὸν ἐνδυσάμενοι, σύμμορφοι γέγονατε τῷ Ἰησοῦ τῷ Θεῷ. προοίσας γὰρ ἡμᾶς ὁ Θεὸς εἰς ἡοδυσίαν, συμμόρφους ἐποίησε τῷ σώματι τῆς δόξης τῷ Χριστῷ μέτοχοι ἐν τῷ Χριστῷ ἡγούμενοι, Χριστοὶ εἰκότως καλεῖσθε, καὶ ὡς ὑμεῖς ἐλέγητε ὁ Θεὸς, μὴ ἀψαθε τῷ Χριστῶν μ. Χριστοὶ δὲ γέγονατε τῷ ἁγίῳ πνεύματι τὸ ἀντίτυπον δεξάμενοι, καὶ πάντως εἰκονικῶς ἐφ' ὑμεῖς γένηται. ἐπειδὴ εἰκόνες ἐστὲ Χριστοῦ &c. *In Christum baptizati, & Christum induti, conformes facti estis Filio DEI. Prædestinans enim nos DEUS, ad filiationem, conformes fecit corpori glorioso Christi. Participes igitur Christi facti, merito Christi vocamini; & de vobis dixit DEUS, nolite tangere Christos meos. Christi vero facti estis Spiritus S. antitypum (sive figuram) recipientes. Et omnia in imagine facta sunt in vobis, siquidem imagines Christi estis.* Persequitur deinde hanc similitudinem, quam in eo ponit, quod quemadmodum Salvator noster ascendens ex Jordane super se venientem habuerit Spiritum S. ita baptizati ex baptismi lavacro redeuntēs unguento perfundantur. Interim arcte hanc unctionem cum baptismo conjungit, & prout ex allatis ejus verbis apparet vim hujus unctionis ex baptismo deducit, per quem fiat ut Christo conformes, Ejusque participes fiamus, Christique dicamur. Ea vero ex Seculi errore jam provenisse videntur, quando Cyrillus paulo post chrisma hoc Eucharistiæ comparat, quod quemadmodum panis post factam con-

G

secra-

Secrationem non nudus amplius panis est, ita illud chrisma, etiam non amplius nudum chrisma, sed Christi donum sit. Nec indigne feret Cyrillus, si hac in parte ei non assentiamur, qui ipse gravissime admonuit: (m) οὐδὲ γὰρ τῶν τῶν θείων καὶ ἁγίων τῆς πίστεως μυστηρίων μὴδὲ τὸ τυχόν ἀνευ τῶν θείων καὶ ἁγίων δίδωμι γραφῶν μὴδὲ ἀπλῶς πιθανότητι καὶ λόγων κατὰ σκευάς τῶν ἀποστόλων μὴδὲ ἐμοὶ τὰ ταῦτά σοι λέγοντι ἀπλῶς πιστεύσης, εἰς τὴν ἀποδείξιν τῶν κατὰ γέλλομένων ἀπὸ τῶν θείων μὴ λάβης γραφῶν ἢ σωτηρίαν γὰρ αὕτη τῆς πίστεως ἡμεῖς ἐκ ἐξ ευρεσιλογίας, ἀλλὰ ἐξ ἀποδείξεως τῶν θείων ἐστὶ γραφῶν. De divinis enim & sanctis fidei mysteriis ne minimum quidem sine sacris tradi decet scripturis, neque simpliciter probabilitate & verborum ornatu ab-ripi. Neque mihi hæc tibi dicenti simpliciter credas, nisi demonstrationem eorum, quæ annunciantur, ex S. acceperis Scripturis. Salus enim hæc fidei nostræ non ex orationis facundia est, sed ex demonstratione S. Scripturarum. Manifesta vero in eo deprehenditur inter Chrisma Cyrilli & illud, quod Bellarminus defendere satagit, differentia, quod Cyrilli chrismate præter frontem aures quoque, nares, & pectus inungantur. (n) Bellarmini vero chrismate sola frons debeat inungi. Mirumque omnino videri potest, cum CYRILLUS oleo, quo ante baptismum neophyti perfundebantur, itemque insufflationi (o) non minores tribuat effectus quam chrismati post baptismum, quod Bellarminus in illis ritibus nullum Sacramentum agnoscat, in chrismate tantum post baptismum agnoscat, nisi certum ei fuisset, ea tantum quæ vellet, quacunque ratione adstruere. Sed ut ad locum nostrum tandem deveniamus, cum Cyrillus non de Sacramento Confirmationis, sed de spirituali Spiritus S. prout nos quoque exposuimus, unctione clare explicat. Præfatus enim quædam de materiali unctione in Vet. Test. circa Aharonem & Salomonem adhibita ita pergit: (p) ἀλλὰ ταῦτα μὴ ἐκείνοις τυπικῶς ὑμῖν δὲ ἔστι τυπικῶς, ἀλλ' ἀληθῶς, ἐπειδὴ ἀπὸ τῆς ἁγίας πνεύματος ἐχειομένη ἀληθῶς. ἡ ἀρχὴ τῆς ὑμετέρας σωτηρίας ὁ Χριστός. ἐκείνῳ γὰρ ἀληθῶς ἀπαρχή, καὶ ἡμεῖς τὸ φύραμα, εἰ δὲ ἡ ἀπαρχὴ ἁγία, δηλονότι μετὰ

ἐξουσίας

(m) Catech. 4. f. 30. (n) Quod callide dissimulat BELLARM. L. 2. de Confirm. c. 5. §. 5. (o) Catech. 2. Mystag. f. 231. sq. (p) f. 236.

ἔσεται ὅτι τὸ φῶμα ἡ ἀγιότης. τὸ φυλάξατε ἄσπιλον. πάντων
 γὰρ ἔσται τὸ διδασκαλικόν, εἰ ἐν ὑμῖν μένοι, καθὼς ἀρτίως ἠκούσατε
 τῶ Μακαρίου Ἰωάννου λέγοντος, καὶ πολλὰ ὡς τὰ χείσματα
 φιλοσοφῶντος. ἔστι γὰρ τὸ ἅγιον, πνευματικόν, σώματος φυλακ-
 τήριον καὶ ψυχῆς σωτήριον. *Sed hæc quidem illis contingere typice,*
vobis vero non typice, sed vere. Siquidem à Spiritu S. uncti
estis vere. Principium salutis vestræ Christus. Ille namq; vere
primitiæ, nos autem massa. Si vero primitiæ sanctæ, nimirum
transibit ad massam sanctitas. Hoc custodite immaculatum: de
omnibus enim docere potest, si in vobis maneat, quemadmodum
paulo ante audivistis B. Johannem dicentem, & multa de hoc
chrismate differentem. Est enim hoc sanctum, spirituale, corporis
custodia, & animæ salus. Hæc ille. (q)

§. IX. Eadem B. AUGUSTINI circa locum nostrum
 mens fuit, quam his verbis (r) expressit: *Unctionis Sacra-*
mentum est virtus ipsa invisibilis, (vel, quomodo non ineru-
dite legendum conjicit DALLÆUS, (s) Unctionis Sacramen-
tum est visibile, virtus ipsa invisibilis) Unctio Invisibilis Spiri-
tus S. Et ad v. 20. ita commentatur: (t) Unctio spiritalis ipse
Spiritus S. est, cujus Sacramentum est in unctione visibili. Quo
 quidem ex Commentario id apparet, Augustini temporibus
 unctionem quandam sacram in Ecclesia Christiana fuisse usi-
 tatam, quod nemo negat, sed quod B. Augustinus per hanc
 unctionem visibilem peculiare intellexerit Sacramentum, quod
 idem sit cum eo, quod confirmationis vocari solet, nullis
 argumentis probare poterit, vel probavit Bellarminus. Nec
 est, quod *Sacramenti* vocem à B. Augustino adhibitam sollici-
 tet, cum Bellarminum latere non potuerit, quam in latissimo
 sensu de omnibus ritibus, præsertim suo tempore in bapti-
 smi administratione solennibus, qui S. alicujus rei signa esse
 debebant, usurpare consueverit; ita *Lib. 4. de Symbolo ad Ca-*
techumenos c. 1. (u) Omnia Sacramenta, inquit, quæ acta sunt
& aguntur in vobis, per ministerium servorum DEI, exorcismis,

G 2

oratio-

(q) conf. pluribus Eruditissimus JOH. DALLÆUS de duobus Lati-
 norum ex Unctione Sacramentis. *Lib. 2. c. 13. (r) Tract. 3. in 1. Joh. epist.*
T. 9. Op. f. 600. (s) L. cit. Lib. 2. c. 24. p. 293. (t) f. 596. (u) T. 2.
Op. f. 1130.

orationibus, canticis spiritualibus, insufflationibus, cilicio, inclinatione cervicum, humilitate pedum, pavor ipse omni securitate appetendus. Hæc omnia, ut dixi, escæ sunt, quæ vos reficiunt in utero, ut renatos ex baptismo hilares vos mater exhibeat Christo. Et quo sensu unctionem Sacramentum dixerit, ipse exponit (x) de loco Act. X. differens, in quo dicitur de Christo: Quoniam unxit Eum DEUS Spiritu S. Non utique, inquit, oleo visibili, sed dono gratiæ, quod visibili significatur unguento, quo baptizatos ungit Ecclesia. Nec sane nosritum Ecclesiæ Augustini tempore usitatum reprobamus, quo baptizatos ungere solebant, si ad eum tantum adhibeatur finem, ut commoneat baptizatos de accepto per baptismum Spiritu S. nec ei sine verbo DEI alius præterea spiritualis adscribatur effectus. Interim falsum est, B. Augustinum locum nostrum de Confirmatione exponere, cum manifesto de spirituali loquatur unctione, quam Spiritum S. vocat, cui etiam omnes effectus, quos Johannes h. l. recenset, unice tribuit, & quamvis etiam visibilis unctionis mentionem faciat, quam Sacramentum Invisibilis appellat, non tamen D. Johannem de unctione visibili agere asserit, sed è contrario unctionem visibilem invisibilis unctionis, de qua Johannes loquatur, Sacramentum sive signum S. esse docet.

C A P. V.

Tractans Spiritualis Unctionis modum.

§. I.

CUm igitur hætenus demonstratum sit, non de materiali quodam unguento in l. n. agi, sed D. Apostolum per χρίσμα, quo Christiani inungantur, proprie Spiritum S. intelligere, proximum nunc est, ut de modo quoque & ratione, qua S. hæc unctio à Christo peragatur, ea quæ ad dicti nostri explicationem pertinent, proferantur. Omne hoc vero unica voce ab Apostolo indicatur, ἐλάβετε, accepistis, τὸ χρίσμα ὃ ἐλάβετε ἀπ' αὐτοῦ, unguentum, quod accepistis ab Eo. At hoc ipsum vocabulum ἐλάβετε, accepistis, cum ex relationis prædicamento desumptum sit, suum neces-

(x) Lib. 15. de Trin. c. 26. Tom. 3. Op. f. 473.

necessario respicit correlatum, atque hanc unctionem duabus partibus absolvi ostendit, *δοσε* nempe sive *oblatione* Spiritus S. à Christo facta, & *λήψει* sive *acceptione* & *receptione* Spiritus S. à Christianis. Quodsi jam reliquos S. Scripturæ libros evolvamus, difficile non erit cognoscere sive qua ratione Christus Spiritum S. offerre atque exhibere soleat, sive qua ratione à Christianis Spiritum S. oporteat accipi. Et ut de priori membro primo dicamus, ante omnia distinguendum erit inter oblationem & collationem Spiritus S. extraordinariam & miraculosam, & inter ejusdem donationem ordinariam & omnibus Christianis communem. Immediate Spiritu S. repletos novimus Johannem Baptistam, *Luc. I, 15.* Apostolos, *Act. II, 3. 4.* aliosque primitivæ Ecclesiæ fideles cum Apostolis congregatos. Et ad hunc miraculosum Spiritum S. conferendi modum omnino quoque pertinet impositio illa manuum Apostolicarum. *Act. VIII, 17. 18. cap. XIX, 6.* ex qua propterea nullum N. T. conficiendum est Sacramentum, quoniam tum illa ipsa efficax manuum impositio Apostolis prorsus fuit peculiaris, neminique præter Eos data legitur, ideoque cum Apostolis intermortua; tum quia nullum neque à Christo, neque ab Apostolis de hoc Spiritum S. conferendi medio continuando traditum habemus præceptum, quod tamen ad N. T. Sacramenta, tanquam necessaria proprietas, requiritur, prout exemplis Baptismi, *Matth. XXVIII, 20.* & S. Cænæ, *I. Cor. XI, 26.* patet, tum quia effectus impositarum manuum Apostolicarum semper fuit miraculosus. Ordinarie vero Christus Spiritum S. conferre solet per verbum Evangelij & duo N. T. Sacramenta. Et de verbo quidem Evangelij ex *Gal. III, 2. 5.* constat, ubi Apostolus ita quærit: *Hoc solum volo discere à vobis, ex operibusne Legis Spiritum accepistis, an ex auditu fidei? iterumque: Qui ergo subministrat vobis Spiritum & operatur virtutes in vobis, ex operibusne Legis facit, an ex auditu fidei?* add. *Eph. I, 13.* atque idem hic ille modus est, quo etiam ij, ad quos noster scribit Apostolus, à Christo subministratum acceperunt Spiritum S. quod ex præcedente v. 24. videmus, quo ita eos adhortatur D. Johannes. *Vos ergo, quod ab initio audivistis, in vobis maneto. Si in vobis manet, quod ab initio*

audivistis, etiam vos in Filio & in Patre manebitis. conf. v. 14. Manifesto asserens unctionem hanc spirituales per devotum verbi Evangelici auditum fuisse peractam. Parem vero etiam virtutem sacrosancta habent Sacramenta. (a) Ita de Baptismo ceu ordinario Spiritum S. conferendi medio D. concionatur Petrus *Act. II, 38. Pœnitentiam agite, & baptizator quilibet vestrum super nomine Jesu Christi in remissionem peccatorum, tum accipietis donum Spiritus S. conf. Tit. III, 5. 6.* De S. Cœna idem docet D. Paulus *1. Cor. XII, 13. Nam etiam in uno spiritu nos omnes in unum corpus baptizati sumus, sive Judæi, sive Græci, sive servi, sive liberi. Et omnes in unum Spiritum potati sumus.* Ut brevi valde fuisse memoria Bellarminum oporteat, qui (b) allegato modo loco *Act. II, 38.* post pauca interjecta hæc subdit: *Scriptura nusquam meminit alterius medij sive signi sensibilis, quo daretur donum illud, nisi manus impositionis cum oratione.* Imò vero Scriptura nusquam meminit alterius medij sive signi sensibilis, quo daretur donum illud Spiritus S. ordinarie nisi baptismi & S. Cœnæ, quæ omnino sufficiunt.

§. II. Verum hisce à Christo institutis gratiæ mediis, quibus promissio de Spiritu S. certo adjecta est, non contentus esse vult Bellarminus, sed aliud præterea asserit dari Sacramentum, Confirmationis nempe, cujus hic sit effectus, quod (c) *gratiam conferat gratum facientem, & quidem majorem quam ipse baptismus in ordine ad roborandam animam contra Diaboli impetus; sed minorem in ordine ad remissionem peccati, quia non remittit totam pœnam, ut facit gratia baptismi: & paulo post addit, quod Scripturæ & omnes Patres affirmant, dari per hanc ceremoniam copiosissimam gratiam atque adeo ipsum Spiritum S.* Hac vero in assertione demonstranda egregie facit Bellarminus, quod circa probandi laborem liberaliter secum ipse dispenset. Grave enim imò impossibile ei foret vel unicum allegare ex Scriptura locum, in quo vel unica saltem essentialis Confirmationis hujus pars reperiretur, quod etiam cordatiores

(a) *Cum prædicato verbo ex mandato Christi conjungenda Matth. 28, 19. Marc. 16, 16. Act. 2, 41.* (b) *L. 2. de Confirm. c. 2. S. Jam vero.* (c) *L. 2. de Confirm. c. XI.*

tiores ex adversarij confessi sunt. (d) Quod vero ad probationes in prioribus capitibus adductas remittit, earum infirmitatem luculento examine sæpius laudatus DALLÆUS copiose ostendit. Interim jam diu est, ex quo opinio hæc, quasi solus baptismus ad obtinendum Spiritum S. satis non esset, in Romanam cœpit irrepere Ecclesiam, quod ex CORNELII Romani Episcopi ad Fabium Antiochenum epistola apud EUSEB. (e) non obscure colligi videtur, qui de Novatiano ita scribit: ὁς βοηθούμενος ὑπὸ τῆς ἐποποιεῖας, νόσῳ περὶ πνεύματος χαλεπῇ καὶ ἀποθανεῖσθαι ὅσον ἐδέσσω νομιζόμενος, ἐν αὐτῇ τῇ κλίνῃ, ἢ ἐκεῖ τοῦ χειρὸς δεῖς ἔλαβεν. εἶγε χρὴ λέγειν τὸν τοιοῦτον εἰληφέναι. ἔμεινεν ὁ δὲ τῶν λοιπῶν ἔτυχεν διαφυγὼν πλὴν νόσον, ὧν χρὴ μεταλαμβάνειν καὶ τὸν τῆς ἐκκλησίας Κανόνα, τῆτε σφραγισθῆναι ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου. τῆτε δὲ μὴ τυχόν, πῶς αὖ τῷ ἁγίῳ πνεύματι ἔτυχεν; ex Versione WOLFGANGI MUSCULI: *Ab exorcistis curatus in gravem morbum incidit, & quoniam jam moriturus putabatur, in ipso lecto, quo decumbebat, baptismi infusionem accepit, si tamen hanc illum accepisse dicendum est. Imo nec reliqua consecutus est post morbum, quæ juxta Ecclesiæ Canonem consequi debebat, obsignationem videlicet ab Episcopo collatam. Quum autem illa potitus non sit, quomodo Spiritum S. est consecutus? Sed his ipsis in verbis 1) Cornelius non ad Scripturam, sed ad Ecclesiæ provocat Canonem. 2) à Prædecessoris modo discedit sententia, qui adeo non male de Novitiani baptismo sensit, ut non dubitaret eundem ad Presbyterij evehere honorem. 3) Ea profert, quæ ne Bellarminum quidem asserturum existimaverim, quasi Clinicorum baptismus non veri nominis sit baptismus. Et 4) ipsam hanc, quam Cornelius assert sententiam, ceu falsam & erroneam exhibilat HIERONYMUS (f) Quod si hoc loco quæris, quare in Ecclesia baptizatus nisi per manus Episcopi non accipiat Spiritum S. quem nos asserimus in vero baptismo te tribui? Disce hanc observationem ex ea auctoritate descendere, quod post ascensum Domini Spiritus S. ad Apostolos descendit; Et multis in locis idem factitatum reperimus, ad honorem potius Sacerdotij, quam ad Legis necessitatem. Alioqui si ad*

Epi-

(d) conf. DALLÆUS de Confirm. L. I. c. 4. & 5. & CHEMNIT. Exam. Conc. Trid. f. m. 344. (e) Hist. Eccl. Lib. 6. c. 43. (f) adv. Lucifer. c. 5. Tom. Op. 2. f. m. 424.

Episcopi tantum imprecationem Spiritus S. defluit, lugendi sunt, qui in viculis, aut in castellis, aut in remotioribus locis per Presbyteros & Diaconos baptizati ante dormierunt, quam ab Episcopo inviserentur. Hæc Hieronymus. Manifesto, ni fallor, ostendens, Cornelium suam, quam fovit, sententiam Ecclesiæ Catholicæ non approbasse.

§. III. Quæ Fanaticorum hac in parte sit sententia ex iis, quæ Cap. 3. §. 3. adducta sunt, jam apparet, omnia nimirum externa media, quibus DEUS ad conferendum Spiritum S. uti dicitur, ceu prorsus ad hunc finem inutilia rejiciunt, Spirituque S. in ipsa jam creatione homines quoscunque unctos hanc solum ob causam externa media habere, ut internus ille Spiritus & Unctio excitetur & cognoscatur, fabulantur. Ita apud WEIGELIUM (g) Auditor ad Concionatorem ex mente Fanatici ita loquitur: Ach lieber Herr/ Gott thue mir und euch die Augen auff/ fürwar das äussere Mittel machet noch würcket nicht das innere/ der Schatten macht nicht das Wesen/ die Sonne oder Lust macht nicht die Birne am Baum/ sondern von innen wächst sie heraus. Der Buchstabe würcket nicht den Geist / alle Ding gehen von innen heraus / das innere Wort wird äusserlich / das Wort wird Fleisch/ auß dem Geist fleußt her der Buchstab/ wer getauft ist am Geist/ lasset sich außwendig mit Wasser tauffen/ wer gespeiset wird an der Seelen durch den Glauben / nimt auch die Speise der Gedächtniß im Nachtmal. Wer sich die Salbung lehren läßt/ höret mit Freuden die Diener des Geistes / fides ex auditu, nemlich auß dem innern Gehör samt dem äussern / der Glaube wird nicht eingegossen durch Elementische Zeichen/ und der H. Geist kommt nicht durch die Sacramenta in Menschen / das Wort/ das ein Licht und Leben ist in allen Menschen/ kommt nicht hinein durch den Buchstaben. & (h) Johannes sagt: Kindlein ich schreibe euch/ nicht als wüßtet ihrs nicht/ sondern eben das / das ihr wißet/ das schreibe ich euch / und das ist die Salbung/ die euch alle Ding lehret / und dürffet nicht/ daß euch jemand lehre/ denn es ist zuvor in euch/ allein/ daß ihr euch erwecken/

erinn

erinnern / ermahnen laſſet / deme zu folgen / und darinn zu wandlen / das in euch iſt. πρῶτον vero ψεύδεται unde omnia hæc absurda, & impia ordinis ſalutis perversio proveniunt, illud eſt, quod Spiraculum, quod DEUS in prima creatione naribus hominis inſpiraffe dicitur, Gen. II, 7. de Spiritu S. exponant, prouti clariſ verbis WEIGELIUS (i) quem ſuo merito B.D. JÆGERUS *absurditatum omnium patronum* vocat, (k) aſſeruit. Quamvis autem nemo facile negaverit, Spiritum S. quoque primis parentibus ad imaginem divinam formatiſ donatum fuiſſe, per Spiraculum tamen homini inſpiratum Spiritum S. intelligi debere tam absurdum eſt aſſerere, quam quod abſurdiſſimum. Clarum enim ex ipſiſ divini Scriptoriſ verbis eſt, quod Spiraculum illud alteram hominiſ eſſentialem partem ſive animam conſtituat, quam qui à Spiritu S. diſtinguere nondum didicit, iſ certe adhuc in rebus Theologicis parum didicit. Ceterum, ſi diis placet, ardua hæc controverſia de modo conferendi Spiritum S. ex ſimilitudinibus quibuſdam à rebus naturalibus emendicatiſ conficietur, & quia umbra non facit corpus, nec Sol pyrum, ideo nec verbum DEI nec Sacramenta dabunt & conferent Spiritum S. Quid ſi vero rem invertamus & aliis ſimilitudinibus infirmas haſ rationes jugulemus, ſic v. gr. è contrario Spiraculum illud Gen. II, 7. non ex homine, ſed in hominem extrinſecus intravit, ſic vita non ex mortuo ſed in mortuum venit, ſic Lux non ex tenebroſo conclavi oritur, ſed extrinſecus à Sole in tenebroſum conclave infertur, quod omnino circa locum I. Petr. I, 19. miſere à Fanaticis divexatum obſervari debet, in quo D. Apoſtoluſ Luciferum non ex cordibus, ſed in cordibus hominum exoriri dicit, quemadmodum videmus Luciferum non ex tenebris prodire, ſed ad diſpellendam noctiſ caliginem advenientem in tenebris ſuam diſfundere claritatem. (l) Quod vero rem ipſam concernit, quodque non omneſ homineſ per ipſam creationem acceperint, habeantque Spiritum S. ex Scriptura S.

H

mani-

(i) Loco ſupra c. 3. §. 3. ex ſtudio *Universali*. p. 69. allegato. (k) Exam. Theol. Nov. p. m. 245. (l) vid. pluribus, qui Petrinum locum ſolidiſſime vindicavit Max. Vener. Facultatiſ noſtræ Dn. SENIOR, quem Eccleſiæ atque Univerſitatiſ noſtræ bono diutiffime adhuc ſerves benigniſſimum Numen! in diſſertationibus de *Illuminatione Spirituali*.

manifestum est, memorantur enim homines, ψυχικοί, πνεῦμα μὴ ἔχοντες, Jud. v. 19. animales, spiritum non habentes. σαρκικοί, πνεῦμα Χριστοῦ ἔχοντες, carnales, spiritum Christi non habentes, Rom. VIII, 9. imò de tota mundi perversa generatione Christus ait: τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας ὁ κόσμος ἔδωκεν λαβεῖν, Spiritum veritatis mundus non potest accipere. add. Apoc. III, 20.

§. IV. At prout deliras habent opiniones de modo, quo DEUS hominibus Spiritum S. soleat conferre, ita multo absurdiora docent, quid à parte hominis ad accipiendam spirituales hanc unctionem vel potius agnoscendam requiratur. Sic nempe sentiunt, spiritum illum in creatione homini inditum per lapsum fuisse quasi obrutum, interfectum & sepultum; quando vero homo omnes suas cogitationes & sensus in silentium redigat, & in seipsum introeat, tunc reviviscere iterum atque è sepulcro & morte spiritum illum revocari. Ita Autor Theosophiæ Pnevmaticæ: (m) Wenn nun das Gemüth in dem ernstlichen Vorsatz nur nach dem Königreich Gottes/ so allein in dem Geist Jesu Christi inwendig bestehet/ zu trachten/ selbiges mit Verlust und Verkaufung aller anderer Dinge zu suchen/ und darauff mit allen Kräfften zu warten/ bevestiget ist/ so geschicht es/ daß der Gott dieser Welt gänzlich verläugnet/ und demselben abgesaget und widerstanden wird/ und wann es nicht mehr deme/ so von der Erden/ und von unten her ist/ Gehör gibt/ noch sich mit Fleisch und Blut berathschlägt/ sondern in stiller Hoffnung auff das Heyl des Herrn wartet/ alsdann so bekommt der Saame Gottes/ so bißhero unter alle diese Finsternisse und tödtliche Dinge in den Menschen verfallen/ getödtet/ und begraben gelegen/ die Stimme des Sohnes Gottes zu hören/ um von dessen Wort/ so Geist und Leben/ oder ein lauter lebendig machender Geist ist/ Leben und Krafft/ Heyl und Stårcke zu empfangen/ wodurch er denn auß dem Grab auferwecket wird/ und über der Erden/ oder dem irdischen Theil erscheinet von dem Vater den Thau des Himmels zu empfangen/ wodurch er ernehret/ auffgezogen/ gespeiset und erquicket wird. Qua in parte non multum recedunt à maioribus

(m) p. 3. consentiente WEIGEL. Bülbengriff. p. 22.

ribus suis Thoma Münzero sociisque tempore B. Lutheri nostri insanientibus, de quibus in *Historia A. C. contra Wolffium* ad A. 1524. hæc referuntur: Erstlich haben sie gelehret/ wie ein Mensch für dem Gehör des Worts sich durch die Ertödtung zu bereiten und geschickt machen soll/ welches sie nennen Entgröbung. 2) Wie er darnach soll Gottes Wort hören und lesen/ das haben sie genant Studierung. 3) Haben sie gesetzt/ daß ein Mensch zweiffeln soll/ obs auch wahr sey/ was er auß Gottes Wort liest und höret / und derhalben bitten um solche empfindliche Offenbarung/ daß gar kein Zweifel oder Unglaube in ihm überbleibe / das haben sie genennet Verwunderung/ und haben ihren Zuhörern/ ihre eigene exempla fürgehalten / wie sie wol pflegten gen Himmel außzuspeyen und also zu bitten: Vatter gib mir ins Herz die außgestreckte Lust zu deiner Gerechtigkeit / wo nicht / so will ich dich und alle Apostlen verläugnen. 4) Wann einer noch viel mit den Sünden (+) zu streiten hätte/ das haben sie genant die lange weil. 5) Haben sie gesetzt die Besprengung / wenn der Mensch in der Offenbarung durch die lebendige Stimme Gottes gelehret wird / und kommt der Besizer in das innwendigste/ und gibt in das Herz ein gewiß Urtheil von allen Dingen / und wird also der Mensch der Creatur entrissen. Nemo vero vel melius vel accuratius de his Fanaticorum deliriis iudicium tulit, quam B. Lutherus noster: (n) Wenn man sie fragt: wie kommt man dann zu demselbigen hohen Geist hinein? so weisen sie dich nicht außs äußerliche Evangelium/ sondern in Schlauraffenland/ und sagen: Stehe in der langen weil/ wie ich gestanden bin/ so wirst du es auch erfahren. Da wird die himmlische Stimme kommen/ und Gott selbs mit dir reden. Fragst du weiter nach der langen weil / so wissen sie eben so viel davon als D. Carlstad von Griechischer und Ebreischer Sprach. Siehest du den Teufel/ den Feind Göttlicher Ordnung wie er dir mit den Worten Geist/ Geist/ Geist/ das Maul auffsperrt/ und doch die weil beyde Brücken/ Steg und Weg/ Leiter und alles umreißt/

H 2

(+) forte legendum, sinnen. (n) *Libr. contra Caelestes Prophetas Part. 2. post init. Tom. 3. Jen. Germ. f. m. 61.*

reißt/ dadurch der Geist zu dir kommen soll / nemlich die äußerlichen Ordnung Gottes in der leiblichen Tauff/ Zeichen und mündlichem Wort Gottes/ und will dich lehren/ nicht wie der Geist zu dir / sondern wie du zum Geist kommen sollt/ daß du sollt lernen auff den Wolcken fahren / und auff dem Wind reiten / und sagen doch nicht / wie oder wann / wo oder was/ sondern solts erfahren selbs wie sie. Sed non suam tantum crepant experientiam, verum ridicule prorsus S. Davidem in fanaticam suam rapiunt quoque societatem. Quia nempe D. Propheta *Psalm. LXXXV, 9.* ex versione Vulgata ita canit: *Audiam quid loquatur in me Dominus DEUS,* statim colligunt: Ergo David silentium celebravit internum, spiritumque per creationem sibi collatum excitavit. (o) Ubi quidem absque pro Vulgato Interprete à JOH. THENNHARDO, Ascitiorum Capillamentorum textore Noribergensi, haud ita pridem delirante, tentata defensio, qua propriam causam turpissime prodidit, taceri non debet. Hic enim rerum Ebraicarum prorsus ignarus, Hebræum tamen textum corrigere audent, & pro ו legendum esse ו contendit. (p) Sed cum Inspiratore suo, qui hanc textus sacri corruptionem eum docuit, non intelligere potuit, quod ne temeraria quidem hac corruptione fanatica quicquam lucretur sententia, quoniam sive ו sive ו legatur, illicita vocum per accentum distinctivum maximum diremtarum ex uno commate in alterum committitur trajectio; ut commodissimus sensus sit à B. Lutero expressus. *Nach daß ich hören solte/ daß Gott der Herr redet/ daß Er Friede zusagte &c.*

§. V. Nos repudiatis omnibus his ex deliræ rationis consilio depromptis mediis, ea quæ Scriptura alias commendat, hic quoque à D. Johanne commendari statuimus. Quo pertinet 1) pius verbi divini & Sacramentorum usus. Datur enim Spiritus S. ἐξ ἀκοῆς πίστεως, ex auditu fidei. *Gal. III, 2. Act. X, 44. Rom. X, 17.* & D. Petrus ad consequendum Spiritum S. baptismi quoque exigit receptionem, *Act. II, 38.* 2) Seria pœnitentia, quam D. Petrus l. c. post auditam Evangelij

(o) *Sid. WEIGEL. Guldengriff p. 24.* (p) *conf. ejus Tractatelein an alle Christen insgemein p. 248.*

gelij concionem cum receptione baptismi conjungit: *Pœnitentiam agite*, auditoribus suis inquit, & baptizator unusquisque vestrum in nomine Jesu Christi in remissionem peccatorum, & accipietis donum Spiritus S. Per verbi enim prædicationem impurum cor nostrum purgare vult, ut sanctum in eo habeat habitaculum, *Act. XV, 9.* qui alias in impuro corde nec potest nec solet residere, *Sap. I, 4. 5.* 3) & quidem præcipue fides, quod à D. edocemur Paulo *Gal. III, 14.* Christus, inquit, redemit nos à maledictione Legis factus pro nobis maledictio, ut in gentes benedictio Abrahami fieret in Christo Jesu, ut promissionem Spiritus acciperemus per fidem, unde speciatim *πνεῦμα τῆς πίστεως*, Spiritus fidei, Spiritus S. dicitur, *2. Cor. IV, 13. Gal. V, 5.* 4) Denique preces, prouti Salvator optimus spem fecit *Luc. XI, 13.* Si ergo vos pravi existentes scitis bona dona dare liberis vestris, quanto magis Pater, qui ex cælo, dabit Spiritum S. rogantibus Ipsum. qua de causa Spiritus S. etiam *Zach. XII, 10.* Spiritus gratiæ & precum appellatur. Hæc vero media apud adultos præsertim non ab invicem separata, sed conjuncta intelligimus, cum nec fides sine pœnitentia, nec pœnitentia sine auditu verbi divini esse possit, & baptismus etiam vel preces sine fide nihil proficiant. In infantibus autem, quoniam eos quoque fidei participes adeoque Spiritus S. etiam asserit Christus *Matth. XVIII, 6.* non dubitamus, quin per baptismum Spiritus S. ea, quæ ad illorum conversionem pertinent efficacissime operetur.

§. VI. Quod si ergo jam, quid hæc spiritualis sit unctio, definiendum est, ex iis, quæ hætenus dicta sunt, ea forte non incommoda extrui poterit definitio. *Spiritualis Unctio est opus gratiosum SS. Trinitatis, speciatim vero Christi, quo hominibus à peccatis conversis, baptizatis & credentibus per verbum Evangelij & SS. Sacramenta Spiritum S. cum Ejus donis largitur, ut Illum in cordibus suis habitantem habeant, & per Sanctissimam Ejus doctrinam & ductum in fide & veritate Christianæ doctrinæ confirmati æternum tandem beentur & salvi fiant.* Qua in definitione idem plane dicimus, quod sæpius laudatus Dn. D. LANG. (q) quod hæc Unctio sive ungenti

H 3

ratio

ratio in omnibus illis actibus & operationibus consistat, quæ ad gratiæ applicatricis complexum pertinent, nimirum, in vocatione, conversione, sive regeneratione, illuminatione, nec non corroboratione, quæ fit in renovationis cursu ac studio.

C A P. VI.

De Effectu Spiritualis Unctionis.

S E C T I O I.

§. I.

DIximus hætenus de Unctionis modo, nunc ad id, quod in textu nostro præcipuum est, veniendum, quem nimirum spiritualis Unctio in Christianis habeat effectum. Qua de re ita differit Apostolus: καὶ ὑμεῖς τὸ χεῖσμα, ὃ ἐλάβετε ἀπ' αὐτοῦ, ἐν ὑμῖν μένει. καὶ ἡ χρεία ἔχετε, ἵνα τις διδάσκῃ ὑμᾶς. ἀλλ' ὡς τὸ αὐτὸ χεῖσμα διδάσκει ὑμᾶς περὶ πάντων, καὶ ἀληθὲς ὅτι, καὶ ἐν ἐστὶ ψεύδος. καὶ καθὼς ἐδίδαξεν ὑμᾶς, μενεῖτε ἐν αὐτῷ. Et vos unguentum, quod accepistis ab Eo in vobis manet, & non opus habetis, ut quis doceat vos, sed sicut ipsum illud unguentum docet vos de omnibus, & verum est, & non est mendacium, & sicut docuit vos, manebitis in illo. Triplicem vero effectum unctioni à D. Johanne h. l. tribui supra jam (a) indicavimus, gratiosæ nempe Spiritus S. inhabitationis, sufficientis doctrinæ & felicitis in Christo perseverantiæ. Primus itaque effectus *Manfio est*, sive *gratiosa Spiritus S. in Christianis inhabitatio*, dicente Apostolo: καὶ τὸ χεῖσμα ἐν ὑμῖν μένει, Et unguentum in vobis manet. Subjectum, in quo unguentum hoc pretiosissimum permaneat, oculis ἐν ὑμῖν in vobis denotatur; nullum vero est dubium, quin iidem homines h. l. designentur, quos antea voce καὶ ὑμεῖς, & vos compellavit, quosque (b) descripsimus. Fideles igitur Christi habitaculum illud felicissimum dicuntur esse, quod Spiritus S. gratiosa sua dignetur præsentia, sive subjectum quod hujus inhabitationis. Quod si vero de Subjecto quo quærat, tam animam quam corpus esse, docente

Scri-

(a) Cap. I, §. 10. (b) Cap. 3.

Scriptura asserimus. Et quod in anima fideli Spiritus S. resideat, longa quidem probatione opus non est, clamant enim omnia illa loca, quæ Spiritum S. in cordibus hominum esse, & in Spiritum illorum agere, loquuntur. *Gal. IV, 6. Rom. V, 5. cap. VIII, 16.* ubi egregia est Langiana ad h. l. observatio: quod non una saltem animæ facultas intellectus scilicet, verum etiam voluntas cum affectibus suis conjunctim respiciatur, partim propter individuum animæ naturam, partim propter spiritualis hujus indolem unctionis, quæ non agit in alterutram facultatem solitarie, sed in utramque simul, ut voluntatem sancto ardore, sic intellectum sancta luce perfundens; adeo ut nec unctio vel in solo intellectu esse possit, ita ut ægra & rebellis maneat voluntas cum affectibus; nec in sola voluntate, ut intellectus maneat sine luce divina. Id quod verbis D. Pauli comprobatur Thessalonicensibus suis I. Ep. V, 23. ita scribentis: *Ipse vero DEUS pacis sanctificet vos integros, & integer vester spiritus & anima & corpus irreprehensibiliter in adventum Domini nostri Jesu Christi servetur.* Quemadmodum vero D. Paulus h. l. corpus quoque sanctificationis subiectum facit, ita alibi gratiosæ Spiritus S. inhabitationis, I. Cor. VI, 19, *Aut nescitisne scribens, quod corpus vestrum templum sit Spiritus S. qui in vobis est.* add. *Rom. VIII, 11.*

§. II. De hoc itaque subiecto dicit D. noster Johannes, τὸ χρίσμα μένει ἐν ὑμῖν. *Unguentum manet in vobis.* Multos autem allegavit codices MILLIUS, in quibus diversa h. l. occurrat lectio, pro *μένει μένεται* substituentibus. *Steph. d. 2. 1, 12. Colb. 7. Barb. 1. Cov. 4. Gen. Vel. Col.* quos Vulgatus secutus Interpres *Maneat* transtulit, ansam eo ipso suppeditans iis, qui Versionem Vulgatam pro authentica agnoscunt, ut ex mente suæ Versionis Johannæa verba explicarent. Ita ESTIUS *exhortationem juxta Latinam Lectionem esse scribit, ut perseverent in doctrina Spiritus S. cum quo ejusdem sententiæ est* CLAUDIUS GVILLIAUDUS Bellijocensis apud insignem Eduorum Ecclesiam Præpositus & Canonicus Ecclesiastes. (c) AMELOTIUS &, ne quid dissimulemus, B. quoque AUGUSTINUS. JUSTINIANUS cum aperte Vulgatum deferere non audeat, & lectio-

(c) *In Collat. in Canonicas Epistolas ad h. l.*

& lectionem tamen plurimorum Græcorum Codicum pro recepta stare Lectione cerneret, hoc modo ad l. n. commentatur : *Ne quid faciant fideles, quo Spiritum S. à se abigant, monet Johannes, ut divini Numinis Unctio, hoc est, vis & efficacia S. Spiritus apud eos maneat. Itaque vitæ suæ rationes instituant, ut idoneum se Spiritus S. templum exhibeant, ut non uno loco Paulus Apostolus monuit. Videtur autem Johannes hæc non tam monendo, adhortandove, quam asserendo atque affirmando dicere. Unctio, inquit, quam accepistis ab Eo, manet in vobis, hoc est, illius vim atque efficacitatem retinetis, ac propterea de vestra fide atque constantia minime dubitandum videtur. De Syra Versione id notandum, quod verba Apostoli absoluta præter necessitatem in hypothetica convertat : **אֵין תִּקוּן לְחַכּוֹן מִשְׁחָה** Si manserit in vobis unctio. Nobis communis Græcorum exemplarium Lectio retinenda videtur.*

§. III. Sed quid illa verba *μένει ἐν ὑμῖν*, manet in vobis, sibi velint, non una apud omnes obtinet sententia Commentatores. Non incommode HUGO GROTIUS ex v. 20. explicat, *μένει ἐν ὑμῖν*, est intra vos, idem quod supra ἐχέει. Huic suffragatur RAPPOLTUS libro sæpius laudato ad l. n. hæc adnotans. In fonte græco est præsens *μένει*, manet, est, vel existit, vox manere enim Johanni idem valet sæpissime atque esse vel inesse, non autem semper durationem simul aut perseverantiam illius existentiae includit. Sic Job. XIV, 17. Vos nostis Spiritum Veritatis, qui apud vos manet, & in vobis erit. Nam si proprie acciperetur hic verbum manet de duratione & perseverantia, non opus esset addi, & erit. ita I. Joh. II, 6. qui dicit se in eo manere, sive in ipso esse, v. 5. debet ambulare, sicut ille ambulavit. & cap. III, 14. qui non diligit, manet sive est in morte. Sed si quid video, nullus ex adductis locis cogit, ut à consueta verbi *μένειν* significatione recedamus, & de sola existentia Spiritus S. in fidelibus interpretemur, sed Apostolus præter illam omnino aliquid amplius asserere videtur. Absit quidem, ut Calvinianorum dogmati de inamissibili Spiritus S. gratia apud renatos, licet in peccata contra conscientiam ruant, patrocinari locum nostrum existemus; prouti quidem CHRISTOPH. MASSO-

NRUS eo abutitur : (d) Die Salbung / die ihr von ihm empfangen habt / scribens, bleibet bey euch. Wird nun der Glaub und der H. Geist (so die Salbung ist) so oft die Heiligen sündigen / gänzlich verlohren / so bleibet die Salbung nicht ewig in ihnen. Alit præterquam quod Apostolus non dicat, Unctionem manere æternum in fidelibus, vel ipse locus noster hunc errorem aperte refutat. Recte enim EPISCOPUS (e) Calvinianis opponit, quod *hac ratione universa vis & efficacia admonitionum & adhortationum, quæ ab Apostolo ante & post hæc verba fiunt, evertatur, videlicet, ut maneant in eo, quod audiverunt. Simplex enim adfirmatio ejusmodi, quo manere & mansurum proinde dicitur aliquid, cum seria & sollicita hortatione ut maneant, consistere nullo pacto potest. Quomodo enim serio hortari aut sapienter monere potest, ut maneant aliquid, is, qui ipse affirmat illud ipsum, ad quod hortatur, permanens esse, & quomodo hortatio talis afficiet eum, qui firmiter affirmationi isti credit, & credere tenetur.* (f) Egregia proinde est Langiana observatio : *Mansionem unguenti convenire cum olei & unguenti naturalis natura tenacissima, pro qua allitum & infusum diutissime inhæret, nec facile à materia separari potest, ut talis hic denotetur ungentis Spiritus S. proprietates, quæ non recedit ex & ab homine nisi per peccata conscientiam vastantia contristatus & expulsus, quemadmodum Saulis exemplum nos docere potest. I. Sam. XVI, 14. Non solum non recedit lumbens, sed etiam ut in homine permanere possit, ipse eum disponit, & ad retentionem efficacissime impellit ac regit. Vel, si in compendio, quid Calvinianis respondendum sit, habere malumus, pro more suo nervose id docet Incomparabilis Exegeta B. Dn. D. SEB. SCHMID. (g) his verbis : *Asserit aliquid Apostolus ; & hoc quidem ut indicet, unctionem quam acceperint, in ipsis omnino mansuram, ut in Ipsa nulla desertionis culpa futura sit, sed certo contra seductores eos adjuturam, perseverantiamque datura, modo illi unctionem non deserant. Manet in vobis, scilicet quantum ad ipsam, nisi vos expuleritis.**

I

§. IV.

(d) *Anatom. Univers. Triumph. Part. 3. c. 14. f. 223.* (e) *Leß. Saer. in epist. Joh. f. 274.* (f) *vid. pluribus B. RAPPOLT. l. c. p. 237. sq. QVÆNST. Syst. P. 3. c. 2. Sect. 2. Quæst 7. f. m. 51. 599.* (g) *Comm. ad h. l.*

§. IV. Verbum μένειν quidem in Scripturis N. T. non ita universaliter constantem in eodem loco habitationem significat, quin aliquando, etiam apud ipsum Johannem, pro *commorari, diversari & hospitium tantum habere* accipiat v. gr. *Joh. I, 39.* quærent duo Johannis Baptistæ discipuli Christum: διδάσκαλε πῶς μένεις; ex Versione B. Lutheri: *Meister! wo bist du zur Herberg?* (h) Cum vero frequentiori usu per- mansionem denotet, non dubitamus, quin ille in nostro quo- que loco sit retinendus. Et si quidem permansionis hujus ra- tionem ex natura Chrismatis, sive Spiritus S. qui in fidelibus manere dicitur, explicare debeamus, indigitatur ea 1) Inha- bitatio præsentissima, atque intima & ineffabilis unio Spiri- tus S. cum homine fidei, qua non solum gratiose in illo ope- ratur, sed & substantia Spiritus S. substantiæ hominis fidelis vere & realiter, impermixtibiliter tamen, illocaliter & incircum- scriptive conjungitur. Cui sententiæ, cum & illi, qui ἐπέχεν elegerunt, τὸ πρῶτον S. Scripturæ, quo *DEUS ad pios venire, mansionem apud eos facere, & in illis seu suo templo habitare* dicitur, *Job. XIV, 23. 2. Cor. VI, 16. Rom. VIII, 11.* favere fateantur, nullam videmus causam cur non etiam debeamus subscribere, præsertim cum ea, quæ in contrarium urgentur, ex meris rationis nostræ desumantur ratiociniis. (i) Est 2) si gratiosam Spiritus S. habitaculum hoc sibi eligentis volun- tatem respiciamus, constantissima habitatio, non enim tem- porarium saltem hospitium apud homines expetit, sed quoni- am absque Illius præsentia nulla salutis spes haberi potest, ad eam promovendam & confirmandam in ipsis hominibus re- fidere, suavique suo ductu ad æternam eos perducere decre- vit felicitatem; unde Salvator noster *Paracletum* discipulis promisit, *qui cum illis maneat in æternum.* (k) Est vero 3) si perversam hominum indolem, & proclivem in peccata na- turam spectemus, habitatio amissibilis, quod nisi David cre- didisset, tristisque suo lapsu expertus esset, non tam sollicitè abla-

(h) add. v. 40. cap. 10, 40. *Luc. I, 56. Act. 9, 43. cap. 16, 15. c. 21, 8.*
 (i) conf. B. GERHARD. *Exeg. S. 188. p. m. 815.* BUDD. *Inst. Theol. Mor. P. I. C. I. Sect. 4. S. 88.* RAPPOLT. *Theol. Aphor. Joh. p. 200.* QVÆNST. *l. c. P. 3. c. 10. Sect. 2. Quæst. I. f. m. 623.* (k) conf. omnino B. GERH. *Harm. Evang. Tom. 3. c. 176. f. m. 1381.*

ablationem Spiritus S. deprecaretur. *Psal. LI, 13. (1)* Est denique 4) habitatio operosissima. Non enim in suo templo otiaitur, sed pro spirituali sua natura efficacissimis operationibus suam demonstrat præsentiam Spiritus S.; propterea dicitur *filios DEI agere. Rom. VIII, 14. infirmitatibus illorum subvenire. v. 26. concupiscentias pravas mortificare. v. 13. testimonium præbere. v. 16. intercedere. v. 26. clamare. Gal. IV, 6. vivificare. Joh. VI, 63. obsignare. 2. Cor. I, 22. itemque docere, quam operationem speciatim h. l. ceu insigne Spiritus S. beneficium Apostolus Christianis commendat, de quo nunc ulterius videndum.*

SECTIO II.

§. I.

Diximus jam supra alterum Spiritualis Unctionis effectum à D. Johanne in l. n. constitui sufficientem doctrinam, qua Christiani sive uncti à Spiritu S. instructi sint & instruantur. Ita vero hanc rem proponit Apostolus: *καὶ ἡ χεὶρ ἔχετε, ἵνα τις διδάσκῃ ὑμᾶς. ἀλλ' ὡς τὸ αὐτὸ χεῖρμα διδάσκει ὑμᾶς ὡς πάντων, καὶ ἀληθὲς ἔστι καὶ ἐν ἐστὶ ψευδὲς. Et non opus habetis, ut quis doceat vos, sed sicut ipsum illud unguentum docet vos de omnibus, & verum est, & non est mendacium.* His autem in verbis duo dicit 1) negat necessitatem alius præterea informationis, 2) veritatem adstruit divinæ Spiritus S. doctrinæ. De priori sic loquitur: *καὶ ἡ χεὶρ ἔχετε, ἵνα τις διδάσκῃ ὑμᾶς. & non opus habetis, ut quis doceat vos.* Sed hæc ipsa verba sunt, quæ in dicto nostro Interpretum ingenium & solertiam quam maxime exercuerunt, cum prima fronte humanum docendi ministerium tollere penitus videantur, unde Fanatici mirum in modum illis abutuntur, prout Parte secunda videbimus, in præsentiarum vero præcipuorum tantum Commentatorum expositionibus adductis, quid nobis tandem Apostolus dicere videatur, pro instituti ratione subjungemus. EPI-
SCOPIUS igitur hæc habet: *Sensus alius nullus hic est, quam non habetis opus, ut quisquam doceat vos, videlicet, quo sciatis & cognoscatis ea, quæ ad Antichristos & eorum laqueos declinandos pertinent, tanquam si rudes adhuc & ignorantes rerum talium*

I 2

fit

(1) add. *Esaj. 63, 10. Eph. 4, 30. Rom. 11, 22.*

fitis, velutique tyrones & pueri primis elementis adhuc initiandi & imbuendi: Nostis enim ea jam pridem, & plene didicistis omnia, quæ ad hanc rem spectant: quasi diceret, curate tantum, ut secundum id, quod scitis, geratis vos, alias futuri inexcusabiles. HUGO GROTIUS ad verba: & χρεῖαν ἔχετε, ἵνα τις διδάσκῃ ὑμᾶς, ita annotat: Nempe de eo, quod in singulis circumstantiis, ut dixi, faciendum est. Estis διδασκτοὶ θεῶν, Jerem. XXXI, 34. Job. VI, 45. sunt enim differentię quædam, quas exigunt tempora, loca, personæ. Ideo admonitione sæpe opus ad inveniendam officiorum viam. E Romano-Catholicis ESTIUS ad v. 20. sic commentatur: Quamvis unusquisque fidelis, quatenus vere fidelis est, fide teneat omnia ad salutem necessaria, saltem implicite (nam alioqui fidelis non esset) non tamen ad sensum Apostoli in unumquemque competit, quod omnia norit, & quod infra dicit, Non necesse habetis, ut aliquis doceat vos. Nam ejuscemodi verbis non simplex fides eorum, quæ credenda sunt, significatur, sed scientia quædam, qua & intelligantur aliquousque ea, quæ fidei sunt, & idoneis rationibus explicentur: de qua scientia Paulus I. Cor. XII. & XIII. Dicendum proinde, hæc & similia ab Apostolo dici non ad singulos fideles, sed ad Ecclesias eorum, ad quos scribit; ac si diceret: Habetis Episcopos & Presbyteros, quorum cura ac studio vestræ Ecclesiæ satis instructæ sunt & instruuntur in iis, quæ pertinent ad doctrinæ Christianæ veritatem. & ad l. n. proinde non opus habebant Doctore, sicut opus habent vel rudes vel seducti; rudes, ut discant, quod nunquam sciverunt, seducti ut redeant ad id, à quo desciverunt, sed tamen adhuc opus habebant Doctore, cujus opera retinerentur in doctrina prius accepta, atque in ea plenius instruerentur, & adversus errores ac deceptiones hæreticorum munirentur. Gemina his habet JUSTINIANUS ad l. n. Ex nostris B. HUNNIUS sensum his verbis explicat: Ergo hæc est mens Apostoli, non necesse habetis, ut quisquam vel de nova vos instituat in doctrina vera, quippe quam jam didicistis, multo minus opus habetis, ut quisquam illorum seductorum vos doceat, Spiritus S. enim per ministerium verorum Doctorum nempe Apostolorum jam ante vos in doctrina Evangelij Christi erudivit. B. D. SEB. SCHMIDIUS hæc illustrationis gratia profert: q. d. Scio quod

quod seductores jactent dona Spiritus S. uberiora & perfectissima, quasi vos nondum acceperitis, aut parum admodum, sed falsissima ista sunt. Nam revera Spiritus S. in vobis est, & manet, dona etiam Ejus tam perfecta & plena sunt, ut non opus habeatis ab ullo alio perfectiori. B. RAPPOLTUS ita sentit: Horum verborum non est iste sensus, non opus esse ministerio & prædicatione Evangelij, ita enim sequeretur, eos ad quos scripsit Johannes, non habuisse Doctores verbi, imò neque ipse scripsisset ad eos hanc epistolam; sed hoc vult dicere Apostolus: non opus esse alia quadam revelatione sive inspiratione immediata post Evangelium, quod Johannes & Apostoli cæteri cum Evangelistis prædicarunt, sive ita perfectam esse revelationem postremis temporibus factam, ut nihil addi illi ab Antichristis & Pseudodoctoribus, corruptelas suas pro revelationibus Spiritus S. venditantibus, possit. Dn. D. LANGIUS denique hanc tradit ἀγά-
φῃ. VT QVISQVAM, nimirum Antichristorum istorum, qui vobis, ut lupi rapaces ovibus insidiantur, suae doctrinae βδελύματα pro singularibus fidei mysteriis venditant, imò obtrudere volunt VOS tanquam adhuc rudes ac ignaros, aut à veritate aberrantes ac seductos DOCEAT, nimirum nova dogmata, antea nondum à nobis Apostolis percepta, aut potius mendacia v. 21. & quidem cum dictatura quadam & dominatu in conscientiam, ita ut Unctione vestra, per quam Spiritus probare potestis, veramque θεογνωσίαν habetis, posthabita, ab affectata ejusmodi Pseudodidascali autoritate cæca obedientia pendeatis post nostrum Apostolorum obitum, HOC VOBIS NEQVAQVAM NECESSE EST, & χρεῖαν ἔχετε.

§. II. Variæ istæ Interpretum sententiæ, si Estij & Justiniani, quæ multa coacta continet, exceperis, sibi invicem non repugnant, & verba Apostoli non inconcinna ratione declarant. Quod si vero à nobis quoque, quid arbitremur, requiras, Apostolum publicum docendi Ministerium his verbis eliminare noluisse omnes circumstantiæ satis docent, & deinceps pluribus demonstrabitur; interim cum non tam de re ipsa, quam de sensu verborum commode eruendo h. l. agatur, antequam nostram afferamus explicationem, aliqua in antecessum erunt observanda. 1) Connexio cum antece-

dentibus per voculam καὶ insinuata, qua D. Johannes divinam hanc informationem cum gratiosa Spiritus S. in habitatione arctissime connectit, indicaturus, quod nemo de sufficientissima hac divina informatione gaudere possit, nisi qui sanctissimum hunc Spiritum intra se habeat permanentem. 2) Per illum τινὰ, *aliquem*, cujus doctrina Christianos indigere negat Apostolus, non quemcunque à Spiritu S. distinctum, sed talem intelligi, qui nec instrumentum Spiritus S. sit, nec subordinatum ad Spiritum S. habeat respectum, sed vel præter doctrinam Spiritus S. quam in scriptis prophetarum & Apostolorum legimus, sive aliam adhuc sive perfectiorem afferre se gloriatur, vel plane Spiritui S. contraria asserit: siquidem per voculam ἀλλὰ manifesta non tantum diversitas h. 1. sed contrarietas & oppositio inter hunc τινὰ & χεῖρμα docens indigitatur, adeoque illi nullo modo hic denotati esse possunt, quorum ministerio ad doctrinam suam hominibus propalandam Spiritus S. utitur, & de quibus Christus dixit: *Non vos estis, qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri, qui loquitur per vos. Matth. X, 20.* 3) Verbum διδάσκειν non nudam sententiæ suæ prolationem denotare, sed ejusmodi actionem, qua quis auctoritatem alios informandi sibi vendicat, sententiam suam argumentis & rationibus adstruere & propugnare satagit, fidemque ab auditoribus pro sua, qua pollere se existimat, auctoritate exigit. conf. *Matth. VII, 29. Job. IX, 34. Act. XV, 1. Rom. II, 19. 20. 21. I. Tim. II, 12.* qua vero in parte B. Apostoli, utut ad docendum divina auctoritate instructi, *Matth. XXVIII, 20.* non aliam tamen sibi tribui voluerunt auctoritatem, quam quod per eos & eorum verba ipse Spiritus S. doceat audientes, ut Spiritus S. universalis Ecclesiæ Doctor sit maneatque, illi vero pro ore Ei tantum inserviant, per quod doctrinas suas publice proponat. vid. *I. Cor. II, 4. 5, 13. cap. III, 7. cap. IV, 1. Rom. XV, 18. I. Thess. II, 13.* 4) Per errorem scribæ in unicum Codicem Collegij Lincolniensis ἡμᾶς pro ὑμᾶς mendose irrepsisse. His itaque observatis non difficile vel obscurum amplius erit, quid D. Apostolus velit dicens: καὶ ἡ χεῖρμα ἔχετε, ἵνα τις διδάσκῃ ὑμᾶς, ὅτι *non opus habetis, ut quis vos doceat.* Hoc nempe dicit: *Habetis*

betis Spiritum S. qui per verbum Evangelij sufficientissime vos instruxit & instruit, imò & dono probandi Spiritus exornavit, ut alium quemcunque, qui à Spiritu S. missum se probare non possit, vel alia vel plura, vel perfectiora, quam quæ in verbo suo Spiritus S. docet, docturum se jactet, audire non opus habeatis, imo ex eo ipso, quod alia, diversa, vel perfectiora docere audet, quam quæ vos hætenus audivistis, intelligere possitis, eum non esse à Spiritu S. missum, sed deceptorem, fidei vestræ & salutis eversionem per pravas suas & superbas doctrinas machinantem.

§. III. Causa igitur cur Christiani aliis Doctoribus & doctrinis opus non habeant est donatio Chrismatis à Christo accepti, Ejusdemque constans in illis permansio; propterea D. Apostolus copulativam particulam suæ huic præfigit assertioni: καὶ ἔχετε ἔργον, & non opus habetis, quæ quidem à Justiniano pro augendi particula adeo habetur, sed judice Magno nostro SEB. SCHMIDIO in proprio potius significato retineri debet, siquidem hac ipsa copula tum ad antecedentia, tum ad consequentia respicere videtur Apostolus. Quod nempe Christi fideles aliena informatione propterea opus non habeant, quia non tantum olim cum Christiani fierent, sufficientem salutis doctrinam, & cum ea ipsum cœlestem Doctorem Spiritum S. in corda receperunt, sed & quia receptus ille Spiritus ab officio suo eos docendi deinceps quoque non desistet, sed si modo Eum docentem, audiverint, de omnibus quæ creditu vel factu necessaria sunt, satis superque informabit. Vana proinde est Justinianeæ & Estianæ circa l. n. observatio, quam ESTIUS hoc modo proponit: *Jam igitur patet ex his & superioribus Johannis Apostoli verbis non esse consequens (quod hodie Sectarii docent) Spiritum S. ita cuilibet adesse Christiano, ut vel externo ministerio Doctoris omnino non egeat, vel ipse per se judicare possit de quibuscunque fidei Christianæ controversiis. Non enim singulis fidelibus tribuit Johannes omnia nosse, & alio qui doceat opus non habere, nisi juxta sensum jam explicatum, quem supra adduximus.* Quod si autem per Sectariorum convitium nostram Ecclesiam intelligit, manifeste calumniatur; nunquam enim in mentem nobis venit neces-

necessitatem externi ministerij Doctoris negare, prouti ex A. C. art. 5. 7. 8. & 14. scire potuisset. Quod vero judicium de quibuscunque fidei Christianæ controversiis attinet 1) non necessarium est de quibuscunque fidei controversiis singulos judicare Christianos; dantur enim ejusmodi fidei controversiæ etiam, quæ citra salutis dispendium ignorari à simplicioribus possunt. 2) Non tam absurdi sumus, ut judicium de fidei controversiis quibilibet Christianis, etiam rudibus & rerum divinarum ignaris deferamus, quales enim Christianos Apostolus intelligat, supra Cap. 3. indicatum fuit. Sed 3) hæc nostra est sententia, Scripturam S. ceu vocem judicis Spiritus S. tam claram esse & apertam, ut quilibet Christianus, (cui nullum ab ætate vel naturali judicij defectu vel ignorantia linguæ, in qua Scripturam legit, impedimentum est) in controversiis salutem concernentibus, eandem pio studio & devotione consulens non tam de iis judicare, quam Spiritus S. judicium de illis percipere possit. conf. *Act. XVII, 11.* (a) Apostolum vero non singulos Christianos h. l. intelligere tum demum probabit Estius, cum demonstraverit per ὑμᾶς alios denotari, quam qui in principio hujus versiculi voce ὑμεῖς compellabantur.

§. IV. Id vero, quo opus non habere fideles asserit Johannes, est, *ἵνα τις διδάσκῃ ὑμᾶς, ut quis vos doceat.* Quæ verba in simplicissimo sensu accipimus pro quocunque, qui præter Spiritum S. magisterium in Christianos sibi sumit, propriaque scientia turgidus pro sua autoritate aliquid, quod Spiritus S. non docuerit, docere præsumit; ita ut sub vocabulo *τις* non modo hæretici illi & seductores, sed & angeli de cælo & vel ipsi Apostoli, si officio suo abuti, & vel alia vel plura, quam Spiritus S. in mandatis dedit, docere vellent, designentur. Ita enim verba D. Paulus exponit Johannea. *Gal. 1, 8. 9. Verum enimvero si nos aut Angelus è cælo evangelizaret vobis præter id, quod evangelizavimus vobis, anathema sit, sicut modo diximus, etiam denuo iterum dicimus, εἰ τις, si quis vobis evangelizaverit præter id, quod accepistis, anathema sit.* Ut proinde D. Johannes hac formula Christianos à quacunque mere vel Ange-

(a) add. GERH. Exeg. de S. Script. c. 20. §. 413. & quos citat QVÆNST. Syst. Theol. P. 1. c. 4. Sect. 2. Quæst. 12. f. 128.

Angelica vel humana dehortari voluerit doctrina, quibus-
cunque etiam ratiociniis, argumentationibus vel blandilo-
quentiis proponatur, vel quocunque etiam pietatis, & sanctita-
tis vel perfectionis titulo pallietur. Omnem talem doctrinam
non suspectam modo videri debere sed & falsam, & superva-
cuam, imo noxiam Christianis pronunciat Johannes noster. (b)

§. V. Memorabili vero phrasi modum, qui non indi-
geant aliena informatione Christiani indigitat Apostolus, &
χρείαν ἔχετε, inquit. Usurpatur enim *χρείαν ἔχειν* proprie de
pauperibus & infirmis cura vel victu rebusque ad sustentan-
dam vitam necessariis indigentibus. Ita de ægrotis dicitur.
Matth. IX, 12. & χρείαν ἔχουσιν οἱ ἰσχυροὶ ἰατρῆς, ἀλλ' οἱ κακῶς
ἔχοντες, non opus habent validi medico, sed male habentes. Luc.
IX, 11. τὰς χρείας ἔχοντας θεραπεύας ἰάτο, qui opus habebant
curatione sanabat. De infantibus, quod sint χρείαν ἔχοντες γά-
λακτος, opus habentes lacte. Heb. V, 12. Et absolute positum χρείαν
ἔχειν, Marc. II, 25. pro egenum esse, & cum difficultatibus con-
flictari, penuria laborare occurrit, quo sensu etiam ipse D. Jo-
hannes I. Ep. III, 17. adhibet, ὅς δ' ἂν θεωρῇ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ
χρείαν ἔχοντα, si quis viderit fratrem suum penuria laborare.
add. I. Thess. IV, 12. unde & δεινὸς χρείαν ἔχειν, idem est ac di-
vitiis abundare. Apoc. III, 17. Idem proinde hac phrasi dicit
D. noster Apostolus, quod D. Paulus I. Thess. IV, 9. Porro de
fraterna charitate, & χρείαν ἔχετε χάσθαι ὑμῖν, non opus habetis
ut scribam vobis; ipsi enim vos à DEO edocti estis, ut diligatis
vos invicem. Videturque his verbis ejusmodi pungere seducto-
res, qui cum Evangelicam doctrinam aperte rejicere non
auderent, eam tamen imperfectionis insimulabant, quasi fides
Christiana plures adhuc doctrinas, quam Apostoli hactenus
docuissent, complecteretur, & illa dogmata, quæ jam nota es-
sent, majorem, per illos adhuc deberent accipere illustrationis
perfectionem; ut illis contradicere D. Johannes dicere vo-
luerit: Doctrinam illam Spiritus S. quam in Evangelij prædi-
catione proponit, & in cordibus fidelium confirmat, non ad-
eo mancā, mutilā & infirmā esse, ut novis quorumcunque
hominum doctrinis vel perfici, vel sanari & sustentari necesse

K

ha-

(b) *conf. Rom. 16, 17. 18. 2. Cor. II, 13. 15. Col. 2, 4. 8. 1. Tim. 6, 3. 4. 1.*

habeat, cum præsertim de rebus fidei nisi ex revelatione Spiritus S. sciri nihil possit, absurdumque omnino sit dicere, Spiritum S. mancam vel mutilam per ministros suos afferre doctrinam, quæ hominum deinde commentis & doctrinis ad perfectionem suam debeat deduci.

§. VI. Sed qui hætenus aliorum doctrinam & informationem Christianis necessariam negavit, è contrario nunc Spiritus S. doctrinam & necessariam & verissimam adstruit Apostolus, ita pergens : ἀλλ' ὡς τὸ αὐτὸ χεῖμα διδάσκει ὑμᾶς καὶ πάντων, καὶ ἀληθὲς ἐστὶ, καὶ ἐν ἑστὶ ψεύδος. Plurima circa hæc verba occurrit Læctionis varietas. Unus codex N. T. in Collegio Magdalensæ Oxoniensi, procul dubio ex oscitantia Scriptoris ad vocem διδάσκει ὑμᾶς bis hoc versu repetitas impingentis omnia intermedia usque ad verba καὶ πάντων omittit. In Covelliano 2. Codice & Æthiopica versione deest ὡς. Notabiliore diversitate multa exemplaria pro τὸ αὐτὸ χεῖμα, τὸ αὐτὸ χεῖμα habent, Steph. D. 1, 12, 17. Collegij, quod MILLIUS vocat, Novi Codex 2. Barb. 1. Cov. 2, 4. Genev. Col. Vulg. Arabs, Augustinus. Syrus τὸ τῷ Θεῷ χεῖμα, Unctio DEI. Horum vero autoritas tanta nobis esse debere non videtur, ut communem plurium multo codicum læctionem extrudere, novamque hanc scioli forte cujusdam correctoris substituere possit. Pro χεῖμα porro Barb. 1. Cov. 2. Æthiop. πνεῦμα legunt, ex interpretamento. Loco διδάσκει denique unica Complutensis editio διδάσκει exhibet, quod forte descriptoris vel typographi vitium potius est, quam varians Læctio. Inter trãslatores & Interpretes in vertendis hisce verbis non minor occurrit varietas. Quædam enim Versiones post verba καὶ πάντων majorem distinctionem faciunt, & à sequentibus καὶ ἀληθὲς ἐστὶ καὶ ἐν ἑστὶ ψεύδος separant, & hæc vel sensum ante illa verba complent, ut Syriaca Versio : לֹא סוֹכֵינִי אֲנִי דַּאֲנִשׁ נִאֲלַפְכוֹן אֱלֹהִים אֵין מְשִׁיחִימֵן דַּאֲנִי מִן אֱלֹהִים : דַּאֲנִי מְלַפֵּא לְכוֹן עַל כָּל מַדְם וְשִׁרְרָא הִי וְלִית בָּהּ דְּגִלּוּתָא : quæ non satis commode Tremellius his Latinis permutavit : Non opus habetis, ut quispiam doceat vos, sed tanquam unctio, quæ est à DEO ipsa docet vos de omni re : & vera est, nec est in

ea mendacium; commodius redditurus: Non opus habetis, ut quispiam doceat vos, nisi prout unctio, quæ est à DEO; ipsa docet vos &c. vox enim *ἐν* æque ac græca *ἀλλὰ* quandoque idem est ac *nisi*, conf. *Marc. IX, 8.* cum *Matth. XVII, 8.* item *Matth. XX, 23.* *Gal. I, 7.* *Joh. XVII, 12.* &c. vel sensum ad ultima usque versiculi verba suspendunt, ut BEZA: *Non necesse habetis ut quisquam doceat vos, verum sicut eadem unctio docet vos de omnibus, quæ & verax est & non mendax: & sicut docuit vos, manebitis in eo.* EPISCOPIO sensus videtur incompletus, supplendus vel per *confido & spero*, hoc modo: *Confido vos in doctrina Christi mansuros virtute & efficacia unctionis vel cognitionis istius, quam jam pridem accepistis, qua ipsissimam veritatem percepistis; vel per restat ut unius rei vos monitos cogitetis, manete vel manebitis in Christo.* & verba *καὶ ἡ ἀληθὴς ἐστὶ καὶ ἐν ἐστὶ τοῦ*, parenthesi vult includi. Aliæ versiones verba modo citata cum antecedentibus connectunt, nec tamen eadem prorsus ratione. ERASMUS SCHMIDIUS & Dn. D. LANGIUS subintelligunt particulam *καὶ ὅτι* *ἔστιν*, Ita verum est. Vulgatus autem interpret nihil addit & ad verbum vertit: *Et non necesse habetis, ut aliquis doceat vos, sed sicut unctio Ejus docet vos de omnibus, & verum est, & non est mendacium.* Qua de re hæc notat ESTIUS: *Hanc partem velut imperfectam libri quidam excusi suppleunt, addendo: ita faciatis: quod ipsum enarratores fere suppleunt exponendo.* Hesselius sententiam perficit hoc modo: *Sed hoc tantum ago, ut sicut unctio vos docet de omnibus, & sicut imbuti estis, in eo maneatis. Verum hujusmodi supplementis fortasse non opus est.* Nos quoque cum B. D. D. SEB. SCHMIDIO nihil vel supplendum, vel immutandum in verbis Apostoli arbitramur; quæ hunc satis commodum fundunt sensum: *Sed quemadmodum illud ipsum unguentum docet vos de omnibus, & verum est & non est mendacium. sive: quicquid Spiritus S. & qua ratione vos docet illud verum est, & pro vero tantum amplectendum.*

§. VII. Hæc autem verba proluxa expositione opus habere non videntur, ex iis, quæ antea dicta sunt, maximam partem satis clara. De oppositione enim, quam vocula *ἀλλὰ* facit, jam ostensum, Chrismatis hujus sanctissimi doctrinam

non publico ministerio, sed falsis irreptitiisque Doctoribus opponi. Doctor deinceps, quem D. Johannes audiendum suis commendat τὸ αὐτὸ χεῖμα, Idem illud unguendum est, sive Spiritus S. de quo Cap. 4. actum fuit: iidem quoque discipuli, de quibus Cap. 3. ut ibidem dicta h. l. repetere non sit necesse. Ad objectum itaque statim pergimus, consideraturi, quid ergo Spiritus S. Christianos doceat. Nominat vero Apostolus πάντα, Omnia, διδάσκει ὑμᾶς καὶ πάντα, docet vos de omnibus. Dixerat jam v. 20. de Christi fidelibus D. Johannes, Insuper vos unctionem habetis à Sancto, καὶ οἴδατε πάντα, & scitis omnia. Quæ ad verba in nostro quoque loco respici communiter fere sentiunt Interpretes. Sed quod v. 20. concernit, vox πάντα à nonnullis pro accusativo masculino singulari accipitur, quasi esset πάντα ἀνθρώπου, omnem hominem, ita vertit Syrus: ופרשין אנתון הו לכל אנש, ex interpretatione Tremelliana: Et discernitis omnem hominem. Eodem modo D. AUGUSTINUS: (c) Hanc unctionem Christi qui habent, dicit omnes cognoscere malos & bonos: nec opus esse, ut doceantur, quia ipsa unctio docet. Quos etiam sequitur ZEGERUS. Nobis non videtur Apostolus diverso sensu in eadem materia vocem καὶ πάντα adhibuisse, sed quos v. 20. omnia scire dixit, eos scientiam illam ex doctrina Spiritus S. accepisse v. 27. demonstrat. Neutralelem itaque vocis πάντων significationem cum præcipuis statuimus Interpretibus, qui tamen in explicando sensu non omnino concordant. LYRANUS de tota doctrina fidei sive omnibus ad salutem necessariis intelligit, ita tamen, ut pro diverso fidelium statu accuratius ea à doctoribus, quam à ceteris fidelibus cognoscantur. GROTIUS illud πάντα omnia sumendum ait, pro universitate earum rerum, de quibus hic agitur, ut 1. Cor. IX, 22. cap. XV, 27. & alibi. Intellige ergo hic omnia illa, quæ ad salutem, & ad vitandos tales impostores sunt necessaria. EPISCOPIO (d) perinde est sive h. l. universe ea omnia significari dicantur, quæ ad salutem scitu necessaria sunt, sive ea omnia tantum, quæ ad adventum Antichristi & multorum defectum spectabant. B. HUNNIUS itidem de omnibus Aposto-

lum

(c) Tract. 3. in Epist. Joh. T. 9. Op. f. 596. (d) Lect. Sacr. in Ep. Joh. f. 266.

lum loqui asserit, quæ nimirum scitu cognituque sunt ad salutem necessaria. B. vero D. D. SEB. SCHMIDIUS mavult de omnibus ad doctrinam Christi sive cælestem pertinentibus exponere, qui egregie monet, quod doctrina Christi sive cælestis plura habeat, quam quæ ad salutem necessaria. Quocum facit Glossa ordinaria: Nostis veritatem fidei & vitæ docti per unctionem Spiritus, nec opus habetis doceri, nisi ut persistatis in eo, quod cœpistis. Pari modo D. D. LANGIUS generatim ea omnia intelligit, quæ ad salutem & genuinam prudentemque Christianismi praxin cognitu factuque necessaria sunt, & speciatim, quæ ad evitandas Antichristorum insidias faciunt. Quibus merito adjungimus B. RAPPOLTUM observantem, quod per phrasin *Omnia nosse non tantum universalitas doctrinæ cælestis sed sufficientia quoque & perfectio, novæque revelationis exclusio* indicetur. Et hæc omnino dicit Apostolus, quod Christiani ita de omnibus à Spiritu S. edoceantur, ut nihil vel ad fidem vel ad pios mores pertinere possit, quod non ex spiritali hac doctrina sufficientissime habere queant, imo impossibile prorsus sit, ut quis salva veritate eos plura doceat, quam Spiritus S. illis hætenus revelavit, quascunque etiam crepent Novatores illi revelationes. Ea nimirum πάντα, omnia, intelligit, de quibus Salvator noster Joh. XIV. 26. *Paracletus autem ille Spiritus S. inquit, quem mittet Pater in nomine meo, Ille vos διδάξει πάντα καὶ ὑπομνήσει ὑμᾶς πάντα, ἃ εἶπον ὑμῖν, docebit omnia, & commonefaciet vos de omnibus, quæ dixi vobis.* Ea πάντα, quæ Apostoli ex Spiritu S. revelatione percepta ubique terrarum docere debebant, διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν πάντα, ὅσα ἐνετείλαμιν ὑμῖν, docentes eos servare omnia quaecunq; mandavi vobis. Matth. XXVIII, 20. πάντα, quæ D. Petrus vocat, πάντα ἡμῖν τῆς θείας δυνάμεως αὐτοῦ τὰ πρὸς ζωὴν καὶ εὐσέβειαν δωρημένης διὰ τῆς ὁμιλιώσεως τῆ καλέσαντος ἡμᾶς διὰ δόξης καὶ ἀρετῆς. *Omnia nobis divinæ virtutis Ipsius, quæ ad vitam & pietatem spectant, donatæ per cognitionem Ejus, qui vocavit nos per gloriam & virtutem.* 2. Petr. I, 13. vel uti D. Paulus appellat πᾶσαν τὴν βουλὴν τοῦ Θεοῦ, *Omnem voluntatem DEI.* Act. XX, 27.

§. VIII. Hæc sunt, quæ αὐτὸ τὸ χεῖρμα, *Idem illud*

unguentum, five Spiritus S. *docet*, διδάσκει. Quodsi autem de hoc didascalico, quod Spiritui S. h. l. tribuitur, officio jam dicendum, illud pro nostro concipiendi modulo ex Scripturæ declaratione his fere partibus absolvitur. Docet nempe Spiritus S. 1) Veritates cœlestes, quarum cognitione in vita Christiana carere non possumus, clare & distincte proponendo. Nisi enim Spiritus S. esset, nihil de rebus divinis, quantum quidem necessarium foret, cognoscere possemus. 1. Cor. II, 11. seqq. 2) Animos hominum natura cœcos, spiritualibusque ignorantiae non tantum, sed & superbæ stultitiæ tenebris obvolutos & quasi mortuos excitando, illuminando, erudiendo. Act. XVI, 14. Psalm. CXIX. 18. Act. XXVI. 18. Eph. I, 17. 18. Sicque à commata malitia, ignorantia, falsaque sapientiæ persuasionibus liberando. 3) Homines de erroribus, quibus antea decepti erant, corripiendo & arguendo. Joh. XVI, 8. 4) Corda de propositarum doctrinarum veritate convincendo, fidemque efficiendo. 1. Joh. V, 6. Rom. IX, 1. 2. Cor. I, 21. 22. Ebr. XIII, 9. 5) Discipulos ad majores indies spiritualis eruditionis gradus perducendo, quam ob causam præsentis utitur Apostolus διδάσκει *docet*, constantiam Spiritus S. in doctrina cœlesti proponenda & inculcanda indigitans. conf. 2. Petr. III, 18. Eph. IV, 15. Matth. XIII, 12. 6) Oblivioni ut occurrat, ea quæ docuit repetendo, suggerendo, inculcando, & in memoriam revocando. Joh. XIV, 26. 2. Petr. I, 12. 7) Discipulorum vires tentando & per crucem & calamitates experiendo. Rom. V, 3. 4. 5. Jac. I, 2. 3. 8) Impellendo, & manu quasi ducendo ad præstanda ea, quæ Christianismi ratio postulat. Esaj. VIII, 11. Joh. XVI, 13. Rom. VIII, 14. 9) Denique ad fines illos, ob quos Scripturam S. dedit, felicissime collimando. 2. Tim. III, 16. Rom. XV, 4.

§. IX. Cum vero D. Apostolus similitudinis particula ὡς *sicut* utatur, ἀλλ' ὡς αὐτὸ τὸ χρίσμα διδάσκει ὑμᾶς περὶ πάντων, *verum sicut idem illud chrisma docet vos de omnibus*, ne hanc quidem particulam sine emphasi positam existimamus. B. D. D. SEB. SCHMIDIUS hanc voculam idem esse h. l. ait quod ὁ, hoc sensu, *sed quod eadem unctio docet vos, verum est*. Et quanquam non refragemur hoc sensu exponi posse, plus

plus tamen intendere videtur D. Johannes. Contradicere nimirum falsis illis Doctoribus, qui, uti quidem credere fas est, tam impudentes non fuerunt, ut Spiritui S. aperta fronte se opponerent, ejusque magisterium in Ecclesia repudiarent, sed falsa sua dogmata quasi ex peculiaribus Spiritus S. revelationibus percepta, prouti impostorum mos est, fidelibus obtruserunt: id quod inde verisimile videtur, quod Jesabel illa Apocalyptica prophetissam se mentita fuerit, & sub specioso hoc titulo DEI servos seduxerit. *Apoc. II, 20.* Horum igitur hominum versutiae occursurus divinus Autor fideles admonet, modum illum & methodum, qua illi de veritate coelesti per verbum scriptum & praedicatum, quod unum idemque est, informati sunt unicam esse, eamque verissimam & perfectissimam Spiritus S. methodum, qua Ille in erudiendis hominibus uti soleat, nec aliam vel perfectiorem posthac unquam hac in vita expectandam, siquidem S. Scriptura à Spiritu S. *τοὺς διδασκαλίαν ad doctrinam* hominum inspirata sit (e) Spiritusque S. jam in N. T. post praedicatum ubique terrarum Evangelium, absolvendumq; mox Scripturae Canonem nullum novum dogma, & ne quidem vetus aliquod sub novis circumstantiis, quam per Apostolorum praeconium prolatum fuerit, & Scriptura habeat, vel novo revelandi modo velit revelare. *conf. Ebr. I, v. Apoc. XXII, 18. 19.* Ut hoc tandem dicat Apostolus: Fideles N. T. per verbum praedicatum & scriptum accepisse à Spiritu S. doctrinam sufficientissimam, integerriam & locupletissimam, cui nihil addi vel demi necesse sit, nec tantum generatim fidei articulos propositos illic esse, sed & speciatim sub omnibus illis circumstantiis, totaque illa ratione, qua eos credi Spiritus S. à fidelibus hac dum in vita versantur, velit, ut non opus habeant quicquam ulterius praeter & extra verbum praedicatum & scriptum desiderare, sed quotquot Spiritum S. per verbum & ex verbo suo docentem audiant, ita plenissime de omnibus necessariis instruantur, ut de iis vere dici possit, quod v. 20. dixit: *οἶδατε πάντα, scitis omnia.*

S. X. Propterea post assertam doctrinae spiritualis sufficientien-

(e) 1. Tim. 3. 16.

ficientiam veritatem quoque ejusdem adstruit Johannes. καὶ ἀληθὲς ἔστι, inquit, καὶ οὐκ ἔστι ψεῦδος. *Et verum est, & non est mendacium.* B. AUGUSTINUS (f) ad τὸ χρίσμα verba hæc pertinere existimans ita legit & exponit: *Et verax est, inquit. Eadem unctio, id est, Spiritus Domini, qui docet homines, mentiri non potest, & non est mendax.* Quocum facit Syrus, B. Hunnius, Beza, Drusius. Grotius Metonymiam abstracti pro concreto observat ψεῦδος pro ψευδὲς, *mendacium* pro *falsum*. Nobis verba Apostoli clara & de industria hoc modo posita videntur, ut nec Drusiana nec Grotiana opus habeant correctione. Ita vero ad χρίσμα referri non poterunt, cum ψεῦδος substantivum eo non quadret, quo B. Apostolus cavere videtur voluisse ne verba sua ad χρίσμα referrentur, cum sensus planissimus sit, quem etiam B. noster exhibet D. D. SEB. SCHMID. quod *Apostolus dicat: Unctionem tum docere de omnibus, tum de omnibus docere, quod verum, non mendacium est.* Vel uti VATABLUS: *haud dubie omnibus in rebus verum est, quod docet vos Spiritus S.* Ad totam nimirum quam præmiserat propositionem respicit Divinus Auctor, & omne illud, quod chrisma, & sub ea ratione, qua docet, verum esse asserit. Intelligit autem verum non tam ethicum sive sermonis, quam Metaphysicum sive Rei, vultque dicere; quod unguentum Illud in munere suo didascalico non tantum veris rebus nihil figmenti vel falsitatis immisceat, easve alia, quam revera se habere novit, ratione proponat, sed quod & doctrinæ & proponendi modus non aliud sint, quam id, quod verum est, cui sine omni deceptionis periculo fides adhiberi certoque credi possit, quod conceptus illi, quos homines de rebus ad salutem & Christianam vitam pertinentibus ex doctrina Spiritus S. sibi formant, ipsissimi illi sint, quos DEUS de iis rebus formari velit. conf. *Joh. XIX. 35.* (g)

§. XI. Quod vero D. Apostolus id, quod assertive dixerat, καὶ ἀληθὲς ἔστι, & verum est, dein repetat καὶ οὐκ ἔστι ψεῦδος, & non est mendacium, illud quidem ad styli Johannei pertinet δεινῶς, qua sententia cum affirmatione asserta per rei

con-

(f) Tr. 4. in 1. Ep. Joh. Tom. 9. Op. f. 602. (g) add. ERASM. SCHMID. Annot. N. T. ad Matth. 22, 16. f. m. 310.

contrariae negationem illustratur ac confirmatur; uti recte observat D. D. LANGIUS. Estque præcipue D. Johanni hæc loquendi formula solennis, e. gr. Job. III, 15. ut qui credit in Eum, μὴ ἀπολήται ἀλλ' ἔχη ζωὴν αἰώνιον, non pereat, sed habeat vitam æternam. (h) Sed nec reliquis S. Scripturibus incognita: e. gr. Gen. XLII, 2. Emite nobis frumentum, ut vivamus & non moriamur. (i) Intelligitur autem h. l. per ψεῦδος omnis seductorum illorum falsa doctrina, revelationes, prophetiæ, & quicquid præter Apostolorum doctrinam fidelibus tanquam ad salutem vel pietatem necessarium persuadere satagebant. Illa omnia dicit non tantum ψευδές τι, falsum quid, & à mente & doctrina Spiritus S. alienum esse, sed ψεῦδος nil nisi mendacium; turpique hoc vocabulo non tantum pios ab amplectendis illorum erroribus detertere, sed & tum originem tum finem falsorum doctorum & doctrinarum, qui est ex instinctu diaboli homines decipere, ostendere intendit; Procul enim dubio ad verba Christi alludit, Joh. VIII, 44. de diabolo ita concionantis. Οὐκ ἔστιν ἀλήθεια ἐν αὐτῷ, ὅταν λαλήῃ τὸ ψεῦδος, ἐκ τῆς ἰδίας λαλεῖ, ὅτι ψεύστης ἐστὶ, καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ. Non est veritas in ipso, quando loquitur mendacium ex propriis loquitur, quia mendacium loquens est, & pater ejus. (k)

S E C T I O I I I .

§. I.

Tertius denique effectus spiritualis hujus Unctionis, qui uti supra observavimus, felicissima est credentium in Christo Salvatore suo permanſio, ultimis his versiculi nostri verbis proponitur: καὶ καθὼς ἐδίδαξεν ὑμᾶς, μενεῖτε ἐν αὐτῷ, & sicut docuit vos, manebitis in Eo. Occurrit hic iterum varians quædam Lectio. Deest nempe in Codice Alexandrino vocula καὶ, idemque cum multis aliis pro μενεῖτε legit μένετε. Interpretes quoque paucissimos à nostris stantes habemus partibus, dum plerique verba hæc Apostolica pro exhortatoriis

L
acci-

(h) *conf. c. 1. 3. 20. c. 5, 24. 1. ep. 1. 5. c. 2, 4. 10. (i) conf. Deut. 28, 13. Ex. 9, 19. c. 12, 20. 1. Sam. 1, 11. Ezech. 18, 21. Act. 18, 9. Rom. 4, 20. add. GLASS, Phil. S. Lib. 4. Tr. 2. Obser. 15. p. m. 1234. sq. (k) vid. alias de significatione hujus vocis ERASM. SCHMID. ad Rom. 1, 25. f. m. 985.*

accipiunt, quibus Christiani officij sui admoneantur. Nec tamen qui ita sentiunt, in exponendis hisce verbis inter se conveniunt. Quidam enim futurum μέντε pro imperativo μένετε positum existimant, Hebræo more, uti ESTIUS, EPISCOPIUS, GVILLIAUDUS, & quotquot Vulgatam tuentur Versionem, B. LUTHERUS quoque, HUNNIUS, aliique. Quidam vero futurum μέντε in significatione futura accipientes imperative tamen exponunt, quasi verba sint bene omnantis, quibus Apostolus ostensa sua fiducia de fidelium perseverantia, ipsos eo magis excitare & confirmare voluerit, uti D. D. LANGIUS & B. RAPPOLTUS. Nec minor sententiarum discrepantia in eo conspicitur, cum dicendum, quonam relativum ἐν αὐτῷ debeat referri. B. AUGUSTINUS ita legit: *Et sicut docuit vos permanere in ipsa*, ut αὐτῷ pertineat ad χρίσμα, Reliqui fere ad totam præcedentem orationem respicere arbitrantur Apostolum, & μένετε ἐν αὐτῷ idem esse, ac *permanere in eo, quod docuit vos Unctio sive Chrisma*, vel *permanere in doctrina à chrismate accepta*. ita ESTIUS, RAPPOLTUS, LUTHERUS, OSIANDER, HUNNIUS, VINARIENSES aliique. EPISCOPIUS denique DEUM intelligit, vel Patrem vel Christum Mediatorem, eaque de re curiose non putat esse inquirendum.

§. II. Et sane si dicendum quod res est, neutra harum sententiarum vel à scopo Apostoli vel à verborum significatione valde abludit, commodumque omnes satis exhibent sensum. Certum enim est frequentem esse futuri pro imperativo in S. Scriptura usum; (a) Apostolorum quoque mos est ad ostendendam suam, quam de fidelium obedientia conceperant fiduciam, in futuro ipsos alloqui tempore. conf. 2. *Thess. III, 4. Gal. V, 10.* Nec male illud αὐτῷ ad χρίσμα referretur, si enim Spiritus S. mansurum se in fidelibus gratiose promisit, quidni etiam fideles in Spiritu S. ut permaneant, deberent admoneri? vid. v. 24. Admodum vero facilis & perspicuus sensus est, quo fideles jubentur in eo, quod à Spiritu S. didicerant, permanere, cum præsertim Scriptura hac phrasi alibi quoque illo sensu utatur, v. gr. quando Christus dixit *Joh. VIII, 31. εἰν ὑμεῖς μένητε ἐν τῷ λόγῳ τῷ ἐμῷ, Si vos man-*

(a) vid. GLASS. Phil. S. Lib. 3. Tr. 3. Can. 49. p. m. 897.

manseritis in verbo meo, vere discipuli mei estis. item Paulus 2. Tim. III, 14. οὐ δὲ μένετε ἐν οἷς ἐμαθήτε, *tu vero permane in iis, quæ didicisti.* Interim cum futurum *μενεῖτε, manebitis,* in futura indicativi significatione commodissimum fundat sensum, divoque Johanni, quod supra ostensum, solenne sit per αὐτὸν Christum, dilectissimum nostrum Salvatorem intelligere, & reliqui interpretes, qui h. l. exhortationem fieri existimant, voculam καὶ ab initio positam, à copulandi munere remove, & per igitur, itaque explicare cogantur, accedente præsertim connexionis cum v. 28. ratione, non possumus non in illam inclinare sententiam, quæ duorum maximi nominis Interpretum SCHMIDIORUM ERASMI & SEBASTIANI est, secundum quam omnia verba in nativo suo sensu accepta ita transferuntur: *Et sicut docuit vos, ita manebitis in eo, quem vos docuit: Vel. Et manebitis in Ipso (Filio consequenter & Patre) sicut docuit vos de Ipso, vel sicut docuit vos esse & manere in Ipso.*

§. III. Vocula igitur καὶ & connexionem cum antecedentibus facit, tertiumque spiritualis hujus Unctionis, uti diximus, indicat effectum, felicissimam credentium in Christo perseverantiam. Prouti nimirum ex primo effectu Unctionis, qui erat permanensio chris-matis sive Spiritus S. in credentibus, vocula hæc alterum effectum sufficientis doctrinæ deduxit, ita ex secundo effectu doctrinæ nempe spiritualis tertium deducit eadem particula effectum, fidelium in Christo permanensionem: καὶ καθὼς ἐδίδαξεν ὑμᾶς, μενεῖτε ἐν αὐτῷ, inquit, & sicut docuit vos, manebitis in Illo. Est namque hic præcipuus doctrinæ, quam Spiritus S. profert, scopus, homines ad Christum ceu unicum salutis fundamentum adducere, & in Illo gratiosa sua efficacia conservare. Egregie enim pariter atque verissime pro more suo B. LUTHERUS (b) tertium Symboli Apostolici Articulum ita exponit: *Credo me propriis rationis meæ viribus Jesu Christo Domino meo fidere, aut ad Eum accedere & pervenire nullo modo posse: sed Spiritus S. per Evangelium me vocavit, suis donis illuminavit, in recta fide sanctificavit & conservavit. Quemadmodum solet totam Ecclesiam in*

terra vocare, congregare, illuminare, sanctificare, & in Jesu Christo per veram ac unicam fidem conservare. Inde est quod Apostolus noster similitudinis adverbio καὶ ὡς, sicut, doctrinam & doctrinæ Spiritus S. methodum toties fidelibus inculcet, indigitaturus nempe, nisi media illa, per quæ Spiritus S. docere solet, ejusque doctrinæ, quas per media illa proponit, sollicitè observentur, finem hujus informationis spiritualis, qui est homines in Christo salvos facere, non posse obtineri. Quæ enim & quo fine Spiritus S. fideles docturus esset, Salvator noster luculentis indicavit verbis Joh. XV, 26. Cum vero venerit Paracletus, quem ego mittam vobis à Patre, ἐκεῖνος ὁ μαρτυρῆσεν ὅτι ἐμὸν. Ille testimonium perhibebit de me. Inprimis vero Joh. XIV, 23. seqq. Si quis dilexerit me verbum meum servabit, & Pater meus diliget illum, & ad eum veniemus & mansionem apud illum faciemus. Qui non diligit me verba mea non servabit. Et verbum quod auditis non est meum, sed Ejus, qui misit me Patris. Hæc locutus sum vobis apud vos manens. Paracletus autem Spiritus Sanctus, quem mittet Pater in nomine meo, Ille vos docebit omnia, & commonefaciet vos de omnibus, quæ dixi vobis. Estque observatu dignum, quod D. Johannes in præsentī & aoristo de doctrina Spiritus S. loquatur, ὡς διδάσκει, sicut docet, & καθὼς ἐδίδαξεν, sicut docuit, ostendens Spiritum S. constantissimum esse veritatis cœlestis Doctorem unam semper de Christo docens sententiam, eandemque omnibus temporibus proponens, manifesto perfectionis indicio, quod nec Doctor succedente tempore mentem corrigere necesse habeat, nec discipuli novas expectare debeant ad salutem consequendam revelationes.

§. IV. Illum vero in quo permansuros dicit D. Autor hos Spiritus S. discipulos ἐν αὐτῷ, in Illo, non alium intelligimus, quam Christum DEI Filium Salvatoremque nostrum dulcissimum: Suadet hoc tum collatio aliorum hujus Johanneæ epistolæ locorum, ubi Apostolus modo Salvatoris nomine expresso, modo absolute sicut etiam in l. n. loquens, hunc tamen satis manifeste indigitavit, quando de permansione fidelium in Illo sermonem facit. ita v. 24. Si in vobis permanserit, quod ab initio audivistis, καὶ ὑμεῖς ἐστέ τῶ ὑῶ καὶ ἐν τῷ πατρὶ

πατρὶ μένειτε. *Et vos in Filio & in Patre manebitis, cap. II, 6.*
 ὁ λέγων ἐν αὐτῷ μένειν, *qui dicit in Illo se manere, debet sicut Ille*
ambulavit, etiam ipse ita ambulare. Quis Ille alius quam Chri-
 stus? eodem modo *cap. III, 5. 6. Jam scitis, quod Ille mani-*
festatus sit, ut peccata nostra tolleret, & peccatum non est in Illo
 πᾶς ὁ ἐν αὐτῷ μένων, *Omnis qui in Ipso manet, non peccat.* Cœ-
 cus sit oportet, qui de Christo sermonem fieri non videat.
 Inprimis vero de Christo relativum illud αὐτῷ exponere Con-
 textus subsequensque versus postulat, in quo D. Johannes re-
 petita hac eadem phrasi Christianos sic adhortatur: καὶ νῦν
 τεκνία μέετε ἐν αὐτῷ, ἵνα ὅταν φανερωθῇ ἔχωμεν παρρησίαν, καὶ μὴ
 ἀσχυροῦμεν ἀπ' αὐτοῦ ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ. *Et jam, Filioli, mane-*
te in Illo, ut quando manifestabitur habeamus confidentiloquen-
tiam, & non pudefiamus ab Ipso in adventu Ipsius. Quibus
 quidem ex verbis satis, ni fallor, apparet, illud αὐτῷ non ali-
 am habere vocem, ad quam commodius referatur, quam
 Χριστῷ, ceu quam Apostolus suo more, cum absolute loquitur,
 subintelligere fere solet. Eoque etiam omnis scriptionis ejus
 tendit finis, ut Christianos in fide Christi contra falsorum Do-
 ctorum seductiones retineat, necessitate fidelis hujus perseve-
 rantię perspecta, quam ex ore Magistri optimi discipulos suos
 ita admonentis didicerat: *Joh. XV, 5. 6. Sine me non potestis*
facere quicquam, nisi quis manserit in me, ejectus est foras, sicut
palmes & arefactus est, & colligunt illum, & in ignem conjici-
unt, comburiturque.

§. V. Præterquam autem, quod Unio hæc cum Chri-
 sto ad salutem summopere fit necessaria, est ea quoque, si ra-
 tionem ejus, quantum quidem Scriptura duce de ea dicere
 possumus. 1) Intima atque mystica, quam sub egregia con-
 jugij similitudine proponere solet D. Apostolus, *Eph. V, 23. sqq.*
1. Cor. VI, 15. Ubi tamen sedulo cavendum, ne fanaticæ essen-
 tialē quandam naturæ hominis in naturam Filij DEI trans-
 mutationem somniemus. (o) Vel personalem, quæ inter duas
 Christi naturas intercedit unionem, cum hac mystica & spiri-
 tuali turpiter confundamus; quod Superiori Seculo Esajam
 Stieffelium, ejusque ex sorore nepotem Ezechielem Methum

fecisse historiae illius temporis loquuntur. (d) Est 2) felicissima, quæ enim major homini contingere posset felicitas, quam in Christo, qui verus DEUS & vita æterna est, 1. *Joh. V, 20.* esse & permanere? Describit eam Salvator Ipse *Joh. VI, 54. sqq.* *Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitam æternam, & ego resuscitabo illum extrema die, nam caro mea est vere cibus & sanguis meus vere est potus, qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem in me manet & Ego in ipso. Quemadmodum misit me vivens Pater, Ego etiam vivo propter Patrem, & qui manducat me, etiam ille vivet propter Me.* Est 3) fructuosissima, juxta Christi verba *Joh. XV, 4. 5.* *Manete modo in Me, sicut etiam Ego in vobis maneo, quemadmodum palmes non potest fructum ferre à seipso, ni manserit in vite; ita neque vos nisi in Me manseritis. Ego sum vitis, vos palmites. Qui manet in Me & Ego in illo, hic fert fructum multum.* Est 4) constantissima & certissima, ut fidelis de sua in Christo perseverantia certissimus esse possit, quare Apostolus in futuro dicit, *perseverate, manebitis*, hoc est, uti præclare explicat nunquam satis laudatus D. D. SEB. SCHMID. *Cum, ut dixi, Spiritus S. in vobis mansurus sit, nisi Eum expuleritis, cum verissimum sit, quod vos docturus sit, ut alio Doctore ullo opus non habeatis, profecto manebitis in Ipso, h. e. fiet, certoque futurum est, ut in Ipso maneatis, atque adeo nulla, nisi in vobis, culpa remansura est, si non fiat.* conf. *Rom. VIII, 38. 39. 1. Cor. I, 8. Phil. I, 6. 1. Thess. V, 23.* (e) Est vero denique non absolute indissolubilis, sed sub conditione fidei, ordinisq; à DEO ad salutem instituti & ab hominibus observandi, à quo qui discedit, à Christo se sejungit, perfidumque contra spirituale hoc conjugium adulterium committit. Inde est, quod Christus *Joh. XV, 6.* non tantum eorum mentionem faciat, qui in ipso manent, sed & qui ob sterilitatem excinduntur. v. 2. quorum triste exemplum ipsi illi seductores erant, contra quos D. Johannes h. l. agit v. 19. adde D. Pauli severam admonitionem. *Rom. XI, 20.*

P A R S II.

(d) *Uhsse Kirchen. Historie des Sechs und Siebenzehenden Jahrh. Hunderts / p. 305. sqq. Pantheon Anabaptist. L. 1. f. 63. sqq. de Quakeris in Anglia eodem furore insanientibus, vid. idem Pantheon L. 5. f. 113. sqq.* (e) *Quicquid contradicat Synod. Trident. Sess. 6. cap. 9.*

PARS II.

Porismata quædam ex præcedente Exegesi fluentia deducens.

Absoluta sic dicti propositi explicatione, instituti memores quædam adhuc Porismata, & doctrinas in dicto nostro fundatas & luculenta consequentia exinde fluentes in medium afferemus. Qua tamen in re brevioribus nobis idcirco licebit esse, quod Celeberrimus Vir D. D. LANGIUS in Sectione Porismatica, sæpius laudatæ dissertationi p. 330. subjuncta, ea quæ huc pertinere videntur largissima copia jam adduxerit; & à nobis quoque jam in priori parte aliqua ejusmodi fuerint prolata. Pauca igitur tantum iis, quæ jam tractata sunt, subjiciemus; Sit proinde

PORISMA I.

Tantum abest, ut Spiritualis hæc Unctio externum Verbi Ministerium abroget, ut potius hæc Unctio verbi Ministerium summopere commendet.

Est hæc Fanaticorum & Fanatica exosculantium deliria perversissima concludendi ratio, qua à Magisterio Spiritus S. apud Christianos ad sublationem Ministerij Ecclesiastici inepto prorsus modo argumentantur, & cum in textu nostro legunt, Chrisma Christianos omnia docere, prona consequentia inde fluere contendunt, Ministerium Ecclesiasticum hodiernum præsertim non esse à DEO ordinatum, ut per illud ceu medium salutaris doctrina hominibus ingeneretur, sed quicquid ad salutem scitu & cognitu necessarium sit, ab interna Spiritus S. revelatione, quæ præter & extra verbum vel prædicatum vel scriptum contingat, expectandum. Audiamus WEIGELIUM, (a) Das ist gewiß / inquit, wir müssen vom H. Geist / von der Salbung in uns gelehret werden / sonst ist alles umsonst / was man aufwendig lehret oder schreibet / wir müssen alle von Gott g. lehret werden / von innen muß herauf quellen die Erkenntniß in den Gegenwurff / und nicht vom Buch hinein getragen werden / denn dasselbige hält den stich nicht / wir

(a) *Postill. P. 2, p. 63.*

wir sehen wohl/ was solche aufrichten in der Theologia; die da verläugnen das innere Gezeugniß des H. Geistes in einem jeden/ oder/ die da nur wollen/ daß die Gelehrten sollen den H. Geist haben/ die Einfältigen sollen auff gut bereden glauben. Es ist die ärgste Verführung/ so man das grössste verläugnet/ man sticht einem sein Aug auß/ und will denselben überreden/ daß er mit anderer Leut Augen sehen soll. Christus will nicht allein den Jüngern/ sondern allen Glaubigen den H. Geist geben/ wir sind alle begabt mit diesem Geist/ mit dieser Salbung/ allein daß wir einkehren/ und von ihm lernen. So werden wir mit dem David gelehrter/ denn alle unsre Lehrer. Wer ihm viel kan zuhören/ der kan auch viel erfahren. In einer Stund promovirt dieser Geist einen Bauren zu einem Doctor, Sprachen lehret dieser Geist/ verkläret Christum/ und gibt zu erkennen die Ursach seiner Menschwerdung/ seines Todes/ seiner Höllenfahrt und Himmelfahrt/ und von allen Articlen lehret er den Menschen ohne Irthum/ der ihm nur möchte zulassen/ statt und Raum geben; könnten wir einkehren/ und Gott in uns selber hören/ wir kämen zu einem trefflichen Licht/ und kein Mensch in der Welt könnte uns verführen. Nec alia mens Gothofredi Arnoldi fuisse videtur (b) inter præcipuas primorum Christianorum doctrinas hanc quoque referentis: Von diesem Prophetischen Amt Christi und seiner Salbung wußten sie durch ihn und erfahren/ daß Er sie alles lehrete/ und sie nicht dürfften/ daß sie jemand lehrete/ sondern sie wußten alles. 1. Joh. 2/ 20. 27. Nec tamen propterea videri volunt Ministerium verbi rejecisse, ita enim WEIGEL. (c) Wer wolte nun sagen/ daß das Amt des Buchstabens solte fruchtbar seyn/ oder den H. Geist würcken/ als allein die Buchstäbigen Theologi, die den Geist dämpffen/ behelffen sich mit dem toden Buchstaben/ dürfften sagen/ man verwerffe das mündliche Predig. Amt/ das doch nicht wahr ist/ niemand vernichtet es mehr

(b) Kirchen- und Ketzer Hist. P. 1. L. 1. c. 5. S. 3. f. 48. add. P. 2. L. 16. c. 14. S. 5. *Quid memorem Enthusiastas, Quakeros, Schwenckfeldianos, Anabaptistas, & hujus surfuris homines, qui unum cornu inflantes contempto verbo externo ad internum hominibus implantatum, quod fingunt, DEI verbum suas ablegantes? à quibus A.C. Art. 15. serio dehortatur. Damnant Anabaptistas & alios, qui sentiunt Spiritum S. contingere sine verbo externo hominibus, per horum præparationes & opera.* (c) *Post. P. 3. p. 86.*

mehr als sie selber/ indem sie den Geist dämpffen/ und das innere Wort oder Zeugniß verläugnen. Sed fucum his verbis faciunt imperitis, Ministerium enim, cujus necessitatem quandoque agnoscere videntur, non aliud intelligunt, quam hominum quorumcunque lumine interno illustratorum, & sine externa legitima vocatione fidei dogmata ex sensu spiritus Fanatici proponentium. Hoc enim modo verba sua declarat WEIGELIUS, (d) Der Glaub kömt auß dem Gehör/ nemlich/ so die Zuhörer vom H. Geist gezogen/ zuhören einem gesandten Prediger/ so geben sie alsbald Rundschaft/ denn sie befinden in ihrem Herzen/ daß dem also sey/ und auff diese Weiß soll und muß der Spruch St. Pauli verstanden werden/ der Glaub kömt auß dem Gehör/ nemlich auß dem innern Gehör/ da das äussere zum Zeugniß mit Freuden angenommen wird. Huic autem funestissimo errori, quo omnis salutis ordo turbatur, ut obiam eamus, sanctissimaque B. Johannis verba à nefaria Fanaticorum detorsione vindicemus, sequentia opponimus causæ nostræ fundamenta, 1) quod Ministerium Ecclesiasticum à Christo Ipso suam originem trahat, & ab Eo ad Ecclesiæ suæ ædificationem & institutionem maximo consilio sit ordinatum; Matth. XXVIII, 20. Marc. XVI, 15, 1. Cor. XII, 28. Eph. IV, 11. 12. (e) Cui ordinationi Magistri Optimi D. Johannes, qui & ipse Apostolus fuit, & ad docendum gentes emissus, nec potuit, nec voluit his verbis suis refragari. 2) Quod tota hæc prima D. Johannis epistola doctrinarum divinarum plena sit, & tamen ad eos missa, quos Apostolus ait propter Unctionem non habere opus, ut quis eos doceat; qua in re cum D. Autor contra propria sua verba fecisse existimari non possit, luculentum est, quod nostra verba non omnem omnino, sed certi tantum generis doctrinam excludant. 3) Quod ij, quos chrisma accepisse Johannes dicit, non per fanaticum quoddam silentium & recollectionem divinum hoc munus obtinuerint, sed prouti v. 24. ostendit per auditum verbi evangelici. conf. Rom. X, 8. 17. 4) Quod non opus sit nostris speculationibus modum spiritualis hujus doctrinæ, quo Spiritus S. cordibus hominum fidei

M

dogma-

(d) Post. P. 2. p. 228. add. p. 302. (e) conf. omnino, quæ ad h. l. Max. Venerand. Dn. D. PFEFFINGERUS, Sacer noster exoptatissimus in differe. Inaug. de Viro Perfecto p. 67. & 75. annotavit.

dogmata inprimat, investigare & definire, cum clarissimis verbis 2. Cor. III, 2. 3. per Ministerium Ecclesiasticum id fieri asseratur. *Epistola nostra vos estis, inquit D. Paulus, scripta in cordibus nostris, quæ cognoscitur & legitur ab omnibus hominibus. Manifesti facti, quod sitis epistola Christi, ministrata à nobis, scripta non atramento, sed Spiritu DEI viventis, non in tabulis lapideis, sed in tabulis cordis carneis.* 5) Quod credere veritatis Doctoribus post eorum probationem fideles cap. IV, 1. admoneantur. Unde 6) ex subordinatis non facienda sunt opposita, & quemadmodum opera Ministerij in docendis hominibus à Spiritu S. operatione distinguenda, ita minime separanda vel opponenda. (f) Qua ratione omnino etiam B. AUGUSTINUS in Commentario suo ad I. n. (g) intelligendus, quando ita differit: *Quid ergo nos facimus, fratres, quia docemus vos? Si unctio Ejus docet vos de omnibus, quasi nos sine causa laboramus. Et ut quid tantum clamamus? dimittamus vos Unctioni Illius, & doceat vos Unctio Ipsius. Sed modo mihi facio quæstionem, & illi ipsi Apostolo facio: dignetur audire parvulum quærentem à se, ipsi Johanni dico: Unctionem habebant, quibus loquebaris? Tu dixisti, quia unctio Ipsius docet vos de omnibus. Ut quid talem epistolam fecisti? quid illos tu docebas? quid instruebas; quid ædificabas? Jam hic videte magnum Sacramentum, fratres. Sonus verborum nostrorum aures percutit, magister intus est. Nolite putare quenquam hominem aliquid discere ab homine. Admonere possumus per strepitum vocis nostræ: si non sit intus, qui doceat, inanis fit strepitus noster. Adeo fratres vultis nosse. Nunquid non sermonem istum omnes audistis? Quam multi hinc indocti exituri sunt? Quantum ad me pertinet, omnibus locutus sum, sed quibus Unctio illa intus non loquitur, quos Spiritus S. intus non docet, indocti redeunt. Magisteria forinsecus adjutoria quædam sunt & admonitiones. Cathedram in cælo habet, qui corda docet, de Domino dico; propterea ait & Ipse in Evangelio: Nolite vobis Magistrum dicere in terra, unus est Magister vester Christus. Ipse vobis ergo intus loquatur, quando nemo homi-*

(f) vid. GERH. Loc. de Minist. Eccles. T. 6. S. 47. (g) Tr 3. in Joh. Epist. T. 9. Op. f. 600. à Fanaticis alias obtorro collo in suas partes tractum. vid. Hang. Zeugniß der Lieb/ (scil. καὶ ἀντίρροπον) p. 274.

hominum illic est, quia etsi aliquis est à latere tuo, nullus est in corde tuo. Et non sit ullus in corde tuo, Christus sit in corde, Unctio Ipsius sit in corde, ne sit in solitudine cor sitiens, & non habens fontes, quibus irrigetur. Interior ergo Magister est, qui docet, Christus docet, Inspiratio Ipsius docet. Ubi Illius inspiratio & Illius Unctio non est, forinsecus inaniter perstrepunt verba. Sic sunt ista verba, fratres, quæ forinsecus dicimus, quomodo est Agricola ad arborem: forinsecus operatur, adhibet aquam, & diligentiam culturæ. Quælibet forinsecus adhibeat, nunquid poma format? numquid nuditatem lignorum vestit umbra foliorum? numquid tale aliquid intrinsecus agit? sed quis agit hoc? Audite agricolam Apostolum, videte quid sumus, & audite Magistrum interiorem. Ego plantavi, Apollo rigavit, sed DEUS incrementum dedit. Neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat DEUS. Hoc ergo vobis dicimus. Sive plantemus, sive rigemus loquendo, non sumus aliquid, sed ille, qui incrementum dat DEUS; id est, Unctio Illius, qui docet vos de omnibus. Hæc ille. Nec obstat, erudita est observatio D.D. LANGII (h) docendi actum hic directe tribui Unctioni. Hac enim assertionem Spiritui S. princeps in hoc negotio locus vindicatur, qui nisi institutionem humanam sua gratia comitaretur, illa semper futura esset supervacanea: & nisi Idem cessante aut deficiente humana voce animo esset præsentissimus, cœptumque opus ipse continuaret, & hominem in variis minutissimis etiam instrueret arcano impulsu moneretque, quid agendum aut intermitendum esset, actum foret de Christiani hominis profectibus & plerophoria. Cum igitur ex verbis Apostoli manifestum sit, Christianos illos, ad quos scripta fuerunt, per Ministerij operam ad chrisma hoc spirituale pervenisse, & postquam uncti essent, jugi tamen exhortatione & informatione Apostoli opus habuisse, qua contra seductores præmunirentur, multiplicem proinde errorem committunt, qui Ministerij Ecclesiastici efficaciam vel necessitatem ex dicto nostro eversum eunt. 1) Enim ea, quæ fidelibus tantum propria sunt, omnibus hominibus communia faciunt, & quod D. Johannes de suis auditoribus dicit, quod à Spiritu S. docti aliis non opus habeant Doctoribus, ad omnes promiscue homines ajunt pertinere. 2) à

genere ad speciem turpissimam nectunt consequentiam; Spiritus S. docet de omnibus, Ergo immediate, non per Scripturam; non per homines, qui sunt organa Spiritus S. 3) Quam D. Johannes inter Spiritum S. & Pseudodoctores sive seductores facit, eam hi homines inter Spiritum S. & quemcunque Doctorem faciunt oppositionem; quæ Fanaticorum sententia quam absona sit, & quam per voculam τίς, ἵνα τις διδάσκῃ ὑμᾶς, ut quis vos doceat, sinceri Ecclesiæ Ministri intelligi non possint D. Paulus 1. Cor. III, 5. ostendit. τίς ἐστὶ πᾶύλῳ, inquiens, τίς δὲ Ἀπολλῶς, ἀλλ' ἢ δούλῳι, δι' ὧν ἐπιστεύσατε, Quis est Paulus, & quis Apollo, nisi ministri, per quos credidistis? Commendat itaque potius Apostolus Ministrorum Ecclesiæ officium; quam ut Christianis supervacaneum statuatur, dum suos auditores ab aliis Doctoribus sedulo sibi cavere jubet, iis autem, ceu doctrinæ Ipsius S. Spiritus inhærere, quæ vel à se vel ab illis, qui cum sua doctrina consentiunt, didicerant, admonet.

PROPOSITIO II.

Non Lumen aliquod internum, sed solum Verbum externum à Prophetis & Apostolis olim prædicatum & divina voluntate in Scripturam relatum est ordinarium salutaris fidei principium.

DE hoc enim solo certo constat, quod doctrinam Spiritus S. eamque totam perfectissimo modo, cui nihil vel addi vel demi possit, complectatur. Luculenta sunt D. Pauli hac de re verba 2. Tim. III, 16. 17. Timotheo suo S. Scripturam ita commendantis: πᾶσα γραφή θεόπνευστος ἐστὶ καὶ ὠφέλιμος πρὸς διδασκαλίαν, Omnis Scriptura divinitus inspirata sive à DEI Spiritu est, & utilis ad doctrinam, ad redargutionem, ad correctionem, ad disciplinam, quæ fit in justitia. Ut integer sit homo DEI, ad omne opus bonum probe instructus. Quod Paulinum effatum si cum dicto nostro, quo Spiritus S. de omnibus docere fideles dicitur, conferatur, egregiam verborum Johanneorum præbet illustrationem, universalem nempe illam Spiritus S. doctrinam non alibi quam in Scriptura quærendam esse, eum ipsum in finem à Spiritu S. inspirata, ut ad doctrinam fidelibus inserviret. Verum hanc ad thesin ringuntur Fanatici, & quantum

tum possunt divinum hunc librum exagitant. WEIGEL. in li-
bello *πρὸς τὸν αὐτόν*. (a) Die Bibel ist uns geschrieben zur
Warnung/Zeugniß/Unterricht/Lehre/Memorial, Kundschaft
und Bewehr des Glaubens oder des Geistes Gottes in uns/
hast du diesen nicht/ und lebst diesem nicht/ so ist die Schrift
eine finstere Latern/ja ein Strick/ Anstoß/ Gift etc. Autor
Theosophiae Pneumaticae ita invehitur: (b) Alles was von
Gott in Buchstaben verfasst/ beschrieben und enthalten ist/
ist gegen ihm selber wie die Lügen gegen die Wahrheit/ wie Fin-
sterniß gegen das Licht/ wie der Tod gegen das Leben zu ach-
ten. Fanaticorum vero hac de re sententiam praefator illius
his verbis (c) proponit: Darum ist weder Buch noch Pa-
pyr/ noch Buchstaben/ noch etwas/ das die Zeit hat sehen
auffgehen/ und die Ewigkeit wird sehen untergehen das prin-
cipium der Erkenntniß Gottes/ sondern Gott in Christo durch
seinen Geist/ der in allen ist/ oder derjenige Brunn des Lichts/
worauf auch selber die Bibel gestossen. Christus Jesus ist
der einige wahre und rechte Canon, so wie Er in der Seele ei-
ne Gestalt gewinnt und geboren wird/ und hervor kommt
als eine neue Creatur: das ist die *ἀλυσία*, das rechtschaffene
Wesen/ so in Christo Jesu ist/ oder kurz und mit einem Wort/
die Wahrheit und Salbung. Wer diesen und also auch diese
in sich wohnen hat/ der hat seinen Lehrer immer bey sich/ der
ihn von seines Vatters Willen und Wegen beständig und zur
genüge unterrichtet. Und wie viel nach dieser Richtschnur ein-
hergehen/ über die wird Friede und Barmherzigkeit seyn. Das
ist der Canon, welchen die Schrift selbst anweist/ dann sie
ists/ die von Ihm zeuget/ als dem Weg und der Wahrheit.
Darum ist ein anders der Zeigfinger Johnnis/ ein anders der
jenige/ worauff sie deutet und weist. Hæc ille, qui paulo
post (d) scribere non erubuit: Meinen wir/ das Zeugniß sey
allein Gottes Wort/welches in Buchstaben verfasst/im Bibels-
Buch zu finden? dann wäre es wohl schlecht mit uns bestellt. (e)
Non tamen S. Scripturam rejicere prorsus videri volunt, quam
pro adminiculo simplicioribus commendant, ad lumen inter-

M 3

num

(a) p. 33. add. Guldengriff. p. 58. (b) p. 253. (c) S. 45. (d) S. 53. (e)
Eadem mens omnium Quakerorum & Enthusiastarum, quorum verba allegat
ARNOLD. l. c. P. 2. Lib. 17. c. 20. S. 20. 199.

num quod nescientes ipsi in se haberent, cognoscendum. Ita WEIGEL. (f) Auditorem dicere jubet: Ach wolte Gott/ daß ihr (Concionator) und andere alle zugleich euch unterwürffet der Salbung/ dem innern Wort / und leset nur die S. Biblia zum Zeugniß/ ihr kämet zu der lebendigen Erkantniß Jesu Christi/ da kein Irrthum noch Finsterniß seyn kan. Eodem modo ARNOLDUS: (g) Damit aber die Menschen wegen ihrer natürlichen Unachtsamkeit einen Wegweiser auch von aussen zu Christo hätten/ so wurden sie auff die Schrifften und Stimmen der Propheten und Apostel gewiesen. Dieses Wort mußte in einem jeden so lang meistentheils zu erst scheinen/ biß der Tag selber anbrach / und Christus der Morgenstern selber auffgieng. 2. Petr. 1/ 19. Interim tamen hoc ipsum internum lumen S. Scripturæ longe præferunt, illudque ante Lectionem Scripturæ necessario prærequirunt. WEIGEL. (h) Also wird keiner die Schrift verstehen/ oder mit Frucht lesen/ noch die warhafftige Zeugniß der Bibel annehmen können/ er sey denn zuvor von Gott gelehret und erleuchtet/ daß er ein reines/lautes Aug bringe/ und also die Schrift zum Zeugniß annehme. Ut vero jam Fanaticum hoc delirium, quod loco certissimæ fidei vitæque regulæ aliam ex corrupti sui cerebri figmentis confarcinatam impudenti temeritate obtrudere audet, profligemus, hunc in modum procedemus. Et quoniam ardua nimis est controversia, unde salutaris fidei petendum sit principium, quam ut Fanatici dictatoria sua, quam sibi stolide sumunt, autoritate definire possint, non immerito postulamus, ut solidis argumentis verbum suum internum, quod Scripturæ tantopere præferunt, & pro unico fidei principio agnoscunt, nobis demonstrent. Hanc vero demonstrationem vel extra Scripturam instituent, vel per Scripturæ literam. Si extra Scripturam aliunde assertionis suæ fundamenta petierint, eadem facilitate nos ea rejiciemus, quam illi attulerint, cum aliquid, præterquam quod Scriptura docet, credere Apostolico anathematis fulmine prohibeamur. Gal. 1, 8. Si vero ex ipsa Scriptura sententiam suam probare voluerint, eo ipso agno-

(f) Dial. de Christian. p. 29. (g) P. 1. L. 1. c. 5. §. 4. (h) *ἡρώδης σκαυλόν.* p. 32.

agnoscant non lumen internum, sed S. Scripturam fidei principium esse, cum lumen illorum internum ex Scriptura ceu priori debeat dijudicari. Et hac quidem in parte diversitas quædam inter Fanaticos videtur esse, quidam enim Scripturæ tribunal prorsus fugiunt, quemadmodum *Autor Theosophiæ Pneumaticæ in præf. libri sui*, ita loquitur: Und allein vor diesem Göttlichen principio, oder Maas und Antheil des Geistes und Lichtes Jesu Christi in eines jeglichen (es sey Mann oder Weib/ dann es ist einerley/) Herzen und Gewissen erscheine ich hiermit/ um von selben willig gerichtet/ geurtheilet und unterschieden zu werden. Quidam vero Scripturam quidem pro iudice & norma admittunt; sed non solitaria nec perfecta. Prouti Fanaticorum verba hæc allegat ARNOLD. (i) Würde man aber sagen/ die Schrift ist anjeko nun eine Regel/ nemlich eine Nachregel; (secondary one) solches ist nicht verneinet/ sondern daß sie solte allein und die vornehmste Regel seyn/ dann wann solches also wäre/ wozu ist die Salbung/ die in alle Wahrheit leitet/ und ist in uns. 1. Joh. 2/ 27. Verum si Scripturam S. quam ne Fanatici quidem divinitus inspiratam negare audent, consulamus, facile quid de verbo, femine, lumine, & quocunque alio nomine appellant, interno statuendum sit apparet. Docet nimirum, homines ante regenerationem spirituales nullum prorsus habere intra se spirituale lumen, sed esse *obscuratos mente, mortuos, ab alienatos à vita DEI*. Eph. IV, 18. esse σκοτῶ, nil nisi tenebras, Eph. V, 8. corda eorum esse *ἀυχμηρὸν τόπον*, locum caliginosum, 2. Petr. I, 19. imo tantis tenebris obruta, quantis olim terrarum orbis ante creatam lucem involutus jacebat. 2. Cor. IV, 6. Horum vero illuminationem non verbo cuidam interno, non revelationibus immediatis vel inspirationibus tribuit, imo vero à revelationibus immediatis revocatos uni Scripturæ jubet attendere, quotquot spiritualiter cupiunt illuminari. Luculenta sunt D. Petri verba 2. Ep. I, 19. iis, qui æque pretiosam cum eo fidem sortiti erant, v. 1. scripta: *Habemus vero etiam firmitus propheticum verbum, cui recte facitis, quod attenditis tanquam lumini lucenti in loco tenebricoso, usque dum dies illucescat & Lucifer oriatur in cordibus vestris.* Quem ad locum necessaria

(i) P. 2. L. 17. c. 20. §. 21.

pariter atque egregia est Max. Vener. Dn. D. SENIORIS nostri (k) observatio: quod licet S. Petrus singulari privilegio instructus & immediato Spiritus S. afflatu præditus fuerit, ejusque auditores de isto divinæ Inspirationis privilegio sui Doctoris certissimi fuerint, ille tamen iis immediatum Spiritus afflatum normæ loco, quam sequerentur, non præscripserit; neque ut tales immediatas revelationes à DEO vel efflagitarent vel expectarent monuerit, sed ad verbum propheticum, tanquam fundamentum firmum certumque eos revocaverit. conf. 2. Tim. III, 15. & 2. Cor. IV, 4. 5. 6. Sed videamus tamen Fanaticorum quoque, quibus internum suum verbum (l) propugnare satagunt, ratiocinia vel argumenta. Quorum quidem palmarium in dicto nostro constituunt, & *Unctionem, verbum internum, auditum internum, testimonium Jesu, testimonium Spiritus S. tractionem & disciplinam Patris* pro synonymis habent. (m) Ast in ipsa textus nostri expositione jam evictum est, quam imbecillum hoc sit fundamentum, cum temere Fanatici ex propriæ imaginationis suggestionem modum hujus spiritualis Unctionis determinandum sibi sumant, quasi ille sit immediatus, & externa verbi scil. prædicati & scripti, Sacramentorumque media excludat, quem tamen D. Johannes expressis verbis mediatum facit, & mediante Evangelij doctrina, quam audiverunt, contigisse asserit. v. 24. *Vos ergo, quod audivistis ab initio, in vobis maneto.* Quo etiam pertinet, quod D. Paulus Thessalonicenses suos Θεοδιδάκτους à DEO doctos vocet, 1. Ep. IV, 9. quos vero à Paulo divinam accepisse informationem ex cap. II. 13. clarissimum est. Et ne quis D. Johannis verba, quod huic hominum generi solenne est, de interno auditu interpretaretur, ipse Apostolus præcavit, c. I, 3. 4. auditum illum suorum auditorum ad suam referens prædicationem & scriptionem; pari sensu, quo D. Paulus Rom. X, 17. *fidem ex auditu verbi DEI provenire* scribit, sed non interni cujusdam, quæ nefaria WEIGELII glossa est, (n) verum externi, ab Apostolis prædicati, ita quidem, ut

fine

(k) Diff. 8. de Illum. Spirit. p. 107. (l) Licet alias distinctionem, non vero fanaticam divisionem, verbi interni & externi nostrates quoque Theologi sano sensu non abhorreant, quem vide apud desideratissimum D. D. BARTHII diff. Inaug. de Lit. Occid. p. 38. (m) WEIGEL. Post. P. I. p. 183. & 217. (n) Post. Part. 2. p. 228.

sine prædicatione ne audiri quidem potuisset v. 14. Quod illud deinceps argumentum concernit, quod etiam inter præcipua tamen collocant, quasi Scriptura propterea fidei norma esse non possit, quia de Christo testetur, in eo nullam prorsus video consequentiam. Id quidem certum est, quod Scriptura non sit ipse Christus, de quo testimonium perhibet, & ad quem agnoscendum homines deducit, ut salventur, interim hoc Scripturæ officium non impedit, quominus sit Canon & norma, juxta quam fides nostra dirigenda, ut ad Christum Salvatorem nostrum perveniamus. Alias nec Lex divina, quæ de voluntate DEI testatur, & propterea multoties *Testimonium divinum* dicitur (o) norma actionum humanarum erit, & voluntas divina Legi scriptæ, quæ ipsam illam DEI voluntatem exprimit, ridicule prorsus opponeretur. Quid quod si robur aliquod huic suo inesse argumento putant Fanatici, ne quidem Spiritus S. nec ipse Christus Canon fideique norma esse poterit, quia *Spiritus S. testatur de Christo, Job. XV, 26. & Christus testatur de veritate. Job. XVIII, 37.* Unde argumentum invertimus, & repudiato verbo interno externum tantum Scripturæ verbum normam fidei constituere asserimus, quia nullibi verbum aliquod internum vel à Christo vel Apostolis, sed verbum Scripturæ commendatum est pro teste, qui nobis nescientibus non tantum omnem veritatem aperiat, sed & tanquam testis omni fide dignissimus, & divina autoritate munitus, sufficientissime confirmet. Quod porro ad illam spectat probationem, quam ex 2. Petr. I, 19. decerpunt, ea in re manifestam committunt verborum Apostolicorum perversionem, quasi tamdiu tantum Scripturæ verbo attendendum esset, donec Christus in nobis habitans excitetur & oriatur. Malitiose enim videre nolunt, quod D. Petrus ea verba Christianis fidelibus, illuminatis & divina cognitione præditis scribat, eosque non jam Scripturæ Lectionem omittere & abjicere, internisq; speculationibus indulgere, sed verbo prophetico porro attendere jubeat; ut proinde voculæ *εως* &, quibus potissimum nituntur, non terminum, quamdiu Scripturæ attendendum sit, sed effectum hujus attentionis, qui est salutaris Christi agnitio

N

de.

(o) Deut. 6, 17. 2. Reg. 17, 15. Psalm. 19, 8. Ps. 119, 2. 14. 24. 99.

designent. (p) Sed ad experientiam quoque provocant, ita enim Quakerorum verba allegat ARNOLD. (q) Es werde auch dieses durch die Erfahrung aller Menschen bekräftiget/ dieweil niemals an einem Ort der Erden ein Mensch so barbarisch und wild gefunden werde/ der nicht erkant hätte/ daß er zu ein oder anderer Zeit wenig oder mehr etwas in seinem Herzen gefunden/ so ihn nicht allein wegen des bösen/ das er gethan/ bestraft/ und ihn mit einem gewissen Schrecken bedrohet/ wann er darinn würde beharren / sondern ihm auch also gewissen Frieden/ Ruhe und Süßigkeit versprochen und mitgetheilt/ wann er solchem Raum gegeben/ gefolget/ und ihm nicht widerstrebet hat. Quod si vero Fanatici per lumen suum internum, non aliud quam conscientiae dictamen cum Apostolo, Rom. II, 15. intelligerent, nos quidem non haberent refragantes; at vero à principiis honestorum & turpium, quæ in omnium hominum animis deprehenduntur, ad lumen aliquod plenarium, quod fidei quoque articulos pandat, argumentari velle, larga nimis & ab Apostoli mente nimis aliena est consequentia. Siquidem conscientiae lumen ne omnia quidem peccata detegit, Rom. VII, 7. & de mysterio salutis per Christum obtinendæ prorsus nihil novit, per scripta demum prophetica hominibus manifestato. Rom. XVI, 25. 26. Quanta ceterum luminis hujus interni, quod Fanatici crepant, certitudo sit, quantisve confusionibus originem suam prodat memorabili exemplo BARCLAIUS (r) his verbis ostendit: *Fortè in unam superstitionem consenserat cum duobus liberis pater, è plebe vir, sive vulgus intra opum aut ingeniorum humilitatem aestimes. Illi tres unam Rempubl. sectamque faciebant; (& sæpe non pluribus hæ religiones constant,) tandem pervicacius inter se de divina re agentibus decessit primum à filiis pater, non quod meliora sentiret, sed diversa; & ab illis de communione Sanctorum (nam sic nugatores dicebant) ejectus est. Porro sancti non his alij præter seipso erant; mox autem & discissis mentibus alter fratrum alterum à cœlesti consortio exclusit. Sic de angusta Ecclesia & trium homi-*

(p) vid. sæpius laud. Diss. 2. de Illum. Spir. §. 7. p. 23. & de usu harum particularum Matth. 13. 33. c. 12, 20. c. 22, 44. c. 24, 39. Jac. 5, 7, add. GLASS. Phil. S. L. 3. Tr. 5. Can. 12. (q) l. c. §. 28. gemina habet HAUG. Zeugniß der Lieb. p. 272. (r) Icon. Anim. c. 4. p. 541.

hominum numero definita tres quoque Ecclesie natæ sunt, prodigioso scelere & in amentiam prono. (s) Levioris armaturæ milites, quos pro suis partibus in aciem producant, in ipso conflictu Academico profligabimus. Vel enim operationem divinam mediatam cum immediata confundunt, & organis à DEO ad hominum illuminationem institutis opponunt; vel ea, quæ de fidelibus & convertis dicuntur, cuivis homini inepte applicant; vel verbum prædicatum pro interna revelatione sua autoritate exponunt, vel confictam suam interpretationem pro certa obtrudunt, vel deniq; conquisitis undiq; incommodis Patrum locutionibus utcunque se tuentur. Præclare verò B. LUTHERUS his hominibus, si sana admittere possent consilia, Commentario ad Joël II, 28. (t) his verbis consuluit: *Valet hic locus contra Fanaticos, qui sui erroris patrocinium ex h. l. petunt, cum dicunt se Spiritum S. habere secundum promissionem Joëlis. Sed homines dementati non vident Prophetam loqui de manifesta Spiritus effusione, ipsi autem Spiritum suum nondum declararunt. Quare sic eis est respondendum, quod non satis est dicere, habere se Spiritum infusum, siquidem hoc tibi soli prodest, sed ostensio & effusio Spiritus S. est manifestanda & palam declaranda, ut omnis caro videat. Quod cum non possint, sicut nunquam poterunt, maneat nobiscum discipuli S. Scripturæ, qui jam aliam Spiritus S. revelationem non habemus quam Scripturam S. & non instituant novum quoddam doctrinæ genus, quod se Spiritu S. autore instituere fingunt.*

P O R I S M A III.

Non sperandum est aureum adhuc Spiritus S. seculum, quo sublatis omnibus externis mediis quisque Christianus immediate à Spiritu sancto ea quæ ad salutem pertinent, sit edocendus.

Agitatur & hæc controversia inter nos & Fanaticos, melius adhuc & perfectius Evangelium in Seculo, quod somniant, Spiritus S. expectantes. Cui errori præluisse dicitur Seculo jam XIII. *Joachimus Abbas*, (a) amplexi vero sunt eodem Seculo

N 2

Mo-

(s) De reliquis argumentis videatur, qui multa eruditione & soliditate extinctum Fanaticorum lumen proscripsit B. JÆGERUS Exam. Theol. Nov. Contr. 3. (t) T. 3. Jen. Lat. f. 507. add. Comm. ad Esaj. 8. f. 315. & F. C. p. 331. sq. (a) de quo Cent. Magd. Cent. 13. c. 5. f. m. 566. sqq.

Monachi Mendicantes in libro à *Johanne de Parma*, Minoritarum generali, ut ferebant, composito, & ab ipsis edito sub titulo: *Evangelium æternum sive Evangelium Spiritus S.* ex quo fide *Guilielmi de S. Amore & Eymerici* pluscula refert CAVEUS (b) Eodem vero delirio correptus fuit *Johannes Chemensis*, sive Autor libri, vulgo *Onus Ecclesiæ* inscripti, cujus verba ex c. 67. allegat B. JÆGERUS. (c) Nos Fanaticorum sententiam, quam nuper Inspirati, uti dici volebant, recoxerunt, ex WEIGELII mente (d) proferemus: Ita vero ibi: Die falsche und Sectyrische Kirch soll und muß auß der Welt getrieben / in Abgrund der Höllen geworffen werden / da werden zerrissen / zerbrochen alle Stifter / Klöster / Tempel / also / daß kein Stein auff dem andern liegen bleiben wird / da wird hinweg kommen der falsche Prophet / und der Satan / und wird angehen das neue Jerusalem / die H. Stadt Gottes / da wird das äussere gebracht werden in das innere / der Mensch wird selber seyn das Jerusalem und der Tempel eine Wohnung Gottes / da wird man nicht mehr haben gedingte Prediger noch andere Lehrer / sondern ein jeder wird von Gott gelehret seyn / da wird Christus in seinem Tempel wohnen / selbst lehren / alles Volck wird allein zu Ihm gehen / und das wird seyn die Zeit des H. Geistes / die Offenbarung Jesu Christi / noch in dieser Welt in dem neuen Jerusalem auff Erden. Si quæras rei hujus probationem, accipe ex Eodem, (e) qui allegato Jerem. XXXI, 32. sqq. hæc annotat: In dieser Rede begreiffet der Prophet alle drey Zeiten der Welt / die Zeit des Vatters nach dem A. Testament oder Bund / da er spricht: Nicht wie der alte Bund mit dem Osterlamb nach der Ausführung auß Egypten / da ich mit Gesak und Zwang handeln mußte. Die Zeit des Sohns nach dem N. Testament / da er spricht: Sondern einen neuen Bund / da ich mein Gesetz in ihr Herz will schreiben / da sie willig und gern auß Liebe / und ohne allen Zwang mein Volck seyn werden / und ich werde ihr Gott seyn. Die Zeit des H. Geistes / da er spricht: Keiner soll den andern lehren / sondern sie werden mich alle kennen / und die Stadt des H. Ern soll gebauet werden mit ihren Thoren / die nimmermehr

(b) Hist. Lit. f. m. 616. (c) Exam. Theol. Nov. p. 174. sq. (d) Post. P. I. p. 271. (e) Post. P. I. p. 262.

zerriſſen noch abgebrochen ſollen werden. Sed quam veſano auſu verba à Propheta inter ſe connexa per hanc Weigelij expoſitionem divellantur, tempusque N. Teſtamenti ſine ulla ratione inter Chriſtum & Spiritum S. dividatur, nemo eſt, qui non videat. Interim ne quis verba hæc prophetica nondum impleta exiſtimet, & ſpem forte meliorum temporum, quibus perfectiori modo DEI cognitio his in terris obtinenda hominibus promittatur, inde concipiat, occurrit D. Johannes noſtro in loco, Chriſtianisque ſui jam temporis, quicquid à Propheta promiſſum fuit, à Chriſto liberaliſſime præſtitum affirmat, qui *Spiritu S. uncti non opus habeant, ut quis eos doceat, ab unguento ſpiritali ſatis de omnibus informati.* Id enim in D. Prophetæ verbis probe obſervandum, quod non ſimpliciter aſſerat, in N. T. neminem à proximo ſuo docendum eſſe, ſed eos non amplius de cognoscendo DEO informandos dicat, quorum cordibus legem ſuam ſive doctrinam DEus inſcripſerit; quam vero inſcriptionem per Miniſterium verbi fieri ſupra à D. Paulo ex 2. Cor. III, 3. audivimus. Ut proinde amica ratione Propheta & Apoſtolus noſter inter ſe conſpirent, & uterque idem dicat: Eos nimirum, qui in N. T. per miniſterium Evangelij à Spiritu S. de omnibus, quæ ad fidem & vitam Chriſtianam pertinent, edocti & confirmati ſint, non opus habere, ut *amplius* nova & plura, quam quæ hac ratione didicerunt, ab aliis quibuſcunque edoceantur. (f) Id quidem nullum eſt dubium, quin multa adhuc cœleſtis regni dentur myſteria, quæ nobis hac in vita verſantibus ignota ſunt, & quæ Spiritus S. ſi voluiſſet, vel adhuc vellet, poſſet revelare. Sed cum non de potentia, ſed de voluntate divina quærat, & divinum nullum beneficium, cujus fidem S. Scriptura non faciat, promittere nobis poſſimus, ex ipſo Scripturæ quoque ſilentio firmiſſimum deducimus argumentum, DEum nolle plura myſteria hominibus revelare præter ea, quæ in Scriptura manifeſtavit, cum ſi alia præterea ad credendum nobis revelare voluiſ-

N 3

ſet,

(f) Quo ſenſu vocula *וְעוֹד* non ſemper temporis continuationem, ſed multoties quoque incrementum per nova & plura additamenta denotans, & per inſuper interpretanda legitur: Deut. 4, 35. Exod. 3, 15. Gen. 18, 29. 1. Sam. 20, 3. 2. Sam. 19, 29. 1. Reg. 22, 7. Prov. 11, 24. Eſaj. 1, 5. c. 5, 4. Ezech. 8, 6. cap. 20, 27.

set, certissime hanc suam voluntatem clavis indicibus perScripturam patefecisset. Sed nec illa expositio dicti prophetici nobis improbatur, quæ de clariore DEi cognitione in N. T. quam quæ in V. T. fuerit, intelligit, (g) ut innuatur doctrinam Evangelij tam clare & dilucide à Ministris DEI in N. T. propositum iri, ut clariorem vel perfectiorem Evangelij revelationem nemo hominum hac in vita proferre possit. Et haud obscura quidem sunt D. Pauli verba, quibus de Pseudoapostolorum fraudibus, *Gal. I, 6. 7. sqq.* conqueritur, quod jam sub initia N. T. falsi hi Doctores id egerint, ut hominibus persuaderent, quasi aliud, melius, vel perfectius Evangelium, quam quod à Paulo prædicaretur, annunciandum haberent; quorum fraudulentis machinationibus divina occursura providentia tum per Prophetam Jeremiam, quam D. Johannem Apostolum novum illud & perfectius Evangelium antequam oriretur vel adolesceret ceu falsum & dolosum explofit & condemnavit.

P O R I S M A I V.

Æque in spiritualement hanc Unctionem injurijsunt, & qui pietatem à sincera solidaq; fidei doctrina, & qui sinceram doctrinam à vera pietate, nefario divortio divellunt.

Utrumque sane divortium periculosissimum est, totamque Christianismi rationem, quæ credenda cum agendis, & hæc cum credendis arctissimo nexu conjuncta vult, *Joh. XIII, 17.* evertit. Quamvis prius illud, quod pietatem sine solida fidei doctrina simulat, ideo pejus videri possit, quod qui doctrinam à pietate divellunt, probe sciant & confiteri cogantur, quod nefarie agant, ij vero, qui pietatem tantum crepant, nil minus quam errare se existiment, nec videre velint, quam misere specioso pietatis nomine sibi aliisque imponant. Interim utrumque hominum genus sibi pessime consulit. Sed de singulis distincte dicendum. Dantur itaque ejusmodi homines, qui cum animadvertissent, quam multi sint, qui lumen Evangelij prælucens habentes, impietatis tamen tenebras sectentur, variisque se sceleribus conspurcent, in alterum extremum delapsi, pietatem tantum necessariam statuunt, & hominibus modo

(g) GERH. LL. Theol. T. 6. §. 46. QVÆST. Syst. P. I. c. I. Sect. 2. Quæst. 2. f. 15.

modo pietatem virtutemque colant, etiamsi de Christianæ fidei articulis vel plane nihil sciant, vel gravissimos foveant errores, cœlum tamen æternamque salutem liberalissima manu promittunt. Hos inter referas FRANC. PUCCIUM *Filidinum Italum* è Ducatu Florentino, qui edito libello: *de Christi Servatoris efficacia in omnibus & singulis hominibus quatenus homines sunt, assertio Catholica*, Goudæ 1592. impresso, docuit: fide naturali, quæ omnibus hominibus communis sit, & in unum DEUM creatorem tendat, omnes homines salvari, neque simplicem Evangelij ignorantiam & incredulitatem ac baptismi defectum cuiquam obesse, si modo ad summam impietatem non prolabatur; atque ideo nec paganos, nec Judæos, Turcasve, si creatorem cœli & terræ invocent, vitæque puritati studeant posse condemnari. (a) Eandem sententiam habuit EDUARD. BARO HERBERT de CHEURY & CASTRI INSULÆ de KERRY IN HIBERNIA in libro: *de Religione Gentilium, errorumque apud eos causis*. (b) In quem censum reliqui etiam referendi, qui *Naturalismum* vel *Rationalismum* inducere laborant. Socij sunt hoc in delirio Fanatici. Sutor enim ille Görlicensis JAC. BOEHMIUS hac de re ita philosophatur: (c) *wirstu (Jude/ Türcke und Heyde) in dem Geseß der Natur heilig und wohl in dieser Welt gelebet haben/und wirst den hellen Bliß / der da ist der Sohn Gottes/ der dich lehret das Geseß der Natur/ in deinen sieben Quellgeistern nicht verleschet haben durch grüne Erhebung / welche lauffet wider die Wissenschaft der Natur/ so wirstu mit allen Christen in ewiger Freud leben.* Eadem mens *Quakerorum* virtute interni luminis multos, quibus externe Evangelium nunquam prædictum fuerit, & qui etiam externam de Christo historiam nesciverint, salvatum iri. (d) Nec alio spectat fictitij illius ERICI FRIDLII *Indifferentismus Religionum; Glückstadij* A. 1700. editus, qui in quacunque secta salutem obtineri posse stultissime (e) nugatur. Pari errore abreptus CASP. BARLÆUS Professor quondam Lugdunensis Batavus Judæo cuidam Menasse Ben

(a) Referente B. D. KORTHOLTO *Hist. Eccl. Sec. 16. Sect. 4. c. 2. p. 835.*

(b) *De quo Max. Ven. D. D. WAGN. diss. 4. de Illum. Spir. §. 7. sqq. & Dn. D. BUDDÆUS de Atheism. & superst. c. 1. §. 27.* (c) cit. ARNOLD. *Rirk. Men. Hist. P. 2. L. 17. c. 19. §. 26.* (d) ap. ARNOLD. *l. c. P. 2. L. 17. c. 20. §. 29. add. HAUG. Zeugniß der Lieb. p. 192.* (e) p. 48, 56.

Ben Israël de communione fidei his versibus gratulari non dubitavit. (f)

Vera placent, placet egregiis conatibus Auctor

Et pietas fidei disparis ista placet.

Cunctorum est coluisse DEUM, non unius ævi

Non populi unius credimus esse pium.

Si sapimus diversa, DEO vivamus amici,

Doctaque mens precio constet ubique suo

Hæc fidei vox summa meæ est: hæc crede Menasse,

Sic ego Christiades, sic eris Abramides.

Non equidem Arminianis, (quibus alias Barlæus favisse visus est) in commune omnibus hanc tribuere auderem sententiam, foveant tamen ejusmodi principia, quibus solidam rerum divinarum cognitionem insuper habentes, portam cœli omnibus fere Christianum nomen profitentibus, cuicunque religioni addicti sint, modo pietatem sectentur, aperiunt. Ita enim mentem suam hac de re exponunt: (g) *Istud Ecclesiam vere Catholicam constituit, utpote, quæ illis solis tanquam necessariis dogmatibus adhæret, quæ ab omnibus Christianis semper & ubique pro veris sunt agnita. Quisquis talia confitetur genuinum ejus est membrum, & noster in Christo frater, dummodo ab Idololatria, tyrannide in conscientiam, & profanis moribus purum se conservet. Hoc observamus & à nemine quicquam præterea nec in fide, nec in ceremoniis, nec in regimine Ecclesiastico exigimus, optantes & orantes, ut universus Christianus orbis tandem aliquando ad ejusmodi compositam mentem redeat, & religionem non in multis decisionibus, ceremoniis & similibus constituat, sed potius in multis bonis operibus, vera pietate, charitate non ficta, & mutua ignorantiarum, quibus omnes obnoxij sumus, tolerantia. Quod si autem hæc vera essent, totaque Christianismi ratio in solo pietatis studio, neglecta doctrina, solidaque rerum divinarum scientia consisteret, imo cœlum Gentilibus quoque, Judæis, Turcís, & qualescunque circa fidei mysteria errores foveantibus, vel circa fidem suam fluctuantibus pateret, quid opus erat D. Johannem tam providam pro Christianis suis egisse curam, ne à falsis Doctoribus deciperentur? cur ad spiritualis Unguenti doctrinam*
suos

(f) *Sid. B. DANNH. Myster Syncret. p. 62.* (g) *apud B. CALOV. Confid. Armin. p. 24.*

suos tam sollicitè revocavit? Quid unico in versiculo doctrinae Spiritus S. iterata vice meminit? nisi hoc ipso necessitatem doctrinae fideique dogmatum ad salutem consequendam voluisset indigitare. Est enim doctrina fidei pietatis fundamentum, unde fides electorum ἐπίγνωσις τῆς ἀληθείας τῆς κατ' ἐυσέβειαν, *cognitio veritatis, quæ est juxta pietatem* D. Paulo Tit. I, 1. audit, absurdumque omnino est, pium aliquem vocare, qui rerum divinarum ignarus sit; quomodo enim pius esset, qui quid pium Deoque placens sit, ignoraret? Ideo Apostolus τὸ χεῖσμα *unguentum spirituale, ὡς ἐπὶ πάντων, de omnibus docere* ait, non tantum quid agendum, sed & quid credendum sit; impietatisque reos agit, qui Spiritum S. de agendis tantum docentem audire velint, credenda vero proponenti auscultare detrectent. Nam ne quis illa πάντα de iis tantum dogmatibus accipiendum contendat, quæ ad studium bonorum operum spectant, connexio dicti nostri cum versic. antecedente clare ostendit, hæc sola intelligi non posse, cum oppositio fiat inter doctrinam Spiritus S. & doctrinam falsorum Doctorum, quæ posterior, uti non solum ad mores pertinuit, ita ei oppositam Spiritus S. doctrinam tam ad fidem, quam vitam spectasse omnino quoque existimandum est. Et si scopum Apostoli rectè consideremus, etiamsi eos quoque perstringat, qui lascivos mores, mundanasque delicias sectabantur, inprimis tamen ab iis suos sibi cavere jubet, qui aliena de Christo, Ejusque persona & naturis afferebant. conf. c. IV, 2. 3. c. V, 5. 2. Ep. v. 7. seqq. hos antichristos vocat, omnemque salutis spem præcidit c. V, 11. 12. ut Apostolo non perinde fuerit, quos qualesve sibi de Christo fideique articulis Christiani formerent conceptus, modo pietati studerent, sed conjuncta vult, sæpiusque inculcat, ut maneant in eo, quod ab initio audiverant, hoc est, in eis quæ Spiritus S. sive τὸ χεῖσμα eos docuit, & per fidelem hanc doctrinae Spiritus S. custodiam in Christo quoque maneant, hoc est, Christo insiti fructus spirituales ex sacra hac unione provenientes per studium pietatis edant. Noverat nimirum D. Apostolus fraudulentas Spiritus infernalis technas, qui objecto pietatis morumque reformandorum prætextu veram de DEO, Christo, rebusque spiritualibus doctrinam eliminare subdole satagit, ut sublata pro fidei thesauro cura quoscunque

erro-

errores liberam spargendi nanciscatur occasionem, hominesque qui pij tantum esse volunt, non solida vero rerum coelestium notitia imbui curant, in extremam conjiciat impietatem. Quam pij enim sint Enthusiastæ, Quakeri, Anabaptistæ, & hujus furfuris homines per pietatis simulationem irrepenes, tristis jam sæpius experientia docuit. (h)

Sed quemadmodum nefarium hoc est divortium, quod pietatem à solida fidei doctrina divellit, ita non minus periculosum committitur, quando alij ad alterum extremum delapsi doctrinam quidem Spiritus Sanctus audiunt, & veram credunt, interim vero vitam suam ad ejus præscripta emendare & instituere omittunt; idque non omnes eadem de causa. Sunt enim ejusmodi quoque absurdi homines, qui suspicionem enthufiasmi pravis suis moribus amoliri à se volunt, & ne Fanatici audiant, mundanas impietates strenue imitantur. Et habet ex hac quoque parte suos diabolus, qui confusa impia Fanaticorum pietate cum vera sanctitate, studium omne bonorum operum enthufiasmi nomine traducere non verentur, qua de re B. noster GERHARDUS notis illis versibus graviter conquestus est:

*Qui studium hoc ævo pietatis gnaviter urget,
Et sophies partem tractat utramque sacræ,
Ille Rosicrucius vel Weigelianus habetur,
Et nota turpis ei scribitur hæreseos.*

*De me non verita est virosa calumnia id ipsum
Spargere, & his nugis conciliare fidem.*

*O cæcas hominum mentes, ô pectora cæca!
O sine judicio debile judicium!*

*Discite quæso prius, quis vere Weigelianus,
Quisve Rosicrucius, discite, quæso, prius.*

*Dispellunt radij solares nubila cæli,
Lux veri è falsis clarior emicuit.*

Sunt vero alij, qui pietatem averfantes, doctrinam & scientiam fidei ad salutem sufficere existimant, hacque de causa pietatem vel non necessariam vel prorsus impossibilem esse facile sibi per-

(h) vid. SLEID. L. 10. ab init. Panth. Anabapt. L. 2. f. 38. seqq. & 71. seqq. FEUSTRING. Gynec. Heret. Fanat. p. 588. add. Joh. 16, 2. 3.

persuadent, contra quos itidem Apostolus noster capite præsertim tertio multa scripsit. (i) At prouti illos tolerare non potest D. Johannes, qui erroneas in Ecclesiam invehunt doctrinas, ita hos quoque sustinere non vult, qui sanctissimam hanc Unctionem scelerata vita impediunt & profanant. Tendit enim hæc Unctio eum ad scopum, ut Christiani per veram fidem ad Christum Salvatorem adducti in Eo maneant, quæ permansio quam sine frugifera pietate consistere non possit, pluribus supra est demonstratum. Cumque immanens in nobis Spiritus S. spiritualement hanc perficiat unctionem, Christianosque sua simul doctrina & gratia inungat, ut pios reddat, omne effugium impietatis patronis eripit Apostolus, cum nemo sine rubore pietatis studium vel non necessarium vel impossibile hac in vita possit dicere, quod Spiritus S. gratio suo ad fideles adventu tantopere urget, divinoque suo auxilio promovere intendit. Nec enim ea tantum, quæ ad salutem creditu necessaria sunt docet S. hoc Chrisma sed & omnia, quæ ad vitam & pietatem spectant. 2. Petr. I, 3. Egregie proinde B. AUGUSTINUS: (k) *Ex quo tempore Dominum nostrum Jesum Christum Deus oleo lætitiæ, id est, Spiritu S. præ consortibus suis unxit, credentes illi, & baptismatis illius sanctificatione purgati non aliquanti, sicut sub Lege prius fuerant, sed omnes in Prophetis & Sacerdotibus unguntur & Regibus. Cujus unctionis quales esse debeamus admonemur exemplo, ut in quibus tam sancta est unctio, sit non minus sancta conversatio. Ex Sacramento enim Unctionis hujus & Christi & Christianorum omnium, id est, in Christo credentium vocabulum descendit & nomen; quod nomen ille frustra sortitur, qui Christum minime imitatur. Quid enim tibi prodest vocari, quod non es, & nomen tibi usurpare alienum? sed si Christianum te esse delectat, quæ Christi sunt, gere, & merito tibi Christiani nomen assume. Aut forsitan non esse, sed vocari desideras: hoc satis miserum & fœdum est, te velle vocari, quod non sis. Nemo enim ita transit ad Christum, ut Christianus appelletur & non sit. Qui Christianus dicitur, Christum se habere Dominum profitetur. Et vere habet, si ei in omnibus obsequatur & serviat. Si quo minus:* Chri-

(i) add. Jac. 2, 14. sqq. (k) Vel quicumque. Antor est Libri de Vita Christianæ inter Augustini Opera T. 9. f. 889.

*Christi ille non famulus, sed subsannator est & derisor, qui ejus se servum dicit, cui servire dissimulat: Huic ergo judicium geminum servatur, & pro DEI subsannatione, quem sine causa DEUM appellavit, & pro qualitate peccati. Hæc ille. Id ergo agamus, qui Christiani ab spirituali hac Unctione compellari volumus, ut neutra in parte Spiritui S. Doctori nostro desimus, sed cupidis cordibus auribusque attentis cœlestem Ejus doctrinam percipiamus, perceptamque in vitam piam transferamus, & sic, quo tendit Sacra hæc Unctio in Christo simus & permaneamus. Inprimis Vos SS. Theologiæ Cansecranei, qui aliquando ministri Spiritus S. fieri cogitatis, per quos alij gratia Spiritus S. inungantur, hæc cogitate, & nolite committere, ut vestro ministerio auditores Spiritus S. donis impleantur, ipsi vero vacui relinquamini. Nemo propterea impietati deditus maneat, quod verissime Articulo 8. A. C. efficacia Ministerij Malorum in Ecclesia fuerit asserta. Non enim hoc ideo dictum est, quasi vobis liceret esse impiis, sed ne verbi divini virtus & efficacia à dignitate vel indignitate ministri dependere existimaretur; Interim Ecclesiæ ministros de jure pios, non impios esse oportet. (1) Simus igitur quisque in suo officio, & ratione Christiani, quod quilibet præ se fert, nominis, tales, quales nos DEUS Cœlestis noster Pater optat, sed & quales nos Dominus & Salvator noster per Spiritum Sanctum in baptismo nobis jam collatum efficere intendit. Ita cœlestis regni candidati, & Spiritu S. ad illud aliquando obtinendum jam inuncti, felicissimam beatissimi hujus Regni possessionem suo tempore occupabimus, & spiritualis hujus disciplinæ suavissimos ibi percipiemus fructus. *Doce modo nos, Pater Optime, facere voluntatem tuam, suspiramus ex Psalm. CXLIII, 10. quia Tu es DEUS noster, Spiritus Tuus bonus ducat nos in terra rectitudinis.**

A M E N.

(1) Psalm. 50, 16. Rom. 2, 21. seqq. 1. Cor. 9, 27.

F I N I S.

Lorenz, Johann Michael,

<<Diss. inaug. theol.>> de unctione spirituali

Argentoratum 1723

4 Diss. 3375,16

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10962758-8

VD18 15012840-001